

K.DOMBROVSKY

HÒN ĐẢO CÁC NHÀ VẬT LÝ THIỆU KINH NGHIỆM

NHÀ XUẤT BẢN TRẺ

Mục lục

[TRÒ CHƠI CHƯA THỂ THỰC HIỆN ĐƯỢC](#)

[LÚC MA SÁT](#)

[TAI GA PETRUSHKINO](#)

[NHANH HƠN ÂM THANH](#)

[CÁI MÁY ĐINH VI](#)

[NHỮNG NGƯỜI MOSKVA VÀ XE HƠI "NGƯỜI MOSKVA"](#)

[CỬA HÀNG BÁN TEM](#)

[TRÊN BÈ](#)

[GIA TỐC TRÁI ĐẤT](#)

[Ở THÁI BÌNH DƯƠNG](#)

TRÒ CHƠI CHƯA THỂ THỰC HIỆN ĐƯỢC

- Làm gì bây giờ? - Yashka hỏi.
- Chẳng có gì mà làm cả. - Vytka trả lời.
- Chán ời là chán! - Seryoga nói.
- Ừ, chán thật! - Alek xác nhận và ngáp dài.

Các cậu bé ngồi trên bãi cỏ bên bờ sông, uể oải nhìn những cụm bông trắng trôi theo dòng nước. Gió cuốn những cụm to màu ấy từ các cây dương mọc ở bờ sông bên kia.

- Nghỉ hè mà chẳng có việc gì làm cả thì đúng là chán ồm. - Yashka nhận xét. - Mong sao cho chóng đến ngày đi trại hè.

- Bọn mình sắp được đi trại hè rồi. Còn một tuần nữa thôi các cậu ạ. - Seryoga nói.

Một con cá quẫy ở bên bờ, tạo thành những vòng tròn chạy lan trên mặt nước.

- Chẳng phải một tuần, mà còn những mười ngày nữa kia... - Yashka chữa lại. - Thà cứ đi câu cá mà lại hay đây!

- Cậu nào cũng đòi đi câu, nhưng chẳng có cậu nào câu được cá cho nó ra hồn cả. - Alek phản đối.

- Ấy thế mà tớ đã từng bắt được cá đấy!

- Đẳng ấy bắt được cá bao giờ nào?

- Năm ngoái.

- Ồ, từ đời tám hoánh!

Vytka nằm ngửa và nhìn lên trời.

- Một chiếc máy bay đang bay. - Cậu ta nói.

- "TU - 104". - Yashka xác nhận.

- Chiếc máy bay này sẽ hạ cánh ở Sheremetyevo^[1] - Seryoga nói thêm. - Bây giờ mà được ngồi trên máy bay và bay đến một nơi xa lắc xa lơ thì tuyệt quá, các cậu nhỉ? Bay sang Cuba, sang châu Phi, hoặc bay đến đảo Rapa Nui^[2]... Hay tuyệt hơn nữa, nếu bây giờ cả mấy đứa mình được ở trên một chiếc bè rẽ sóng Thái Bình Dương, đi đến vùng quần đảo San hô...

- Phải đấy! Đi bè thì không chệ vào đâu được rồi. - Vytka tán thành. - nhưng phải gắn vào chiếc bè ấy một cái máy đuôi tôm nữa thì mới hay.

Mỗi cậu một phách đều tưởng tượng mình đang ở giữa đại dương mênh mông, trong chiếc máy bay xuyên qua các tầng mây, hoặc trên chiếc bè có gắn máy đuôi tôm. Sóng vỗ ầm ầm, gió rít qua các sợi dây căng trên bè, hắt vào mặt những tia nước mặn và thổi đến hương thơm lừng của các hòn đảo phương Nam... Ước mơ rất hấp dẫn, nhưng nhanh chóng tan biến, như phần lớn các ước mơ vẫn thường vậy.

- Dẫu sao thì bà tớ cũng chẳng cho tớ đi đâu. - Alek nói.

- Còn tớ thì muốn đi đâu cũng được. Dĩ nhiên là đừng có đi lâu quá... - Seryoga tiếp tục mơ mộng.

Trong tất cả các môn học ở trường, cậu ta thích môn địa lý hơn cả. Thực ra, sở dĩ cậu ta thích như vậy không hẳn là chính cái môn học ấy, mà đúng hơn là vì cậu ta mê đọc những cuốn truyện phiêu lưu mạo hiểm. "Đảo châu báu", "Đảo bí mật", "Đảo các tàu đắm", và tất tần tật các "Đảo..." khác đều là những cuốn truyện ưa thích của Seryoga. Cậu ta nói tiếp:

- Bọn mình có thể đổ bộ lên một hoang đảo. Bọn cướp biển có thể sẽ tiến công bọn mình ở đây và bọn mình sẽ đánh nhau với chúng...

- Bây giờ chẳng còn bọn cướp biển nào nữa đâu, ông bạn ơi. - Yashka buồn bã nói.

- Ấy là tớ giả dụ thế. Đã bảo là "có thể" mà... Tất nhiên, cuộc sống bây giờ chẳng còn lý thú như xưa nữa vì tất cả đều trở nên bình thường, tất cả đều đã biết trước, hằng ngày cứ việc đi đến trường và cứ việc học. Chỉ còn mỗi cái lo là làm sao đừng có mà vớ "ngỗng"^[3] thôi... Hăng đề tớ nói tiếp đã nhé! Bọn mình sẽ đánh thắng lũ cướp biển ấy và giải phóng những người bị chúng giam cầm. Ở trên đảo, bọn mình tìm được một cái kho chứa cơ man nào là vàng, hay tốt hơn, không phải vàng, mà là uraniom, hoặc một chất nguyên tử gì gì đó, rồi bọn mình trở về Moskva và được đón tiếp như những anh hùng du hành vũ trụ ấy. Mọi người phải phát ghen với bọn mình.

- Thế cậu không muốn bay lên mặt trăng à? - Alek hỏi.

Trong lớp, Alek được coi là học sinh ưu tú toàn diện. Cậu ta thích nêu ra đủ thứ câu hỏi và bao giờ cũng giơ tay phát biểu đầu tiên trong các buổi học.

- Tớ không muốn bay lên mặt trăng. Bây giờ, tất cả bọn học sinh lớp một đều mơ ước bay lên mặt trăng, chuyện đó chẳng còn gì là thú nữa.

- Thế đổ bộ lên hoang đảo thì thú ư?

- Dĩ nhiên là thú rồi! Ở đây, có thể có đủ thứ trò mạo hiểm. Bọn mình sẽ dựng lều, sẽ đi săn... Cậu thử hình dung xem: sau đó vào giờ nghỉ giải lao, tớ và cậu hết như Tom Sawyer và Huckleberry Finn^[4], lững thững đi dọc hành lang trong trường và bọn mình sẽ nói với nhau: "Alek, cậu có nhớ lúc những con hổ xông tới bọn mình ở trên đảo hoang không?..."

- Hổ chỉ xông từng con một thôi, ông bạn ạ!

- Thì từng con một chứ sao! Có thể có hai con hổ, mỗi con xông vào một đứa...

- Thôi đi các cậu ơi, các cậu chỉ bàn rặt những chuyện chẳng đâu vào đâu cả! - Vytka nói. - Bây giờ làm gì còn đảo hoang nào nữa? Tất cả các đảo hoang đã được khám phá từ đời nào đời nào rồi ấy và bây giờ người ta đang thử bom ở các đảo đó. Giờ đây, nếu còn có một cái gì đó chưa ai biết đến thì chỉ còn ở trong khoa học và kỹ thuật mà thôi.

- Thế mà cũng đòi nói! Trong khoa học, mọi thứ cũng đã được khám phá từ đời tám hoánh!

- Đâu mà bảo là mọi thứ?

- Mọi thứ quá đi chứ! Máy bay đã sáng chế được rồi nhé! Radiô đã sáng chế được rồi nhé! Năng

lượng nguyên tử đã chinh phục được rồi nhé! Các con tàu vũ trụ đã bắt đầu bay rồi nhé! Còn lại những gì cho chúng ta khám phá nữa nào?

- Vẫn còn ỏi thứ mà chưa ai biết. - Vytka uể oải nhận xét, mắt nhắm lại vì ánh nắng gắt.

Nằm ngửa mãi cũng bất tiện, Vytka quay sang nằm sấp và cậu ta bắt đầu trông ra đường cái thỉnh thoảng lại có một chiếc xe hơi chạy qua.

- Nhìn những chiếc xe hơi kia, tớ nghĩ bụng, người ta chế tạo xe hơi mới vô lý làm sao.

- Sao lại vô lý?

- Vô lý là ở chỗ phải chế tạo ra những chiếc xe phức tạp, bao gồm có đến hàng nghìn chi tiết, vậy mà tất cả chỉ để chở có mấy người hoặc một tấn gạch.

- Làm sao có thể khác được?

- Tớ không biết làm thế nào cả, nhưng vẫn có thể làm khác chứ?

- Ví dụ?

- Chẳng hạn, nếu như không còn trọng lượng nữa. Nếu như tất cả đều không có một chút trọng lượng nào. Nếu như có được cái trạng thái hoàn toàn không có trọng lượng như ở trong tàu vũ trụ ấy. Có thể có được như vậy không? Cho dù không phải ở trên trái đất, mà ở trên một hành tinh nào khác đó giống như trái đất? Bây giờ, tấn gạch kia tớ có thể chỉ cần cầm một tay như cầm quả bong bóng ấy, và mang nó đến đâu cũng được, chẳng cần phải xe cộ gì cả. Hoặc nếu không có sức cản của không khí thì xe hơi và máy bay có thể có hình dạng tùy thích, chẳng ai còn phải quan tâm đến cái dạng thuôn của chúng nữa... Tớ tin chắc rằng đến một lúc nào đấy, con người sẽ đạt tới tất cả những cái đó.

- Có thể sẽ đạt tới, nhưng vẫn còn là lâu. - Yashka nhận xét.

- Không, chóng thôi! Khoa học có thể đạt được tất cả những gì mà cậu muốn.

- Ấy thế mà tớ chẳng muốn gì cả.

- Chẳng lẽ cậu lại không muốn một cái gì cả ư, Yashka?

- Tớ cũng có muốn đấy, nhưng cái mà tớ muốn thì không thể đạt được. Ở đây, khoa học chẳng giúp được gì.

- Thế cậu muốn gì?

- Ồ, tớ muốn đủ thứ.

- Thì hãy cứ nói thử xem nào!

- Tớ cần phải đổi một con tem, đó là cái muốn thứ nhất. Một cậu có con tem Na Uy in hình chiếc bè "Kon Tiki"[\[5\]](#)". Tớ gạ đổi cái gì, cậu ta vẫn cứ lắc.

- Cậu còn muốn gì nữa?

- Gì nữa à? Thầy giáo vật lý vừa cho tớ chén một chú "ngỗng" về định luật Archimède. Phải hủy bỏ định luật ấy đi, đó là cái muốn thứ hai. Nếu không, tớ sẽ phải ngồi học vật lý suốt cả mùa hè. Cậu tưởng thế thì khoái lắm đấy phỏng?

- Sao, vì cái chuyện chén "ngỗng" ấy mà cậu muốn hủy bỏ cả định luật Archimède ư? - Alek hóm hỉnh hỏi.

- Tớ thì thế nào cũng được thôi, miễn là không phải thi lại.

Các cậu bạn phá lên cười.

- Nếu vì chú "ngỗng" mà phải hủy bỏ các định luật thì còn gì là môn vật lý nữa! - Vytka nhận xét với giọng quyết đoán. - Kể ra mà được thấy những gì sẽ xảy đến khi hủy bỏ một định luật nào đó, hoặc phát minh ra một định luật mới thì cũng lý thú đấy.

Ở trường, Vytka được thừa nhận là "nhân vật có uy tín" về mọi vấn đề vật lý, đặc biệt là sau khi cậu ta tự làm được một chiếc máy thu thanh bán dẫn bỏ túi, chỉ nhỉnh hơn bao diêm một chút. Việc đó thậm chí đã dẫn đến một cuộc thảo luận nghiêm chỉnh về bản đồ án thiết kế một chiếc máy nhắc bài vô tuyến điện tử để dùng trong các kỳ thi. Bản đồ án bị lờ đi chỉ vì ngoài Vytka ra, không một cậu nào thuộc nội bản ký hiệu моócхơ.

- Tất cả các định luật vật lý đều được khám phá từ lâu rồi, cũng như các đảo hoang của Seryoga ấy. - Alek nhận xét.

- Chớ có nói thế, Alek! - Vytka phản đối. - Trong vật lý, người ta luôn luôn khám phá ra một cái mới gì đó. Và nếu người ta tìm được cách thay đổi một số định luật thì điều đó sẽ có một ý nghĩa to lớn. Hễ cứ lấy thử lực ma sát. Nếu như có thể thủ tiêu được lực ma sát chẳng hạn thì cậu không thể tưởng tượng nổi việc đó sẽ mang lại cho toàn bộ nền kinh tế quốc dân một lợi ích lớn lao như thế nào đâu. Chiếc xe hơi đang chạy trên đường kia, các cậu có biết nó phải xài hết tất cả năng lượng chỉ để thắng độ "cái anh" ma sát không?

- Tất cả kia à?

- Đúng thế! Chính tớ đã đọc trong quyển "Vật lý học vui": nếu một chiếc xe hơi chạy trên đường bằng phẳng, không có dốc, thì tất cả năng lượng xăng hoàn toàn chỉ tiêu thụ vào mỗi việc là thắng ma sát. Ma sát bên trong động cơ, ma sát giữa các bánh xe và mặt đường, ma sát với không khí, vân... vân... Nếu như lực ma sát biến mất thì bây giờ có thể chế tạo được động cơ vĩnh cửu. Tất cả các máy móc đều quay tự động hết.

- Không thể có chuyện ấy được. - Alek không đồng ý.

- Sao lại không?

- Lúc bấy giờ, định luật bảo toàn năng lượng sẽ bị vi phạm. Thậm chí các máy móc đều quay tự động được thì chúng không thể sản ra một công có ích. Chúng chỉ quay một cách vô tích sự mà thôi.

- "Nếu như" với chả "nếu như"! - Yashka ngắt lời Vytka. - Làm sao mà lực ma sát có thể bỗng dưng biến mất được? Rặt những chuyện vớ vẩn!

Yashka vốn là một người theo "chủ nghĩa hiện thực" và cậu ta thường tỏ thái độ rất hoài nghi đối với mọi chuyện tưởng tượng.

- Chẳng có gì là vớ vẩn cả! - Vytka vẫn không chịu. - Bây giờ ai cũng biết: trong khoa học hiện đại, cần phải suy nghĩ một cách độc đáo, đồng thời phải suy nghĩ với một đầu óc có phê phán.

- Ấy, chính tớ cũng đang suy nghĩ với một đầu óc có phê-ê pha-án đấy!

- Không phải đâu. Đó chẳng qua chỉ là vì chúng ta đã quen nghĩ rằng mọi thứ trên trái đất này đã sắp xếp thế nào thì cứ theo như thế, và chúng ta thường không thể nào làm khác được. Cho đến lúc con người đã bay vào vũ trụ và trong thực tế đã cảm nhận ra thế nào là trạng thái không trọng lượng, thì lúc ấy người ta mới nhận ra rằng: khi mọi thứ đều không có một chút trọng lượng nào, thì rất tiện lợi. Hăng trở lại cái chuyện ma sát: trong xe cộ, người ta phải chế tạo các ổ bi, ổ đĩa đủ các loại và các hệ thống bôi trơn đặc biệt, tất cả chỉ để nhằm mỗi một việc là làm giảm ma sát. Còn nếu triệt tiêu được hoàn toàn lực ma sát, thì bây giờ tất cả các xe cộ sẽ giản tiện hơn hai lần, vấn đề chuyên chở hàng hóa gần như không phải để ý đến nữa vì một đầu máy điêzen có thể kéo tới hàng nghìn toa tàu! Và có thể chạy với bất cứ tốc độ nào...

- Chắc hẳn ấy lấy làm tiếc là bây giờ không còn những thầy phù thủy có thể làm được những phép lạ nữa chứ gì? - Alek nói.

- Tiếc quá đi chứ!

- Bây giờ không còn những thầy phù thủy nữa đâu. - Yashka vừa buồn bã nhận xét, vừa lơ đãng chọc chọc cái gậy xuống đất ẩm. Sau đó, cậu ta vung tay và bực bội ném cái gậy gài ra giữa sông. - Rất tiếc là không còn nữa. - Cậu ta nhắc lại với vẻ trầm ngâm.

- Ô, nếu không còn những thầy phù thủy nữa thì ta có thể tự nghĩ ra một thầy phù thủy của riêng ta, hết như người mà ta đang cần ấy. - Vytka bàn.

- Cậu hãy nghĩ thử xem!

- Tớ sẽ thử...

... Thầy phù thủy xuất hiện, hoàn toàn không ai nhìn thấy, dường như tự nhiên hiện ra vậy.

Một phút trước đó, ngoài các cậu bé ra, trên bờ sông không hề có một bóng người, ấy thế mà bây giờ lại có một người đàn ông đứng tuổi, mặc chiếc áo bludông da cũ có khóa kéo, đang ngồi ngay trên bãi cỏ trước mặt các cậu bé nọ. Mái tóc ông ta dài bạc phơ, chải lật ra đằng sau, nhẹ nhàng rung trong gió. Ông ta không đi đến, mà cứ như là từ đâu đó vụt hiện ra vậy.

Người đàn ông đó móc túi lấy ra một cái kính, lau kính bằng chiếc khăn tay kẻ caro, rồi không hiểu vì sao đút kính vào túi, tùm tùm cười hỏi Yashka:

- Cậu tin chắc rằng bây giờ không còn thầy phù thủy nữa ư?

- Cháu... cháu không biết... Ông đi đến đây bằng cách nào mà chúng cháu không nhận ra ông?

- Ta không đi đâu... Ta chỉ hiện ra thôi.

Yashka nhấp nhôm và dịch ra xa một chút. Nhưng điệu bộ của người đàn ông nọ có vẻ hiền lành, và ông ta tiếp tục tùm tùm cười.

- Ta là một phù thủy, một phù thủy bình thường, như người ta vẫn thường nói đến trong tất cả các sách ấy. Chỉ có điều ta là một phù thủy hiện đại. Ta chính là phù thủy mà các cậu nói đến ấy.

Yashka ngấm ngấm người lạ mặt với vẻ hoài nghi và thậm chí còn hơi có ác cảm nữa.

- Cháu đã từng được thấy những phù thủy ở rạp xiếc rồi. - cậu ta nói với giọng coi thường. - người ta giấu một người như vậy vào trong một cái hòm, sau đó mở ra thì thấy hòm rỗng tuếch... và người đó lại từ phía kia bước ra vũ đài rạp xiếc!

- Đó hẳn là người làm trò ảo thuật, còn ta là một phù thủy.

- Vậy ông có thể làm được gì nào? - Seryoga hỏi.

- Ta có thể làm được những gì ấy à? - Người lạ mặt hỏi lại. - Ta có thể làm được đủ thứ. Chẳng hạn, ta có thể biết được cái không ai biết, thấy được cái vô hình, tính được cái đã qua và cái sẽ tới, ta có thể khám phá những quy luật mới của thiên nhiên. Ta còn có thể làm được nhiều thứ khác nữa. Nói tóm lại, ta đang nghiên cứu khoa học, mà khoa học thì có thể làm nên mọi thứ!

- Vậy thì... - Seryoga ngẫm nghĩ, cố chọn một việc gì thật khó để người lạ mặt làm thử. - vậy thì... ông hãy thay đổi dòng nước sông kia đi!

- Ô, việc đó dễ ợt! Các kỹ sư thời nay còn nắn được cả những dòng sông ấy chứ! Các bạn xem đây!

Con sông Moskva ở chỗ này không rộng lắm và dòng nước tuy không chảy nhanh, nhưng cũng thấy rõ. Các cậu bé nhìn dòng sông, thấy nước sông và những cụm tơ màu trắng đang trôi xuôi theo dòng bỗng dừng quay ngược trở lại. Cái gậy xù xì mà Yashka ném xuống sông lúc nãy, bây giờ quay tròn ở chỗ xoáy nước và trôi ngược dòng ngay giữa sông.

- Cừ quá! - Seryoga nói.

- Sao ông làm được như thế ạ? - Alek hỏi.

- Muốn hiểu tại sao, phải giải thích dài dòng lắm. Cần phải biết toán học cao cấp và các thứ khoa học phù thủy khác nữa.

- Thế ông có thể... - Yashka rụt rè nói.

- Có thể làm gì? - Người lạ mặt hỏi.

- Thế ông có thể... hủy bỏ được định luật Archimède không ạ?

- Ai nói gì mặc ai, Yashka thì chỉ nói về Archimède! - Alek châm chọc.

- Sao, hủy bỏ định luật Archimède à? - người lạ mặt hỏi lại. - Định luật ấy làm phiền các cậu lắm ư?

- Phải làm sao để cái định luật ấy hoàn toàn không còn nữa. Cháu đã ăn một con "2" về cái định luật ấy, bây giờ vì cái ông Archimède ấy mà đến mùa thu này, cháu phải thi lại môn vật lý đấy.

Thầy phù thủy ngẫm nghĩ.

- Việc này hơi khó đấy, các cậu ạ... - Ông ta lúng túng nhận xét. - Có thể nói là không thể thực hiện được. Các cậu cần phải hủy bỏ hoàn toàn định luật ấy sao?

- Dĩ nhiên là hoàn toàn! - Yashka nói. - Cháu không cần cái định luật ấy.

- Không, ta không thể hủy bỏ hoàn toàn định luật Archimède được. Nếu các cậu muốn cái gì khác thì cứ nói ra.

Ta có thể đổi dòng thời gian, kéo dài không gian, bay trên chiếc máy bay có phép lạ với vận tốc ánh sáng...

- Việc đó chẳng có gì là lý thú cả. - Yashka nói. - Mọi người đều có thể bay như thể trên máy bay. Chao ôi, bay trên máy bay mà cũng bảo là một phép lạ!

- Ta muốn nói là bay trên chiếc thảm bay.

- Cũng vậy thôi!

- Ở trên ấy chắc là gió thổi ghê lắm. - Alek nói.

- Thế có nghĩa là ông không thể hủy bỏ được các định luật vật lý? - Vytka hỏi.

Người lạ mặt im lặng, dường như đang cân nhắc các khả năng của mình.

- Không. - Ông ta trả lời. - không ai có thể làm được việc đó.

- Vậy thì ông là phù thủy loại nào đây? Hay đó cũng chỉ là chuyện tào lao thôi? - Yashka thốt lên.

Người lạ mặt nhìn Yashka chăm chăm và khẽ búng ngón tay như những phù thủy vẫn thường làm lúc trở phép lạ.

Đúng lúc ấy, Yashka cảm thấy cậu ta không còn ngồi trên bãi cỏ nữa, mà lại lượn một cách dễ dàng ở trên không, tựa như phi công trong khoảng không vũ trụ ấy. Một làn gió nhẹ từ từ đưa cậu ta về phía sông.

- Ôi các cậu ơi! - Yashka hét âm ỉ.

Người lạ mặt lại búng ngón tay và Yashka liền rơi bịch xuống bãi cỏ, cách xa nơi cậu ta ngồi trước đó đến năm bước.

Các cậu bé bối rối, lúc thì nhìn thầy phù thủy, lúc thì nhìn cu cậu Yashka vẫn chưa hoàn hồn sau cái biến cố bất ngờ ấy.

- Đó mới chính là một phép lạ! - Seryoga thốt lên.

- Đấy đâu đã phải là phép lạ! Đối với những phù thủy như bọn ta, việc đó dễ như trở bàn tay.

- Nhưng sao ông lại có thể làm được như vậy ạ? - Vytka hỏi. - Chính ở đây, tất cả các quy luật của thiên nhiên đều bị vi phạm!

- Cậu tin chắc như thế chứ? - Người lạ mặt chăm chú nhìn Vytka. - Cậu tin chắc là ta đã vi phạm các quy luật của thiên nhiên ư? Có thể, ngược lại, tất cả đều diễn ra theo đúng các quy luật của thiên nhiên thì sao?

- Nhưng chính trong đời sống không hề có chuyện như vậy. - Alek nhận xét.

- Tại sao lại không có? Ta không đồng ý như thế! Người ta đã được biết nhiều định luật vật lý cho phép lượn ở trên không. Thứ nhất, theo định luật sức hút của Newton, có thể trở thành không có trọng lượng, nếu chuyển động với tốc độ vũ trụ. Ở trên không, theo định luật Zhukovsky^[6], có thể làm cân bằng trọng lực bởi lực nâng khí động lực. Theo định luật Archimède, các khí cầu có thể bay dễ dàng trên không trung. Theo định luật Tsyolkovsky^[7], có thể làm cân bằng trọng lực bởi sức kéo dùng phản lực. Cuối cùng, còn có cả những quy luật của thiên nhiên mà các nhà bác học vẫn chưa biết được.

- Ấy thế mà ông lại biết được những quy luật ấy? - Vytka hỏi.

Người lạ mặt mỉm cười.

- Có thể...

- Thế ông búng ngón tay để làm gì kia ạ? - Yashka hỏi, giọng châm chọc. - Cái đó cũng liên quan đến vật lý chẳng?

- Cái đó liên quan đến phép phù thủy. - Người lạ mặt nghiêm chỉnh trả lời.

- Ông nghĩ sao. - Vytka hỏi. - liệu có thể tạo được một cái máy, giả dụ như không thể hủy bỏ được hoàn toàn các định luật vật lý, thì cũng có thể thay đổi được các định luật đó, dù chỉ là đôi chút?

- Có lẽ cũng chế tạo được đấy. - người lạ mặt nói. - nhưng chưa một ai trong số những phù thủy như bọn ta thử chế tạo.

- Vậy ông hãy thử chế tạo đi! Chính ông đã bảo là ông có thể làm được mọi thứ kia mà!

- Ta có thể làm được mọi thứ chính là vì có các định luật vật lý. Còn nếu hủy bỏ tất cả các định luật ấy đi thì quyền lực của ta đối với thiên nhiên sẽ mất hết ngay lập tức! Nếu quả là các cậu rất muốn thì ta có thể thay đổi không phải là các định luật, mà là một số hằng số, hằng lượng vật lý. Chẳng hạn, vận tốc ánh sáng, vận tốc ánh sáng trong chân không hay một cái gì đó nữa... Ta có thể hủy bỏ một số định đề, nhưng ta không khuyên các cậu động chạm đến các định luật vật lý đã được xác định một cách vững chắc.

- Thế nào là định đề hả ông? - Seryoga hỏi.

- Cậu không biết thế nào là định đề à? Đó là những sự xác nhận mà trên thực tế thì có hiệu lực như các định luật, tuy chưa được chứng minh một cách chặt chẽ, nhưng người ta vẫn tin chúng là đúng, như tin vào các tiên đề vậy. Thỉnh thoảng có định đề trong một thời gian dài được coi là đúng, nhưng trên thực tế thì lại sai, hoặc chỉ đúng trong những trường hợp cá biệt.

- Vậy là chẳng bao giờ hủy bỏ được các định luật vật lý cả! - Yashka nhận xét với thái độ hoài nghi. - Thầy giáo kể cho chúng cháu nghe rằng xưa kia, trong thời cổ đại, mọi người đều cho là bất cứ một vật thể nào cũng chỉ chuyển động khi có một lực tác động vào nó, còn nếu không có lực nào tác động thì vật thể đó đứng yên. Về sau, Newton nghĩ ra định luật quán tính và tất cả đều đảo lộn: bất cứ vật thể nào cũng bảo toàn trạng thái đứng yên, hoặc trạng thái chuyển động thẳng đều của nó...

- Cái ý kiến cũ hoàn toàn không phải là một định luật thật sự. Đó là một sai lầm và vì thế cần phải sửa đổi nó.

- Có thể cả các định luật khác cũng sai chẳng?

Thầy phù thủy lắc đầu không tin.

- Ta không nghĩ như vậy. - Ông ta nói. - Bây giờ, con người đã thông minh hơn và có kinh nghiệm hơn. Bây giờ, chỉ một định luật nào đã qua kiểm tra kỹ càng mới được gọi là định luật vật lý.

- Dẫu sao thì vẫn là lý thú nếu hủy bỏ được một số định luật vật lý. - Vytka nói. - Chỉ cốt để xem xem cái gì sẽ xảy ra thôi, ông ạ.

- Có thể làm thử. - Thầy phù thủy ngẫm nghĩ rồi nói. - Ta sẽ không hủy bỏ hoàn toàn các định luật vật lý, nhưng ta sẽ thay đổi đôi chút tác động của chúng, và không phải là thay đổi ở khắp mọi nơi, ở khắp vũ trụ, mà chỉ thay đổi ở một phạm vi nhỏ. Nhưng để làm việc đó, phải chế tạo một cái máy rất

phức tạp.

- Máy có phép lạ phải không ạ? - Seryoga hỏi.

- Nếu các cậu muốn thì đó không phải là cái máy có phép lạ, mà là cái máy tưởng tượng, vì rằng chúng ta sẽ chế tạo nó bằng sức tưởng tượng của mình. Nó sẽ giúp các cậu tiến hành một cuộc thí nghiệm trong ý nghĩ.

- Thế nào là cuộc thí nghiệm trong ý nghĩ hả ông? - Yashka hỏi.

- Cuộc thí nghiệm trong ý nghĩ là cuộc thí nghiệm chưa thể thực hiện được trong thực tế, nhưng người ta có thể dựa vào những quy luật đã từng biết của thiên nhiên mà tưởng tượng ra cuộc thí nghiệm đó. Các nhà bác học vẫn thường làm như vậy. Chẳng hạn, họ hình dung một điểm toán học không có kích thước, đồng thời lại tồn tại về mặt thực tế.

Hoặc họ tưởng tượng ra một sợi chỉ không hề có trọng lượng lẫn độ dày nhưng lại chắc vô cùng, và người ta dùng sợi chỉ đó để kéo dài một điểm toán học không có kích thước, nhưng lại có một khối lượng nhất định... Những thí nghiệm khác cũng đại loại như vậy. Khi ta nói với các cậu là ta có thể kéo dài không gian hay thay đổi tiến trình của thời gian, ấy là ta nói đến chính cái chuyện đó. Ta có thể làm cho thời gian xung quanh các cậu trôi nhanh hơn, hoặc chậm hơn, còn bản thân các cậu thì vẫn như sống trong thời gian bình thường. Điều đó là cần thiết, bởi vì chính cái khái niệm thời gian cũng chỉ là tương đối thôi. Nhưng muốn làm được việc đó, phải làm phép phù thủy toán học phức tạp.

- Chả có gì là lý thú cả. - Yashka nhận xét, vẻ mặt ỉu xiu. - Tưởng tượng thì chán ồm. Phải làm sao để mọi thứ đều là thật kia...

- Chúng ta hãy thử xem! - Thầy phù thủy đề nghị.

Ông ta móc túi lấy ra cuốn sổ tay và bắt đầu tính toán gì đó.

- Trước khi bắt tay vào công việc, bao giờ cũng phải hình dung thật rõ từ trước những gì ta định làm. - Thầy phù thủy nói. - Cần phải thấy trong óc cái tác phẩm tương lai, càng tỉ mỉ càng tốt. Đảm bảo của thành công là ở đó. Vậy cái máy của chúng ta phải như thế nào và nó cần phải thực hiện những gì?

- Nó phải thay đổi các định luật vật lý. Nghĩa là không phải các định luật, mà là các hằng lượng. - Vytka nói.

- Tất cả hay chỉ một số thôi?

- Có lẽ bước đầu chỉ cần thay đổi vài hằng lượng...

- Những hằng lượng nào?

- Định luật Archimède có được không ạ? - Yashka hỏi. - Nếu được thì hãy thay đổi độ đặc của nước xem sao!

- Được. - Thầy phù thủy nói và ghi vào cuốn sổ của mình.

- Còn gì nữa?

- Phải hủy bỏ lực ma sát!

- Định luật bảo toàn năng lượng!

- Định luật quán tính!

- Thay đổi vận tốc ánh sáng!

- Thông thả đã, các cậu! - Thầy phù thủy yêu cầu. - Đừng có nói cả một lúc như thế, kéo tôi chẳng kịp ghi đâu. Gì nữa nào?

- Đủ rồi ông ạ. - Alek nói.

- Ông hãy thêm một cái gì nữa tùy ý ông. - Vytka đề nghị.

Thầy phù thủy tính toán gì đó trên trang sổ tay.

- Bây giờ, chúng ta hãy thử hình dung sơ đồ mẫu của cái máy ấy...

Ở trên không, trước mặt các cậu bé, bắt đầu hiện ra những đường viền của một cái máy lớn nào đó. Thoạt tiên những đường viền này còn mờ mờ, về sau mỗi lúc một rõ hơn. Đó là một khối dày đặc những dây dẫn, những bóng điện tử, những thấu kính quang học, những chi tiết sáng loáng, những thanh hồng ngọc và nhiều thứ nữa mà các cậu bé nọ đều mù tịt. Cái máy mỗi lúc một to lên, phức tạp hơn, bổ sung những chi tiết mới và cả những tổ máy mới, thay đổi cách mắc các dây dẫn và cách bố trí các bộ phận riêng biệt. Tất cả những cái đó diễn ra nhanh tới mức gần như không thể theo dõi được.

- Cái máy này chắc là lớn lắm đây. - Vytka nói.

Các chi tiết máy bắt đầu đổi chỗ. Một số chi tiết bị thay thế bằng những chi tiết khác chắc chắn hơn nhiều, một số chi tiết nữa thì biến hẳn. Những dây dẫn, nom như con rắn nhỏ đủ màu tự tìm đường đến các tiếp điểm mà chúng phải nối liền lại.

- Liệu có thể nhờ cái máy này mà di chuyển ngay tức khắc đến bất cứ một nơi nào trên thế giới không hả ông? - Seryoga hỏi.

- Di chuyển ngay tức khắc thì không được. - người lạ mặt trả lời. - nhưng có thể di chuyển với một tốc độ gần bằng vận tốc ánh sáng. Ở cái máy này, ta không muốn làm trái với các nguyên lý cơ bản trong vật lý. - Ông ta nói thêm.

Trong cái máy lại xuất hiện những bộ phận mới. Chúng tự thu xếp chỗ đứng của mình, cứ như là cố tìm lấy một vị trí thuận tiện nhất vậy.

Bây giờ, cái máy đã thu nhỏ lại rất nhiều và có thể dễ dàng bỏ gọn trong một chiếc vali bé.

Lúc theo dõi những biến hóa dần dần ấy, Vytka nghĩ rằng trong bộ óc của nhà thiết kế, quá trình sáng tạo một cái máy mới hẳn là cũng diễn ra như vậy như vậy. Thoạt tiên cái máy đó có những đường viền mờ mờ, chỉ gồm mấy bộ phận chủ yếu, sau đó nó dần dần được thêm những chi tiết thứ yếu, và cuối cùng, trong óc của nhà thiết kế hiện lên một cái máy hẳn hoi, gần giống như cái máy sẽ chế tạo trong thực tế.

- Phải lắp cho cái máy này một chiếc tay cầm để có thể xách nó đi, ông ạ. - Seryoga nói.

- Các cậu đợi chút đã, rồi sẽ có cả tay cầm. - Thầy phù thủy nói. - Nhưng trước hết, phải làm hệ thống điều khiển đã.

Cả cái khối chằng chịt những dây dẫn và chi tiết ấy đã được phủ một lớp vỏ kim loại có bảng điều khiển màu đen phẳng lì ở phía trước.

- Ta nghĩ rằng để chuyển từ định luật này sang định luật khác, tốt hơn hết là làm hệ thống điều khiển bằng nút bấm, còn để kiểm tra sự di chuyển trong không gian thì chúng ta sẽ làm một cái máy báo truyền hình và một quả địa cầu di động...

Trên bảng điều khiển màu đen bỗng hiện lên những nút bấm, những hàng chữ, những mặt số, những cái chuyển mạch như ở một chiếc máy thu thanh bình thường, và một quả địa cầu nhỏ có phủ kính lồi. Cuối cùng, cả cái máy được bỏ trong một chiếc bao da màu vàng rất đẹp để có thể đeo lên vai.

- Các cậu bé, cái máy đã làm xong rồi đây! Chúng ta đặt cho nó cái tên gì chứ?

Các cậu bé ngồi trên bãi cỏ và băn khoăn nhìn chiếc bao da màu vàng đang lơ lửng ngay trước mắt mà chẳng cần đến cái giá đỡ nào cả. Thầy phù thủy cầm lấy chiếc bao đựng máy và đặt xuống bãi cỏ ngay cạnh mình.

- Theo ta, nên đặt cho nó cái tên là "Máy biến đổi cybernétique các định luật vật lý". - Thầy phù thủy nói.

- Tại sao lại "cybernétique" ạ? - Alek hỏi.

- Tại vì cái máy này có thể tự điều khiển trong giới hạn của chương trình đặt ra cho nó.

- Sử dụng nó thế nào hả ông?

- Rất đơn giản. - Thầy phù thủy mở chiếc khóa cài sáng loáng và lật cái nắp bao ra. - Ở những nút bấm này có ghi các định luật vật lý khác nhau và một số hằng lượng. Ví dụ, vận tốc âm thanh, định luật quán tính, vân vân... Nếu bấm một trong những cái nút ấy thì hằng lượng hoặc định luật tương ứng sẽ thay đổi giá trị của mình. Nếu bấm nút khác thì định luật đầu tiên được phục hồi, còn định luật khác kia thì mất hiệu lực. Ngoài ra, trên bảng điều khiển còn có hai nút bấm phụ: một nút trắng và một nút đỏ. Hai nút này dùng để di chuyển đến bất cứ một địa điểm nào trên trái đất. Để làm việc đó, trước hết phải xác định trên quả địa cầu tọa độ nơi cần đến. Phía dưới bảng điều khiển có một công tắc chung dùng để phục hồi ngay lập tức tất cả những gì bị hủy bỏ trước đó. Chỉ có điều là sẽ không thể mở máy biến đổi các định luật vật lý này hai lần trên cùng một nút bấm, nếu không các cậu sẽ phải ở lại đúng cái nơi mà các cậu ngắt máy đây.

Thầy phù thủy đưa cái máy cho Vytka.

Vytka thận trọng đỡ lấy cái máy, các cậu khác bèn xúm lại để xem cho rõ hơn. Cái máy rất đẹp.

- Làm gì bây giờ? - Yashka hỏi.

- Chẳng có gì đặc biệt cả. Cậu hãy bấm cái nút đầu tiên, lực ma sát sẽ giảm đi nhiều lần. Ma sát gần như biến mất.

- Ông không đánh lừa chúng cháu đây chứ?

- Hãy cứ thử đi!

- Nếu có chuyện gì đó xảy ra thì sao ạ? - Alek hỏi.

- Rồi tự các cậu sẽ thấy. Nếu các định luật vật lý bị hủy bỏ thì tôi sẽ không thể giúp các cậu được đâu. - Thầy phù thủy mỉm cười.

- Thế có nghĩa là chỉ bấm nút một cái là xong à? Cứ như là chuyện hoang đường ấy! - Yashka nhận

xét.

- Thôi được. - Thầy phù thủy nói. - Ta đã giải thích đủ điều cho các cậu rồi, bây giờ các cậu hãy tự sử dụng đi. Các cậu có thể bắt đầu cuộc thí nghiệm theo ý nghĩ của mình. Nếu có gì không hiểu, các cậu cứ xem bản hướng dẫn để trong cái túi con ở bao máy. Ở đây đã ghi tỉ mỉ từng chi tiết. Chúc các cậu thành công...

Thầy phù thủy bắt đầu biến dần đi cùng với những lời nói cuối cùng, như vẫn thường xảy ra trong điện ảnh, khi một hình ảnh này dần chuyển sang một hình ảnh khác.

Tất cả vẫn như cũ. Các cậu bé vẫn ngồi bên bờ sông. Con sông vẫn chảy về phía mà nó từng chảy xưa nay. Cái gậy xù xì lại trôi trên sông, rõ ràng là nó vừa theo dòng nước xuôi về.

Nắng hè ọi bức chói chang. Một người mặc áo mayô đỏ đang chạy xe đạp trên đường cái. Đằng xa, sau chỗ ngoặt, hiện ra chiếc xe hơi "Pobeda". Vytka cầm trong tay cái máy đặt trong bao da.

Yashka bước lại nơi người lạ mặt vừa mới đây còn ngồi và nhìn chỗ cỏ bị xẹp với vẻ nghi nghi hoặc hoặc.

Vytka xem bản hướng dẫn mà cậu ta vừa móc trong cái túi nhỏ ở bên bao máy ra. Bản hướng dẫn dày hơn chục trang, mỗi trang đều có vẽ cái máy ở các vị trí khác nhau, và những nút bấm, quả vặn cần sử dụng trong trường hợp này hoặc trường hợp khác đều được đánh dấu bằng những mũi tên nhỏ. Vytka xem mục lục. Ở đây có mấy phần: "Mở máy", "Xác định vị trí", "Điều chỉnh", v.v...

Seryoga và Alek đang uể oải tranh cãi. Alek không có ý kiến rõ ràng về thầy phù thủy, cậu ta cho rằng "phải tìm hiểu kỹ càng toàn bộ câu chuyện này". Seryoga thì quả quyết rằng người lạ mặt huyền bí nọ là một nhà thôi miên. Seryoga lúc thì định trở thành nhà du lịch, lúc thì định trở thành nhà sinh vật hoặc, và có lẽ là định trở thành cả hai cũng nên. Dù sao đi nữa, cậu ta vẫn tự cho mình là người hiểu nhiều về các vấn đề y học.

- Alek, tớ cam đoan với cậu rằng ông ta chả phải là một thầy phù thủy, mà chỉ là một nhà thôi miên thôi. Tớ đã nhiều lần được đọc về những người như vậy. Ông ta dùng hai bàn tay làm những cử chỉ nhịp nhàng và ám thị người khác tất cả những gì mà ông ta muốn. Chẳng hạn, ông ta có thể cùng một lúc ám thị tất cả khán giả trong rạp hát rằng mưa đang rơi, và lúc bấy giờ mọi người trong rạp đều bắt đầu tưởng như mình bị ướt đầm. Thực ra thì chẳng có gì cả. Người lạ mặt nọ chẳng qua chỉ thôi miên bọn mình thôi! Chẳng có chuyện gì xảy ra cả đâu. Đối với bọn mình, tất cả những cái đó đều hiện lên như trong một giấc mơ vậy!

- Thế còn cái máy này thì sao? - Vytka vặn lại.

- Đây mà bảo là cái máy à? - Yashka nói. - Ông ta gửi cho cậu một cái đài bán dẫn bình thường nhất, còn cậu thì cứ giở tai lên mà nghe cái chuyện tào lao ấy! Có vậy thôi! Nào, đưa nó lại đây!

Yashka cầm lấy cái máy và lật nắp bao da ra.

- Dĩ nhiên, đây chỉ là một cái đài bán dẫn bình thường, nhưng nó có một chức năng đặc biệt. Còn những cái nút bấm thì chắc là để bắt các đài phát thanh khác. Tớ thử ngay cho mà xem... - Yashka bấm nút đầu tiên.

Chẳng có gì đặc biệt xảy ra cả.

Việc chiếc mũ cátkét mà Yashka thích đội phía sau gáy tuột khỏi đầu cậu ta cũng chẳng có gì là

đặc biệt cả.

- Có vậy thôi! - Yashka nhắc lại và chực đứng dậy, nhưng cậu ta không tài nào đứng lên được: mặt đất, bãi cỏ mà Yashka ngồi bỗng trơn đến mức cậu ta bị ngã ngay lúc vừa mới cử động.

Seryoga và Vytko chăm chú nhìn Yashka đang giãy giụa trên mặt đất, cố đứng dậy. Cuối cùng, Yashka cũng đứng dậy được, nhưng cậu ta lại phải ngồi thụp xuống ngay vì khó mà giữ được thăng bằng trên cái bãi cỏ trơn như mỡ ấy.

- Yashka, cậu làm sao thế? Chân bị tê à?

- Không phải, mặt đất trơn quá. Các cậu ơi, ở cái nút tở vừa bấm ấy có ghi chữ gì vậy?

- Có chữ gì đấy về ma sát.

- Ra thế đấy! Chắc hẳn cái nhà ông làm trò ảo thuật kia vẫn còn thôi miên chúng mình...

Đúng lúc ấy, từ phía đường cái vọng lại tiếng còi báo nguy của chiếc xe hơi. Có chuyện gì không bình thường xảy ra ở đây. Người đi xe đạp mặc áo mayô đỏ trước đó vẫn đạp xe như thường, bây giờ lái xe loạng quạng và cuối cùng ngã nhào xuống con mương. Chiếc "Pobeda" chạy sau người đi xe đạp thì trượt nghiêng qua đường. Sau đó, nó quành trở lại đâm sầm vào một đồng cát ở vệ đường và dừng lại. Động cơ vẫn hoạt động, bánh xe vẫn quay, vậy mà chiếc xe vẫn cứ đứng nguyên tại chỗ!

Các cậu bé nhòe dầy để chạy đến nơi xảy ra tai nạn, nhưng bị ngã ngay lập tức: trên mặt đất trơn tuột gần như không thể đứng vững được. Chỉ cần hơi cử động một chút là hai chân doãng ra cứ như con bò cái đứng trên mặt băng vậy.

Trong lúc Yashka, Seryoga và Alek đang cố đứng dậy, thì Vytko thử gài nắp bao máy lại, cái nắp này cũng trơn tuột như mọi thứ. Khi làm việc đó, cậu ta sơ ý tuột tay đánh rơi mất bản hướng dẫn. Cuốn sổ mỏng dính trượt nhẹ trên cỏ và lướt xa dần xuống sông.

Vytko vùng ngay dậy, định vồ lấy cuốn sổ đó, nhưng lúc ấy chính cậu ta lại bị trượt về phía bờ sông. May mà cậu ta bám được bụi cây trần, chứ không thì đã lăn tòm xuống sông rồi. Vytko vẫn không buông cái máy vì để phòng xa, cậu ta đã quấn cái dây đeo vào cổ tay. Trong giây lát cuối cùng, Vytko thấy bản hướng dẫn bị gió cuốn xuống sông và trôi theo dòng nước.

Vytko ngoảnh lại xem các bạn đang làm gì.

Yashka đã đứng dậy được, còn Seryoga và Alek thì vẫn bò lồm ngồm.

Vytko thử trèo lên phía các bạn, nhưng bị trôi tuột trở lại ngay lập tức. Bờ sông ở chỗ này chẳng lấy gì làm dốc, nhưng ngay cả trên cái dốc thoải thoải này cũng gần như không thể trèo lên được. Mọi thứ đều trượt xuống phía dưới, không gì ngăn nổi. Bây giờ, Vytko bỗng nảy ra một sáng kiến. Trong bụi cây trần mà cậu ta bám được ấy còn vướng mấy nhánh cây gãy do nước lũ cuốn đến đây. Thận trọng, cố không có một cử động nào đột ngột, Vytko chọn hai nhánh cây thích hợp và cắm chúng xuống chỗ đất vừa tầm tay với ở trên dốc. Hai nhánh cây đã đứng vững, mặc dầu không được chắc cho lắm. Bây giờ Vytko mới quàng dây đeo máy qua vai, nắm chặt lấy hai nhánh cây cắm xuống đất và rướn người lên. Sau đó, một tay cậu ta vẫn bám vào một nhánh cây, tay kia cậu cầm nhánh cây kia lên một chỗ cao hơn và lại rướn người lên. Cứ chuyển dần hai nhánh cây như thế, cuối cùng cậu ta đã lên một chỗ bằng phẳng và đứng dậy được.

- Cậu làm sao thế, Vytko? - Seryoga hỏi.

- A, tớ bị trượt xuống sông...

- Lại đằng chiếc xe hơi đi!

Các cậu bé đi về phía đường cái, hết ngã, trượt, rồi lại đứng dậy.

LỰC MA SÁT

Lúc vừa mới đứng dậy được, các cậu bé hơi lúng túng, nhưng sau đó các cậu cảm thấy trạng thái mới có phần thú vị nữa là đằng khác. Giữ được thăng bằng trên bãi cỏ trơn như mỡ ấy thì thật là khó, nhưng khéo léo một chút thì cũng được. Ma sát không biến mất hẳn, mà chỉ giảm bớt hàng trăm lần, có khi đến hàng nghìn lần. Chỗ đất ẩm bình thường nhất cũng trở nên trơn như băng. Các cậu bé thoát tiên bám chặt lấy cỏ mà bò, thỉnh thoảng cỏ lại tuột ra khỏi tay. Cứ thế, các cậu đến được một thửa ruộng khoai tây. Ở đây dễ đứng hơn, vì có thể ấn chân sâu xuống lòng.

- Ấn mạnh gót vào, các cậu! - Vytka ra lệnh.

- Nói cứ như là thánh ấy! Cậu đi giày bát kết thì được, còn tở đi dép thì cứ trượt hoài! - Alek rên rỉ.

- Thế thì cởi hần dép ra có được không?

- Tở không quen đi chân không, đau lắm.

- Đã thấy thế nào là mất lực ma sát chưa?

- Không sao đâu, các cậu ạ. Chẳng qua là vì bọn mình vẫn chưa quen đây thôi. Các nhà du hành vũ trụ lúc đầu cũng khó quen với trạng thái không trọng lượng. Điều cốt yếu là cố mà giữ thăng bằng... - Vytka không chú ý đến cử động của mình nên vừa nói đến đây, đã lăn kềnh vào một bụi khoai tây.

- Điều cốt yếu là phải giữ được thăng bằng lúc cậu ngã! - Yashka khuyên, nhưng bản thân cậu ta lại phải ngồi thụp xuống đất ngay, vì chiếc thắt lưng của cậu bị bung ra và cái quần dài bị tuột xuống quá mức có thể cho phép. Cái khóa cài ở thắt lưng lại cấu tạo trên cơ sở của chính lực ma sát.

- Chẳng biết quái gì mà cứ bấm nút lưng tung!

- Tở làm sao biết được nó lại sinh ra chuyện thế này. Tở cứ ngỡ là người ta đánh lừa bọn mình.

- Đã thấy "người ta đánh lừa" chưa. Kéo quần lên đi! - Vytka nói.

- Cậu kéo lên thì có! Quần cậu cũng...

Lúc đó, bác tài chui ra khỏi chiếc xe bị mắc vào đồng cát, đặt chân xuống đường. Thoạt tiên, bác ta cũng bối rối như các cậu bé, hoàn toàn không hiểu chuyện gì đã xảy ra. Chiếc xe hơi bỗng nhiên ngoặt sang bên đường, không sao lái được nữa, bộ ly hợp cũng không làm việc, và lúc bác tài dận phanh (thắng), bác ta có cảm tưởng chiếc xe dường như không có phanh. Chiếc xe hoàn toàn không điều khiển được, và nếu không có đồng cát ẩm bên đường thì có trời biết nó sẽ theo quán tính mà lao đến tận đâu tận đâu.

Lúc chui ra khỏi xe, bác tài nhờ nắm được cửa xe nên không bị ngã sóng soài ra đường. Điều đầu tiên làm bác ta kinh ngạc là chiếc xe đứng yên trong khi các bánh xe vẫn quay tít và lại quay về các phía khác nhau! Động cơ vẫn chạy với những vòng quay lớn.

Nếu các cậu bé đã được chuẩn bị phần nào về chuyện ma sát có thể biến mất thì đối với bác tài, chuyện đó lại hoàn toàn bất ngờ. Bác ta thậm chí không thể hiểu được chuyện gì đã xảy ra và cố vắt óc nghĩ ra tất cả những nguyên nhân có thể dẫn đến sự hỏng máy. Thoạt tiên, chiếc xe bị ngoặt sang bên đường, như ở trên đường có đổ dầu. Chuyện đó thỉnh thoảng cũng xảy ra và lúc bấy giờ ở những nơi

như thế, xe thường trượt như đi trên dầu vậy. Nhưng sau đó phanh lại không ăn và bộ ly hợp lại không làm việc - điều này đã là khó hiểu. Đến khi thử chui ra khỏi xe, bác tài cảm thấy mọi thứ đều trơn tuột, thì lúc ấy bác hoàn toàn bối rối.

Thận trọng vịn tay vào thân xe và cố không để ngã, bác tài đi đến phần trước chiếc xe và nâng nắp xe lên. Từ dưới nắp xe lập tức bốc ra một đám hơi nước. Từ bộ tản nhiệt, nước sôi sùng sục. Bác tài không muốn lại phải mở một cuộc hành trình vất vả dọc chiếc xe để hãm máy và bác ta quyết định làm một cách đơn giản là đứt cái dây dẫn ra khỏi bộ phân phối. Nhưng bác ta vừa mới chạm vào, cái dây dẫn đã tự lìa ra bởi nó giữ được chỉ là nhờ ma sát. Song động cơ vẫn chưa ngừng ngay như lẽ ra phải như vậy, và nó lại tiếp tục chạy theo quán tính, gần như không giảm bớt vòng quay. Tuy nhiên, máy thông gió và máy phát điện đã ngừng chạy. Vì thế mà nước trong bộ tản nhiệt sôi lên. Đai thông gió trượt thoải mái trên bánh đai. Lúc bấm nút "Máy biến đổi...", các cậu bé chỉ thủ tiêu các lực ma sát ngoại, ma sát bề mặt, còn các lực ma sát nội gây ra độ nhớt của các chất lỏng và sức cản của không khí thì vẫn như cũ. Cả các lực điện từ xuất hiện lúc máy phát điện quay cũng không thay đổi.

Vậy là tất cả những bộ phận sử dụng đến lực ma sát - phanh, bộ ly hợp, đai dẫn động - đều ngừng làm việc, các bộ phận ma sát vẫn là một trở ngại đối với chúng thì lại chuyển động nhanh hơn rất nhiều. Vì thế, động cơ vẫn tiếp tục chạy và thậm chí còn tăng số vòng quay - ma sát trong các xilanh và các ổ trục không còn cản trở nó nữa. Song vì không có ma sát trong bộ ly hợp, nên không thể chuyển sự quay của động cơ đến các bánh xe dẫn động được. Thậm chí nếu làm được việc đó thì chiếc xe vẫn không thể chạy được vì không còn ma sát giữa lốp xe và mặt đường nữa.

Tình trạng bây giờ là như vậy đó: các bánh xe quay tít theo quán tính, còn chiếc xe thì vẫn đứng nguyên tại chỗ, thành xe chúi vào đồng cát. Bác tài thật là tốt số: đồng cát ẩm và giữa những hạt cát nhỏ xíu còn có các lực cản bề mặt của các chất lỏng, các lực này đã thay thế các lực ma sát trong một chừng mực nào đó. Nếu cát khô thì sức cản của cát sẽ ít hơn rất nhiều và chiếc xe đã lăn nhào xuống mương rồi.

Nhưng bác tài thì không hề biết gì về chuyện đó và bây giờ bác đang hoàn toàn bối rối.

Đúng lúc ấy, các cậu bé đi tới được đường cái, chỗ chiếc xe đứng.

- Bác ơi, có chuyện gì vậy? - Alek hỏi, cố gắng thật nhẹ nhàng.

- Có thể trong xe của bác không còn ma sát chẳng? - Vytka đặt một câu hỏi gợi ý.

- Mời cậu đi ra chỗ khác với cái ma sát của cậu! - Bác tài làu bàu. - Không có cậu, tự tôi cũng khắc mò ra.

Vytka, Seryoga và Alek đứng ở vệ đường, bên cạnh chiếc xe hơi, còn Yashka thì đang đánh vật với chiếc thắt lưng của mình ở cách đấy một quãng. Cậu ta thử thắt chiếc thắt lưng lại, nhưng chẳng ăn thua vì mới hơi cử động một chút, cái nút đã tự bung ra rồi.

Yashka nghĩ bụng: "Những người dùng thắt lưng có khóa móc thì thật ổn, chả cần ma sát gì cũng vẫn cứ chắc... Làm sao bây giờ? Giá có sợi dây thép mà vắn thắt lưng lại nhỉ! Nhưng đào đâu ra dây thép ở đây?..."

Cuối cùng, Yashka mới nghĩ ra là phải rạch thủng chiếc thắt lưng và luồn cái khóa cài qua chỗ rạch đó. Làm như vậy thì thắt lưng sẽ hơi bị xoắn lại đấy, nhưng cái quần dài sẽ không bị tụt mỗi khi cử động.

Yashka móc con dao nhíp ở trong túi ra. Rạch thùng được chiếc thắt lưng cũng chẳng phải là dễ: chiếc thắt lưng trơn tới mức cứ trượt ra khỏi tay, hết như con trạch ở dưới nước lên vậy. Hì hục một lúc, cuối cùng Yashka đã rạch thùng được chiếc thắt lưng và luồn cái khóa cài qua chỗ rạch. Bây giờ, cái quần dài đã được giữ chắc ở vị trí của nó. Chỉ phải cái hơi khó thở, vì thắt lưng thít chặt quá.

Nhìn về phía các bạn, Yashka thấy các cậu ấy vẫn đứng cạnh chiếc xe hơi. Giữa Yashka và các bạn là một mặt đường nhựa bằng phẳng màu xanh. Cậu ta vừa bực bội nghĩ đến việc sẽ khó mà vượt qua được cái mặt đường trơn ấy thì bỗng nảy ra một ý nghĩ và cậu bèn thực hiện ý nghĩ đó ngay. Yashka nhún mạnh người khỏi lớp đất xốp ở vệ đường mà cậu ta đứng và trượt trên mặt đường nhựa như người ta vẫn trượt trên băng. Mặt đường nhựa trơn tới mức Yashka, không lường sức mình, đã lao như tên bắn qua mấy mét đường ngăn cách cậu ta với chiếc "Pobeda" và húc mạnh vào cánh cửa sau của chiếc xe. Vì cú húc ấy, Yashka bật trở lại như một quả bóng, còn chiếc xe hơi, theo định luật "tác động cân bằng với phản tác động", thì quay đầu lại và từ từ trượt về phía con mương nằm dọc đường cái.

Bác tài không đoán trước cú húc ấy nên bị ngã ngựa người. Chiếc xe thụt hai bánh sau xuống con mương và dừng lại. Bác tài vừa chửi rủa âm ỉ, vừa giãy giụa trên mặt đất, cố lật nghiêng người để đứng dậy.

Yashka sau khi bị bật từ chiếc xe hơi ra, đã giữ được thăng bằng và đứng lại ở rìa đường. Biến cố vừa rồi đã khiến cậu ta nghĩ ra rằng trong trường hợp không có ma sát thì không nên đi như thường, mà phải trượt trên mặt phẳng như khi đi giày trượt băng ấy. Cậu ta thử trượt như vậy và đã trượt được một quãng. Đôi chút lực ma sát còn lại đủ để làm cái động tác đầu tiên là nhún người khỏi chỗ đứng, còn tiếp đó thì có thể trượt, hết như trượt trên băng, chỉ phải cái ít ma sát hơn mà thôi. Yashka trượt trên đường cái, thoạt tiên còn thận trọng và rụt rè, sau đó mỗi lúc một mạnh bạo hơn.

Yashka đặc chí lướt qua mặt các bạn rồi lộn trở lại. Thấy thế, các cậu bạn không còn chú ý đến chiếc xe hơi nữa, liền bắt chước Yashka. Dĩ nhiên, không phải tất cả các cậu đều nắm ngay được cái phương pháp di chuyển mới mẻ ấy. Alek vất vả hơn cả, vì đôi dép của cậu ta cứ tuột suốt: chỉ cần đi vài bước là dây dép đã bung ra rồi.

- Cậu lại trầy trật với đôi dép hả? - Vytka vừa trượt vừa hét tướng.
- Vì cái ma sát của cậu mà quai dép cứ bung ra suốt!
- Cậu hãy làm như tớ đây: thắt nút quai dép lại theo kiểu của người đi biển và lờ nó đi, bây giờ sẽ chắc thôi.
- Thắt nút theo kiểu của người đi biển là thắt nút thế nào?
- Để tớ bày cho.

Vytka thắt nút quai dép cho Alek khéo léo đến mức dù có kéo về phía nào, cái nút vẫn không thể bung ra được và chỉ càng thắt chặt thêm mà thôi.

Các cậu bé trượt khá xa trên đường cái như trượt trên đường băng, đến tận chân một cái dốc nhỏ. Yashka định lầy đà vượt dốc, song cậu ta không thể tăng tốc độ được đến mức cần thiết, nên tới giữa dốc lại bị tuột xuống. Vytka thử dùng cách đã giúp cậu ta trèo lên bờ sông lúc nãy, nhưng ở đây không có những nhánh cây gãy thích hợp. Bám chặt cả tay lẫn chân xuống vệ đường đất xốp, cậu ta theo đó trèo lên gần đến đỉnh dốc, nhưng lúc vừa đặt chân lên mặt đường bằng phẳng lại bị tuột xuống ngay.

- Các cậu ơi, có lẽ nên tắt búng cái "Máy biến đổi..." này đi, kéo bọn mình sẽ còn phải chuốc lấy lắm chuyện bực mình nữa...

Alek nói như vậy. Cậu ta đứng ở cuối dốc và thậm chí không định vượt qua cái dốc đó nữa.

- Có chuyện gì mà bảo là bực mình nào? Cậu tưởng mất ma sát là ghê gớm lắm sao? Chẳng sao cả đâu cậu ơi! Thậm chí còn thú vị nữa là đằng khác. - Vytka nói. - Chỉ phải làm quen với tình trạng đó mà thôi. Và lại, bọn mình vẫn chưa biết ở đâu thì mất ma sát, còn ở đâu thì không. Có thể ma sát chỉ mất ở đây, còn ở các nơi khác thì tất cả vẫn như thường...

- Đi ra ga đi! - Seryoga nói. - Ta sẽ xem xem có chuyện gì xảy ra ở đấy không. Nếu tất cả vẫn bình thường thì có nghĩa là ma sát chỉ mất ở đây thôi...

- Còn cái "Máy biến đổi..." thì sao?

- Ta mang nó theo.

- Thế thì đâu lại vào đấy thôi: chỗ nào có "Máy biến đổi..." thì chỗ ấy mất ma sát.

- Chúng ta sẽ kiểm tra xem.

- Phải tắt "Máy biến đổi..." đi thôi, nếu không thì nó sẽ mang họa cho bọn mình đấy.

- Alek, xin cậu thôi ngay cái trò khùng bỏ tinh thần anh em. Chẳng có chuyện gì đáng sợ cả đâu. - Vytka nói. - Tớ tính như thế này: cần phải kiểm tra "Máy biến đổi...". Trước hết, cần phải tìm hiểu phạm vi hoạt động của cái máy này. Seryoga nói đúng: bọn mình sẽ đi ra ga và xem xem có chuyện gì xảy ra ở đấy. Nếu ma sát chỉ mất sau khi bọn mình đến đấy thì có nghĩa là phạm vi hoạt động không lớn lắm. Còn nếu lúc bọn mình đến mà ma sát đã mất rồi thì một cậu nào đó sẽ lên tàu đi và theo dõi xem ma sát lại phục hồi vào lúc nào, ở cột kilômét nào. Và bây giờ, bọn mình sẽ biết phạm vi hoạt động của cái máy này. Lúc cậu ở trên tàu trở về, bọn mình sẽ quyết định nên làm gì sau đó.

- Có lẽ ta nên xem qua bản hướng dẫn chẳng? Ở đấy chắc mọi thứ đều được hướng dẫn.

- Tớ đã xem rồi, chỉ rất những công thức thôi. Chẳng hiểu gì cả đâu.

Không cậu nào biết rằng trong lúc lộn xộn sau khi mở máy, Vytka đã làm rơi bản hướng dẫn xuống sông. Vytka ngại thú nhận điều đó và cậu ta hy vọng có thể tự mày mò lấy cái "Máy biến đổi...". Tắt máy thì Vytka cũng không muốn, vì không thể mở máy lần thứ hai ở cùng một nút bấm, mà cậu ta thì lại rất khoái xem xem những gì sẽ xảy ra nếu thủ tiêu được lực ma sát.

- Các cậu không muốn tắt máy thì cũng chẳng ích gì. Trước sau thì các cậu cũng phải mang nó đến trường và nghiên cứu nó ở đấy.

- Không đâu, ông bạn Alek ạ! Nếu cái máy này đã rơi vào tay bọn mình thì trước hết bọn mình phải tự nghiên cứu cái đã, và lúc mọi thứ đã rõ ràng cả rồi thì bây giờ bọn mình mới đưa đến trường.

- Tớ tán thành Vytka đấy! - Seryoga nói. - Dĩ nhiên, trước hết phải tự nghiên cứu và mở một chuyến du lịch nào đó. Nếu không thì chán ốm. Chẳng có gì nguy hiểm cả đâu. Alek, cậu lo cái chuyện xe hơi bị thụt xuống mương hả? Chuyện ấy vẫn thường xảy ra mà chẳng đáng gì đến ma sát cả... Phải đi ngay ra ga thôi!

- Làm sao cậu có thể trèo lên đồi được?

- Việc gì mà phải trèo lên đồi? Bọn mình băng qua cánh đồng, sau đó lại đi ra đường cái, ở chỗ không còn dốc nữa.

- Các cậu ơi, thôi được! Nhưng Vytka này, cậu phải thận trọng hơn với cái "Máy biến đổi..." đấy nhé.

- Đừng sợ, cứ đi đi.

Từ đường cái, các cậu bé rẽ xuống cánh đồng đã cày và đi thẳng, bỏ qua quãng đường dốc.

TẠI GA PETRUSHKINO

Nói đúng ra thì ga Petrushkino chẳng phải là một nhà ga, mà chỉ là một cái sân ga ở trong rừng với một ngôi nhà nhỏ và mấy cái quán bán nước, bán báo. Khu nhà nghỉ mát Petrushkino nằm cách đây hai kilômét, ở phía bên kia đường sắt.

Con đường rải nhựa chạy từ mạn sông thoát tiên ngược lên đồi, rồi đến ngay đằng trước ga thì lại xuôi xuống.

Lúc băng qua cánh đồng và các bụi cây, các cậu bé đi khá là vất vả. Nhưng lúc ra được đến quãng đường chạy thoải thoải về phía ga, các cậu liền trượt trên đường như trượt trên mặt băng - chỉ cần giữ thăng bằng và cố đừng chệch sang vệ đường thôi.

Ví thử các cậu bé là những người làm thực nghiệm có kinh nghiệm hoặc các cậu có đầu óc quan sát hơn thì các cậu có thể thấy rằng tác động của "Máy biến đổi..." không phải hoàn toàn như nhau ở khắp mọi nơi. Ở ngay sát máy là nơi lực ma sát giảm nhiều nhất. Vytka đi lên đồi vất vả hơn cả vì cậu ta đeo máy ở ngay vai mình. Nhưng lúc xuống đồi thì cậu ta lại trượt nhanh hơn ai hết.

Lúc Vytka đi ngang qua quầy bán nước uống có ga, tất cả các chai đều đồng loạt bật tung nút. Cô bán hàng bị ướt đầm từ đầu đến chân vì những luồng nước sủi bọt của những chai "Nước uống phúc bồn tử" và "Kvas" [\[8\]](#) lúa mì". Nhưng Vytka không hề nhận thấy việc đó - cậu ta đã có mặt ở sân ga rồi.

Đoàn tàu từ khu nghỉ mát có lẽ vừa mới đến ga. Lúc ấy hành khách vẫn còn ít, và mấy người đi xuống ga đã tỏ ra bất lực trong việc cố làm quen với tình trạng đột nhiên mất ma sát. Người thì ngã, người thì khó khăn lắm mới đứng vững được, người thì chửi rủa, và có người lại còn cười nữa.

Một bà đom dáng mặc áo dài sặc sỡ đi ra khỏi toa tàu với điệu bộ trịnh trọng. Vừa bước được mấy bước, bà ta đã bị mất thăng bằng và phải chống cả hai tay xuống đất. Bà ta cố đứng dậy mà chẳng được. Toán thanh niên ngồi ở cửa sổ toa tàu thì nhau mách nước cho bà ta và vì thế bà ta lại càng tức đấy.

Hình như ma sát vừa mới bị mất ở đây, ngay sau khi các cậu bé đến. Đoàn tàu vẫn chạy tới ga như thường và hành khách bắt đầu ra khỏi các toa tàu. Đối với những người còn ngồi lại trên tàu, hoặc đối với những người đứng trên sân ga, sự giảm ma sát gần như không nhận thấy và nó chỉ có ảnh hưởng khi một người nào đó bắt đầu đi.

Thấy đoàn tàu đang đỗ ở ga, Vytka hét tướng lên với Seryoga:

- Lên tàu nhanh đi! Chúng tớ sẽ đợi cậu ở đây. Điều cốt yếu là cậu phải để ý xem ma sát lại xuất hiện ở cột kilômét nào.

Seryoga liền lao đến sân ga và nhẹ nhàng trượt qua sân, tới cái buồng xép ở đầu toa tàu gần nhất. Các cậu bé đã quen với tình trạng mất ma sát rồi nên đi lại có vẻ vững vàng hơn nhiều.

Vytka, Yashka và Alek đứng ở đầu sân ga, tò mò xem người lái tàu cố chuyển đoàn tàu rời khỏi chỗ. Các bánh xe của toa đầu máy quay nhanh, nhưng đoàn tàu vẫn không chạy được. Ma sát giữa đường ray và các bánh xe giảm tới mức cái lực ấy không đủ để thắng nổi sức ì của một đoàn tàu thậm chí gần như trống rỗng.

Người lái tàu thử mở máy lúc thì đều đều, lúc thì rít mạnh, lúc thì thoát tiên đưa đoàn tàu lùi lại

như những người lái các đoàn tàu hàng có trọng tải lớn vẫn thường làm, để sau đó chuyển chỗ không phải tất cả các toa tàu cùng một lúc, mà chuyển dần dần, bắt đầu từ các toa trước, nhưng chẳng ăn thua gì. Máy rú, các bánh xe quay mà đoàn tàu vẫn đứng nguyên tại chỗ!

- Vytka, đoàn tàu không thể nào chuyển bánh được. - Alek nói. - Ma sát biến mất rồi còn đâu! Làm sao nó chạy được.

Giọng nói của Alek nghe có vẻ đắc thắng rõ rệt: "Các cậu đã thấy chưa? Tớ đã bảo các cậu phải tắt cái "Máy biến đổi..." đi, còn các cậu thì cứ muốn làm mọi việc theo ý mình kia!".

Vừa lúc ấy có tiếng còi tàu từ xa vọng lại. Một đoàn tàu chở hàng dài dằng dặc đang chạy đến gần và nó cũng chạy ngay trên con đường mà đoàn tàu của khu nghỉ mát đang đỗ.

Hành khách trên sân ga nom thấy đoàn tàu đang lao đến thì mạnh ai nấy chạy toán loạn. Cái bà đài các nọ vẫn chưa thể đứng dậy được đang kêu thét lên, giọng the thé. Ở cuối sân ga, một nhân viên đường sắt lo sợ đang vẩy chiếc cờ đỏ với một vẻ tuyệt vọng. Từ cửa toa đầu máy, người lái tàu lộ cổ nhìn ra và trở về ngay vị trí của mình. Ông đã hãm máy đến hết cả mức rồi mà các bánh xe vẫn cứ quay. Đoàn tàu hàng chạy nhanh đến gần ga.

Vytka sợ đến nghẹt thở. "Chơi đại với cái máy quái quỷ này là thế đấy. - Cậu ta chột nghĩ. - Nếu không có ma sát thì đoàn tàu kia không thể rời khỏi chỗ, còn đoàn sau thì không thể phanh lại được... Chúng sẽ đâm vào nhau bây giờ!".

Vytka cởi cái "Máy biến đổi..." ra khỏi vai và bắt đầu mở máy bằng hai bàn tay run run.

Đoàn tàu chở hàng vùn vụt lao đến và tiếng còi tàu nghe mỗi lúc một gần.

Người lái đoàn tàu của khu nghỉ mát bỗng kéo một hồi còi lớn.

Chiếc bao máy không tài nào mở được. Do Vytka vội cuống lên nên cái dây đeo cứ tuột khỏi tay hoài và cậu ta không sao rút được nó ra khỏi cái khóa cài.

Hành khách trên đoàn tàu của khu nghỉ mát không hề ngờ đến nguy cơ đang đe dọa họ. Họ không nom thấy đoàn tàu hàng đang chạy đến đằng sau và họ không hiểu tại sao tàu lại chậm khởi hành, tại sao lại có những hồi còi báo nguy như vậy. Tuy nhiên, mọi việc phát triển nhanh tới mức không có đủ thời giờ mà tìm hiểu mọi chuyện. Trong các toa tàu, ma sát cũng mất như ở trên sân ga, nhưng đối với những hành khách vẫn ngồi yên tại chỗ thì việc mất ma sát đó gần như không nhận thấy được.

Người lái tàu lại rú mấy hồi còi nữa, nhưng Vytka mãi mở bao máy đến mức không nghe và không hiểu gì sất. Chỉ mong sao tắt "Máy biến đổi..." cho nhanh.

- Đưa tớ mở cho! - Alek đứng cạnh cảm thấy "ngứa ngáy".

- Thôi đi, tớ khắc mở lấy được!

Cuối cùng, Vytka mở được cái khóa cài và lật nắp bao ra. Cậu ta đưa mắt tìm cái công tắc chung và đã chực vặn nó, nhưng trong giây lát cuối cùng, cậu ta lại do dự. Chưa sử dụng máy được mấy mà đã phải tắt máy ngay như thế thì ức thật. Nhưng để ngăn chặn tai nạn, chỉ cần phục hồi ma sát là được và lúc ấy một đoàn tàu sẽ có thể rời khỏi ga, đoàn tàu kia sẽ có thể phanh lại...

- Bấm nút nhanh lên! - Alek hốt hoảng thét lớn.

- Đợi tí đã...

Vytka nhìn đoàn tàu chở hàng đang tiếp tục lao tới.

Đoàn tàu chở hàng còn cách khoảng hai trăm mét, hoặc hơn thế, và đang nhanh chóng tiến lại gần.

"Còn năm sáu giây nữa thôi..." - Vytka kịp nghĩ như vậy và bấm luôn cái nút bắt gặp đầu tiên, thay cho vạn cái công tắc chung.

Đúng lúc ấy, đoàn tàu của khu nghỉ mát lập tức rời khỏi chỗ và vừa nhanh chóng tăng tốc độ, vừa đi... thụt lùi về phía đoàn tàu chở hàng!

Seryoga lúc đó đang ở trong một toa tàu và không nom thấy Vytka bấm nút máy như thế nào. Cũng như tất cả những người ở trên đoàn tàu, cậu ta không hề biết những gì đã xảy ra trên sân ga và không ngờ đến việc có một chiếc tàu chở hàng đang chạy tới gần.

Hết sức thận trọng, Seryoga đi đến chiếc ghế dài đầu tiên và cố không để trượt chân, cậu ta ngồi xuống một chỗ trống bên cửa sổ. Trong thời gian mất ma sát, cậu ta đã kịp quen với trạng thái mới và điều cốt yếu mà cậu luôn luôn nhớ là cần phải hết sức thận trọng mỗi khi cử động. Bất cứ một cái nhảy, nhún người hoặc thậm chí chỉ một cái vung tay không tính toán thôi cũng có thể ngã như chơi rồi.

Sau khi ngồi vào chỗ, Seryoga nhìn qua cửa sổ mới thấy cảnh lộn xộn trên sân ga, nhưng cậu ta lại tưởng rằng đó là do việc mất ma sát gây ra. Đoàn tàu chuyển bánh và chạy rất nhanh ngay lập tức. Trước cửa sổ toa tàu vụt hiện ra những hành khách bối rối và cái bà đài các nọ cuối cùng đã đứng dậy được. Rồi vụt hiện ra tấm bảng với dòng chữ "Petrushkino", chỗ cuối sân ga và cái đồng hồ của ga.

"Một giờ ba mươi phút". - Seryoga nhớ thẳm. Cậu ta nhìn đồng hồ của mình: một giờ ba mươi một phút.

Vào giờ này, trong đoàn tàu gần như không có người. Ở cửa sổ đối diện, một người đàn ông đứng tuổi ngồi với một em bé gái rất hiếu động, chừng lên tám. Ở cuối toa tàu có mấy chị đang tranh cãi về một chuyện gì đó.

Seryoga nhìn những bụi rậm, cây cối và cột điện thoại vụt qua cửa sổ. Thật là lý thú khi quan sát những sợi dây căng giữa các cột lúc thì lên cao, lúc thì xuống thấp, lúc thì chạy vụt lên đồi, lúc thì gần sát nền đường sắt.

Một cột kilômét vụt hiện ra, nhưng Seryoga không kịp nhìn con số. Cậu ta sức nhớ rằng cậu phải để ý xem ma sát lại phục hồi ở cách Petrushkino bao nhiêu kilômét. Seryoga thử cử động một cách thận trọng thì thấy ma sát đã hoạt động bình thường. Seryoga móc trong túi ra một con dao nhíp - con dao hoàn toàn không còn trơn tuột như trước nữa. Seryoga đặt con dao lên bàn tay và bắt đầu thận trọng nghiêng bàn tay - con dao vẫn không trượt đi. Thế có nghĩa là ma sát đã phục hồi, nhưng Seryoga không kịp ghi nhận một cách chính xác là việc đó đã xảy ra ở cách ga bao nhiêu kilômét. Cậu ta thò đầu ra cửa sổ, đợi cột kilômét tiếp sau.

Seryoga thấy: "47".

"Thế có nghĩa là cách ga chừng ba, bốn kilômét" - Cậu ta nghĩ bụng. - Chỉ có điều kỳ lạ là đoàn tàu cần phải chạy về phía Moskva, nhưng số kilômét không giảm bớt mà lại tăng lên. Hình như Petrushkino ở cột kilômét 43 thì phải..."

Người đàn ông ngồi đối diện nói với em bé gái một câu ngắn với giọng không hài lòng mà Seryoga chẳng hiểu gì cả:

- *Sổ cửa ra rác vứt được không Olechka...*

Ngay sau đó, cô bé đứng dậy, chìa tay ra cửa sổ mở toang và bắt lấy một gói giấy nhàu nát lúc gói giấy đang bay ngoài cửa sổ.

Cô bé ngồi xuống, cẩn thận mở gói giấy ra, trong đó có những hạt anh đào. Seryoga thấy hết sức rõ việc đó, vì rằng cậu ta đã trở mắt nhìn cô bé, ngạc nhiên trước sự khéo léo lạ thường của nó lúc nó bắt gọn gói giấy đựng hạt anh đào bên phía ngoài cửa sổ, không biết từ đâu bay lại.

Sự việc diễn ra tiếp đó thì lại càng khó hiểu hơn: sau khi mở gói giấy, cô bé lại chìa tay ra cửa sổ và bắt một cái bao rỗng. Sau đó, nó móc trong gói giấy một hạt anh đào ra nhai rồi nhả ra cả một quả anh đào và đặt quả anh đào ấy vào cái bao rỗng. Các quả anh đào thứ hai, thứ ba và tất cả các quả anh đào tiếp đó đều xuất hiện bằng cách ấy.

Seryoga không tài nào hiểu nổi.

Bố cô bé ngồi lặng lẽ và thờ ơ nhìn ra cửa sổ. Những hành khách khác không hề chú ý đến họ.

Cô bé tiếp tục lấy những hạt anh đào ra nhai rồi bỏ những quả anh đào vào bao.

Người đàn ông nói:

- *Rời đến sắp, rời đến sắp!*

Cô bé đáp lại:

- *Chưa đến sắp ta chúng ời bố?*

"Đây chắc hẳn là những người nước ngoài. - Seryoga nghĩ thầm. - Những người làm trò ảo thuật". Cậu ta lại chăm chú nhìn cách làm của cô bé một lần nữa. Tất cả đều hoàn toàn tự nhiên. Chẳng có gì là lừa bịp ở đây cả: quả thật, những quả anh đào đã hiện ra từ những cái hạt.

Người đàn ông rút một tờ báo trong túi ra và bắt đầu đọc. Seryoga nhìn thấy đó là tờ *Moskva buổi chiều*. Thế có nghĩa họ là người Nga? Quả là nom bề ngoài, họ hoàn toàn chẳng giống người nước ngoài...

Seryoga nghĩ rằng chuyện này có lẽ lại dính dáng đến hoạt động của cái "Máy biến đổi..." đây, nhưng cậu ta không biết Vytka đã bấm sang nút khác khi cậu ta lên tàu. Seryoga chắc mẫm rằng các bạn sẽ không thay đổi gì ở máy trước khi cậu ta quay về. Nếu không thì Seryoga đi tàu làm quái gì?

Seryoga lơ đãng nhìn tờ báo mà người đàn ông đang đọc. Cậu ta thấy tất cả hàng chữ trên tờ báo đều xếp ngược. Không có việc gì để làm, cậu bèn đọc những hàng chữ ấy, lúc đầu đọc từ trái sang phải, sau đó đọc từ phải sang trái. Cậu chưa kịp đọc hết đầu đề bài xã luận thì người đàn ông đã buông tờ báo xuống và nói:

- *Phút lắm mười giờ một.*

Sau đó, ông ta nhìn đồng hồ đeo tay và lại nhắc tờ báo lên.

Vừa lúc ấy cô bé hỏi:

- *A rồi giờ mấy?*

Seryoga cũng máy móc nhìn đồng hồ của mình: một giờ mười bốn phút.

"Đồng hồ chết ngỏm rồi. - Seryoga nghĩ bụng. - Chính ở ga, lúc tàu chạy, đã một giờ ba mươi phút rồi kia mà". Nhưng cậu ta sực nhớ ngay: "Thế là thế nào nhỉ, chính mình lúc ấy cũng xem đồng hồ của mình và nó chỉ đúng với đồng hồ của ga là một giờ ba mươi phút!".

Seryoga áp đồng hồ lên tai: đồng hồ vẫn chạy. Cậu ta chăm chú nhìn mặt đồng hồ một lần nữa và thấy kim giây lại chạy ngược chiều! Cậu bắt đầu chăm chú theo dõi chiếc kim giây. Kìa, nó chạy đến 60 rồi chuyển sang 55, rồi 50, 45, 40..., tiếp tục tính thời gian theo chiều ngược lại.

"Quái thật! Nếu bọn mình đã hủy bỏ ma sát thì vì thế đồng hồ có thể chạy nhanh hơn chứ sao lại chạy ngược chiều? Tuy nhiên, ma sát đã phục hồi rồi kia mà!"

Seryoga cử động một cách thận trọng trên ghế - đã cảm thấy hoàn toàn rõ rệt là có lực ma sát.

Seryoga liền nhìn ra cửa sổ. Đoàn tàu đi qua một ga, không dừng lại. Seryoga đã đọc được hàng chữ: "Kuchkovo".

"Kuchkovo" ư? Chính ga này lại cách xa Moskva hơn là ga Petrushkino! Nhưng đoàn tàu này đang chạy về Moskva kia mà! Seryoga biết đích xác điều đó.

Hai chị mặc áo dài sắc sỡ ngồi ở hàng ghế đằng cuối toa tàu đứng dậy và đi giật lùi về phía cửa toa. Họ cười cười nói nói gì đó với nhau, nhưng Seryoga không tài nào hiểu nổi. Họ cũng nói khó hiểu như hai bố con cô bé ngồi đối diện.

Seryoga quyết định tập trung tư tưởng và bình tĩnh suy nghĩ xem chuyện gì đã xảy ra. Cậu ta nhìn đồng hồ một lần nữa: lại mới có một giờ mười phút.

"Thế là đồng hồ chạy ngược. - Cậu ta nghĩ bụng - Đoàn tàu chạy về Moskva lại chạy theo phía ngược lại. Các chị kia đi giật lùi ra cửa toa. Cuối cùng, cô bé bỏ vào mồm hạt anh đào rồi nhả ra cả quả anh đào... Thế có nghĩa là tất cả đều ngược lại! Hừ, rồi cái gì sẽ diễn ra sau đó? Nói chung, bây giờ "sau đó" không còn phải là "sau đó" nữa, mà là "trước đó"? Chẳng hiểu gì cả! Mình làm gì bây giờ đây? Đi xuống một ga gần nhất rồi lên một đoàn tàu khởi hành từ Moskva và chạy lùi về Moskva chẳng? Thế nhưng làm sao những người lái tàu có thể điều khiển được các đoàn tàu của họ, nếu như họ không nhìn thấy đoàn tàu chạy về hướng nào? Chính toa đầu máy bây giờ lại ở cuối đoàn tàu!"

Seryoga lại nhìn ra cửa sổ. Ở đây, đường cái chạy gần đường sắt và trên đường cái, những chiếc xe hơi đang lao vun vút. Tất cả những chiếc xe hơi này đều chạy giật lùi, nhưng việc đó không làm cho các bác tài va xe vào nhau.

Một cánh đồng vụt hiện ra, trên đó có chiếc máy kéo đang làm việc. Chiếc máy kéo cũng đi giật lùi trên cánh đồng đã cày và để lại đằng sau nó phần đất chưa cày. Những lớp đất đen ẩm ướt rơi xuống lưỡi cày, tẽ ra và nằm gổì đều đặn lên nhau, tạo thành một đồng cỏ nhỏ bằng phẳng.

Mưa rơi. Nói cho đúng ra không phải mưa rơi, mà là mưa vọt từ mặt đất lên trời. Đó là một cảnh tượng rất ngộ nghĩnh. Những giọt nước lớn đọng trên lá cây, trên mặt đất, trên cỏ, trên cửa sổ các toa tàu đều nảy lên như những quả bong bóng nhỏ, để lại bề mặt khô ráo. Dường như cả mặt đất đã biến thành một bể phun nước và những giọt nước bay thẳng lên tận những đám mây.

Seryoga nghĩ rằng mặc cho các bạn có bấm sang nút khác ở "Máy biến đổi..." hay không, thì cũng phải xem xem hoạt động của máy chấm dứt ở khoảng cách nào. Tức là phải đi trên tàu cho tới lúc thời gian lại trở lại bình thường.

*

* *

Lúc Vytka bấm nút trên bảng điều khiển của "Máy biến đổi...", cậu ta chỉ nghĩ đến việc cần phải ngăn không cho hai đoàn tàu đâm nhau, mà muốn vậy phải phục hồi ma sát.

Và ma sát đã được phục hồi. Công tắc vừa kêu đánh toách một cái thì hoạt động của máy đã thay đổi ngay lập tức. Ma sát bình thường đã được phục hồi, nhưng một quy luật khác quan trọng nhất của thiên nhiên đã thay đổi: quy luật nhân quả, hay quy luật thời gian không thuận nghịch.

Bây giờ nguyên nhân và kết quả đổi chỗ cho nhau, thời gian trôi ngược lại và mọi sự việc đều phát triển theo trình tự ngược lại, nghĩa là từ ngọn đến gốc.

Tất nhiên, các cậu bé không thể nào hiểu nổi tất cả những chuyện đó. Thoạt tiên, các cậu chỉ bối rối và không hiểu chuyện gì đã xảy ra thôi. Lúc Vytka thấy đoàn tàu của khu nghỉ mát chạy về phía đoàn tàu chờ hàng, cậu ta rất sợ, nhưng sau khi nhận thấy đoàn tàu chờ hàng cũng đổi hướng chạy thì cậu ta lại yên tâm ngay. Mục đích đầu tiên đã đạt được: Vụ đâm tàu đã được ngăn chặn. Bây giờ, có thể tìm hiểu sự việc đã xảy ra. "Máy biến đổi..." trong chiếc bao lật nắp đang nằm trên ghế dài.

- Cậu bấm nút nào thế? - Yashka hỏi.

- Cái nút kia.

- Ở đây viết những gì vậy?

Vytka xem. Cạnh nút bấm, trên tấm bảng nhỏ xíu có một hàng chữ bé tí: *"Thời gian một chiều. Bao giờ nguyên nhân cũng xảy ra trước kết quả"*.

- Bây giờ thì sẽ sao đây? - Yashka lại nói. - Tất nhiên, bao giờ nguyên nhân cũng có trước, sau đó mới đến kết quả.

- Bây giờ thì hẳn là tất cả sẽ ngược lại. Cái gì vốn là nguyên nhân thì sẽ là kết quả, còn cái gì vốn là kết quả thì sẽ là nguyên nhân.

Vytka nói điều đó không lấy gì làm chắc chắn cho lắm.

Chẳng qua là vì cậu ta cần nói một câu gì đó để duy trì cái uy tín "nhà vật lý" của mình thôi. Chính cậu cũng không hình dung nổi tại sao nguyên nhân và kết quả lại có thể đổi chỗ cho nhau.

- Cái ông kia mới kỳ lạ chưa! Các cậu xem kia! - Alek kêu lên.

Các cậu bé quay lại. Một người đàn ông đứng tuổi đeo kính gọng sắt kiểu cổ đang đi trên sân ga và bày những quả táo ở các chỗ khác nhau. Ông ta lấy táo từ một cái bao bằng giấy ra. Có một quả táo ông ta không tài nào nhét được thật xa vào gầm ghế dài. Ông ta thậm chí còn quỳ hẳn xuống và chẳng yên tâm lúc quả táo chưa lăn vào góc xa nhất. Sau đó, ông ta lại cẩn thận bày thêm mấy quả táo nữa ở ngay giữa sân và đặt cái bao rỗng xuống đất. Xong xuôi đâu đấy, ông vẫy tay một cách tức cười, và tất cả những quả táo ở khắp mọi nơi đều lăn đến chân ông ta rồi tự chúng nhảy vào cái bao, cái bao quay quay một chỗ và nhảy tót lên tay ông ta.

- Cừ thật!

- Tại sao ông ta lại có thể làm cho các quả táo tự nhảy vào bao nhỉ?

- Yashka, tớ đã giải thích cho cậu nghe rồi đấy. Bọn mình đã hủy bỏ quy luật thời gian. Bây giờ, tất cả những cái gì vốn là "trước đó" thì sẽ là "sau đó" và ngược lại.

- Tớ chẳng hiểu gì sất! Tại sao lại "cái gì vốn là trước đó" thì sẽ là "sau đó"? Đây này, tớ đang hỏi cậu, còn cậu thì vẫn trả lời tớ như thường, nhưng theo như cậu nói thì phải ngược lại, tức là thoát tiên cậu trả lời, sau đó tớ mới hỏi à?

- Sao cậu cứ bám lấy tớ mà hỏi thế? Tớ nhất thiết phải biết mọi thứ sao? Ở đây người ta đã ghi: "Thời gian một chiều". Tớ bám cái nút ấy, có nghĩa là tất cả đều phải ngược lại. Người đàn ông nó thoát tiên làm rơi những quả táo, sau đó ông ta mới nhặt từng quả táo một. Chẳng qua chỉ là mối liên hệ nhân quả giữa các hiện tượng bị vi phạm, và không có gì đặc biệt cả...

- Thế mà cũng đòi nói là không có gì đặc biệt! Nhưng tại sao ở bọn mình, mọi thứ vẫn cứ bình thường? Nếu mối liên hệ nhân quả bị vi phạm thì mọi thứ bọn mình cũng phải làm ngược lại chứ? Bọn mình cũng phải đi giật lùi chứ?

- Có thể bọn mình ở vào một cái khe hở nào đó giữa không gian và thời gian chẳng? - Alek nhận xét với vẻ sâu sắc.

Ngay cả Vytka, với toàn bộ kiến thức về vật lý hiện đại mà cậu ta thu lượm được trong tạp chí *Kỹ thuật dành cho thanh niên*, cũng không thể trả lời được gì về vấn đề này. Cậu chợt có một phỏng đoán mờ mờ rằng nếu tất tần tật mọi cái đều đi ngược lại thì nhìn chung cũng chẳng có gì là thay đổi cả. Rõ ràng chỉ có một người nào, đứng ở thời gian khác, mới có thể nhận thấy việc thời gian trôi ngược lại, nhưng Vytka không thể diễn đạt một cách rõ ràng điều phỏng đoán ấy. Vừa lúc đó, cậu ta lại tập trung chú ý vào chiếc đầu máy dòn toa đang từ từ chạy qua sân ga. Khói và hơi nước xuất hiện trên không rồi bị hút nhanh vào ống khói đầu máy. Đó là một cảnh tượng rất kỳ lạ!

Đầu máy chạy chậm dần và đỗ lại ngay trước nơi Yashka và Alek đang đứng. Vytka cũng bước lại gần.

Alek ngó vào buồng lái, cố nhìn xem lửa cháy trong lò đốt như thế nào. Cậu ta nói với Vytka:

- Cậu nói rằng bây giờ mọi cái đều đi ngược lại, cái gì trước là nguyên nhân thì nay là kết quả, vân vân. Vậy đồng chí Vytka, nhà vật lý đáng kính, đồng chí có thể giải thích cho tôi biết bây giờ cái đầu máy kia chạy như thế nào không ạ?

Alek có vẻ đắc thắng và mỉm cười tinh quái.

- Có gì là đặc biệt? Nó chạy như thế đấy. Trước kia nó chạy tới, bây giờ nó chạy lui. Chỉ có điều là bây giờ các bánh xe đều quay ngược lại cả thôi.

- Còn than?

- Than thì sao?

- Sao, bây giờ người thợ đốt lò lấy than đang cháy ở trong lò đốt ra và hất vào xe than nước cho nó nguội đi?

- Đúng thế. Chẳng có gì đặc biệt cả.

- Lại chẳng có gì đặc biệt! Thế còn lửa thì sao? Theo cậu, nó cũng cháy ngược lại à?

- Cả lửa cũng thế.

- Thế thì lấy đâu ra nhiệt? Lúc ấy than trong lò đốt không cháy mà lại nguội đi? Lửa không làm nóng lên mà lại làm lạnh? Có đúng thế không?

- Đúng thế.

- Còn nước trong nồi hơi thì nóng?

- Ừ, nóng...

- Lấy đâu ra cái nhiệt ấy? Từ không khí ư? Thế có nghĩa là nhiệt tự truyền từ vật thể nguội sang vật thể nóng? Bây giờ, theo cậu, có thể quăng hòn than nguội xuống tuyết và nó sẽ lấy nhiệt từ tuyết ra để cháy bùng lên và trở thành một thanh củi? Rồi từ thanh củi ấy sẽ mọc lên một cây sồi?

- Cây bạch dương. - Yashka sửa lại.

- Đúng thế chứ?

Vytka hơi bối rối. Vật lý là môn học ưa thích của cậu ta. Lúc học phần "Nhiệt lượng", cậu đã được một điểm năm^[9] nhờ chính cậu trả lời về hoạt động của máy hơi nước. Vytka nhớ rất rõ nhiệt năng bao giờ cũng truyền từ vật thể nóng sang vật thể nguội, rằng năng lượng chuyển động của đầu máy hơi nước có được là nhờ sự biến đổi năng lượng hóa học của nhiên liệu thành công cơ học. Cùng với điều đó, nhất thiết phải tiêu thụ nhiên liệu. Tất cả các máy phát nhiệt đều dựa trên cơ sở đó và chính điều đó đã chứng minh cho việc không thể có được động cơ vĩnh cửu: không thể nhận được công từ một con số không. Bây giờ thì đoàn tàu chạy, và than trong xe than nước không giảm bớt đi mà lại tăng thêm.

Vytka không tìm được câu trả lời cho những câu hỏi hắc búa và đầy mâu thuẫn ấy. Cậu ta đứng lặng, lơ đãng nhìn những sự việc đang diễn ra trên sân ga.

Một bà quét dọn vừa đi giật lùi, vừa dùng chổi hất tung một cách thành thạo rác rưởi ra khỏi xeng hốt rác.

Một thằng bé mặc áo sơ mi vẽ chim cò đi trên sân ga. Nó đi ngật ngưỡng, lắc lư, dường như không phải là người mà như một con rối bằng gỗ, tất cả các khớp ở con rối này đều lỏng lẻo, nên tay và chân cứ lủng là lủng lảng. Nó mặc cái quần dài màu xanh da trời, hai ống quần hẹp tới mức khó hiểu được làm sao nó lại có thể xỏ được đôi chân vụng về của nó vào hai cái ống quần ấy. Dĩ nhiên là nó đi giật lùi và không thấy mình đã đi đến đâu, nên xô phải Vytka đang mải suy nghĩ.

Thằng bé làu bàu gì đó và thúc mạnh vào người Vytka khiến cậu ta suýt ngã.

- Ê, mày, liệu hồn đấy! - Vytka gắt lên.

Nhưng thằng bé nọ không phản ứng lại tiếng gắt ấy. Thứ nhất là vì nó không thể hiểu nổi Vytka khi nó nghe các tiếng nói ngược, thứ hai vì thực ra nó đã phản ứng lại Vytka trước khi xô phải người cậu ta.

Vytka đang nghĩ có nên đánh nhau với thằng bé ấy không thì vừa lúc đó cậu ta nghe thấy tiếng hét của Yashka:

- Đứng lại! Tàu đang chạy đấy!

Trên con đường nhỏ dẫn đến ga chạy ngang qua đường sắt, có mấy người đang đi. Đây là cả một gia đình có lẽ vừa đi tàu đến đây để nghỉ ngơi trong ngày nghỉ của họ. Ông bố và bà mẹ đi trước, hai cô bé mặc áo váy giống nhau chạy theo sau.

Các cậu bé tất nhiên là nhìn toàn bộ cảnh đó theo chiều ngược lại: hai cô bé chạy giật lùi về đằng trước, đi theo sau là bà mẹ và cuối cùng là ông bố, bước đi giật lùi với điệu bộ trịnh trọng, tay xách một cái xác to tướng. Họ đi thẳng tới chỗ đoàn tàu đang chạy đến và không nhìn thấy nó, vì đoàn tàu chạy sau lưng họ.

- Đứng lại, tàu đang chạy đấy! - Yashka lại hét lên và lao vụt về phía hai cô bé.

Vytka và Alek chạy theo sau lưng Yashka.

Nhưng các cậu bé đã đến hơi chậm. Cả hai cô bé lẫn bố mẹ các cô đã thần nhiên, thông thả bước qua đường sắt, gần như ngay trước mũi đoàn tàu.

Các cậu bé khó khăn lắm mới kịp nhảy qua đường ray và bây giờ đang đứng ở phía bên kia, thờ hồn hèn và không hiểu gì cả.

Những người đi nghỉ thần nhiên đi giật lùi theo con đường của họ, chẳng chú ý gì đến các cậu bé. Những bánh xe của toa tàu từ từ lăn trước mặt các cậu bé, vừa lăn vừa gõ mạnh xuống những chỗ nổi của đường ray.

Mãi đến lúc này, Vytka mới hiểu ra là Yashka đã gây hoảng hốt một cách vô ích. Cậu ta tưởng rằng các cô bé nọ thế nào cũng bị lọt vào gầm tàu, nhưng thực ra chẳng có gì đáng lo ngại. Chính mọi cái đều đi ngược lại và những người qua đường sau khi để cho đoàn tàu chạy qua mới thông thả bước qua đường sắt, lúc không có gì đe dọa họ cả.

Trong khi đó, trên sân ga, thằng bé mặc áo sơ mi vẽ chim cò bước lại gần chiếc ghế dài, trên đó có cái "Máy biến đổi..." mà Vytka để quên. Nó ngồi phịch xuống ghế, thò tay vào túi lấy thuốc lá và chạm ngay vào "Máy biến đổi...", khiến trong máy có tiếng kêu lách tách gì đó.

Các cậu bé đã muốn lộn về sân ga, nhưng đoàn tàu đang chạy xuôi bỗng đổi ngay sang chạy ngược mà không hề dừng lại và thậm chí không hề chạy chậm lại.

Đoàn tàu chạy qua trước mặt các cậu bé và các cậu thấy những người đi nghỉ lại đi qua đường ray, nhưng bây giờ họ không đi giật lùi như trước nữa, mà đi bình thường. Hai cô bé chạy đằng sau.

Các cậu bé cũng đi qua đường ray và bước lên sân ga.

- Vytka, thế là thế nào nhỉ? Lúc nãy họ đi giật lùi, bây giờ họ lại đi bình thường à? - Yashka hỏi. - Đó là cái gì, cũng là một thứ "nguyên nhân và kết quả" nào đó chẳng?

Sau vài giây, Yashka mới nghe thấy tiếng trả lời của Vytka:

- Các cậu cứ hỏi tới suốt thôi. Phải chăng tớ nhất thiết phải biết mọi thứ? Alek, "Máy biến đổi..." đâu rồi?

Alek im lặng một lát, rồi Vytka thấy Alek mấp máy môi, nhưng không nói ra tiếng, và sau đó Vytka mới nghe thấy tiếng trả lời:

- Thế cậu để máy ở đâu? Chính cậu giữ máy kia mà?

- Tớ để máy ở chiếc ghế dài kia!

Trên ghế dài chẳng có gì cả. Chẳng có "Máy biến đổi..." mà cũng chẳng có thằng bé mặc áo sơ mi vẽ chim cò.

"Một người nào đó đã xách máy đi chẳng?" - Vytka nghĩ thầm.

Cậu ta chăm chú nhìn mọi thứ xung quanh và ngó cả xuống gầm ghế với hy vọng mong manh là có thể "Máy biến đổi..." bị rơi xuống đó lúc nào mà không ai biết, nhưng chẳng thấy nó ở đâu cả.

- Bọn mình bị hố to rồi. - Alek nói. - Hẳn là cái thằng mặc áo sơ mi vẽ chim cò ấy đã nâng cái máy. Bây giờ thì nó mới gây ra lầm chuyen lồi thôi đấy...

- Thằng nào vậy? - Yashka hỏi. - Thằng Vaska ở Malaya Yakymanka vừa lảng vảng ở đây ấy à? Cái thằng này thì có thể chẳng trả cho đâu. Tớ lạ gì nó, năm ngoái tớ còn choảng nhau với nó kia...

Một người đàn bà đứng tuổi tay cầm cái bi đông rỗng đang ngồi ở chiếc ghế dài bên cạnh. Bà này thuộc loại người hẹp hòi, không ưa bọn con trai cho lắm. Trong quan niệm của họ, bọn con trai chỉ là những đứa chuyên môn đá bóng làm vỡ cửa kính.

Vytka bước lại gần người đàn bà nọ và lễ phép hỏi:

- Thưa bác, bác có thấy một cậu mặc sơ mi sặc sỡ vừa ngồi ở đây không ạ?

Người đàn bà không trả lời ngay. Bà ta nhìn Vytka với vẻ nghi ngờ và lạnh lùng đáp:

- Không thấy.

Im lặng một lát, bà ta hỏi:

- Đó là bạn của cậu chẳng?

Vytka lại nhận thấy cái điều kỳ lạ là tiếng nói không ăn khớp với đôi môi mấp máy. Cứ như là âm thanh đến muộn vậy...

- Ồ, không ạ, chúng cháu bạn bè gì với cái thằng ấy! - Vytka đáp. - Chúng cháu để ở đây một chiếc vali nhỏ màu vàng, bằng da...

- A, nếu thế thì lại là việc khác. Các cậu chạy nhanh lên mà đuổi theo nó. Nó chạy lại đằng kia, phía khu rừng ấy, tay xách một chiếc vali nhỏ. Cậu bảo là chiếc vali nhỏ màu vàng phải không? Đúng nó lấy đấy. Tôi nom thấy nó cắm đầu chạy...

Không bàn cãi lồi thôi, các cậu bé lao đi trên con đường mòn dẫn tới khu rừng. Dọc đường, Vytka chợt nghĩ rằng nếu các cậu có thể nói chuyện với người đàn bà nọ, có thể đặt câu hỏi và nghe trả lời thì có nghĩa là đối với mọi người, thời gian đã trở lại bình thường, mà điều đó chỉ có thể xảy ra nếu thằng Vaska đã bấm một cái nút khác nào đó ở trong máy đúng vào lúc con tàu chạy qua ngăn cách các cậu với nó.

- Các cậu ơi, thế còn Seryoga thì sao? - Alek kêu lên. - Phải đón cậu ấy ở ga kia mà!

- Thế thì cậu đón đi! - Vytka không ngoái lại, vừa chạy vừa hét. - Cậu hãy trở lại ga và đợi Seryoga, còn tớ và Yashka sẽ xoay sở lấy!

- Nếu có gì cần thì các cậu gọi tớ nhé! - Alek gào với theo và miễn cưỡng đi về phía ga.

NHANH HƠN ÂM THANH

Thoạt tiên, lúc Seryoga nhận thấy đoàn tàu thay đổi hướng chạy và lại chạy theo hướng "thẳng", tức là chạy về Moskva, thì điều làm cậu ta ngạc nhiên hơn cả là sự thay đổi đó đã diễn ra êm ru và khó nhận thấy. Cậu ta không hề cảm thấy người mình bị giật nảy lên, không hề cảm thấy tàu dừng lại. Chỉ phong cảnh ngoài cửa sổ trước đó chạy từ trái sang phải thì bỗng chạy từ phải sang trái mà không cần phải qua một sự chuyển tiếp dần dần nào cả. Mọi việc diễn ra cứ như lúc cậu ta ngồi trong rạp chiếu bóng và hình ảnh trên màn ảnh bỗng chạy ngược trở lại vậy.

Những hành khách ngồi trên tàu hình như cũng không cảm thấy một sự thay đổi nào cả. Họ vẫn ngồi nguyên tại chỗ và làm công việc của mình, tức là không làm gì cả. Mọi việc đều bình thường đến mức Seryoga thậm chí không ngạc nhiên khi nghe thấy tiếng cô bé hỏi lớn:

- Mấy giờ rồi ạ?

Bố cô bé buông tờ báo xuống, nhìn đồng hồ và nói:

- Một giờ mười lăm phút.

Seryoga cũng nhìn đồng hồ của mình: nó lại chỉ một giờ mười bốn phút. Kim giây lại quay theo chiều bình thường.

"Thế có nghĩa là thời gian lại trở lại bình thường rồi. - Seryoga ngẫm nghĩ. - Té ra đồng hồ của mình lúc thì chạy ngược, lúc thì chạy xuôi, và bây giờ sẽ lặp lại tất cả những gì đã xảy ra một lần lúc tàu chạy về phía đằng kia".

Seryoga nhìn cô bé, thấy cô bé đang ăn anh đào, nhưng bây giờ việc đó diễn ra bình thường: nó lấy những quả anh đào ở trong cái bao ra, còn hạt anh đào thì bỏ vào cái gói giấy.

Seryoga bắt đầu nhớ lại chuyện gì đã xảy ra lúc cậu ta vừa lên tàu. Cậu nhớ là cậu đã phải ngạc nhiên khi thấy cô bé khéo léo bắt cái gói giấy đựng hạt anh đào ngoài cửa sổ.

Seryoga ngẫm nghĩ: "Tất nhiên, cô bé chỉ làm một việc tự nhiên là ăn hết những quả anh đào và quăng cái gói giấy ra ngoài cửa sổ. Nhưng khi thời gian trôi ngược lại thì mình tưởng là nó bắt cái gói giấy ấy lúc cái gói giấy đang bay... Vậy thì nó sắp sửa phải hỏi ông bố một câu gì đấy rồi sau đó nó quăng cái gói giấy".

Quả là cô bé liền hỏi ông bố:

- Bố ơi, chúng ta sắp đến chưa?

- Sắp đến rồi, sắp đến rồi. - Ông bố lo lắng trả lời và gấp tờ báo lại.

Lúc đó, Seryoga tưởng như cậu ta thoạt tiên thấy đôi môi người nói mấp máy, rồi sau một khoảng thời gian rất ngắn mới nghe thấy tiếng nói. Rõ ràng là âm thanh và cử động không ăn khớp nhau.

"Sao lại thế nhỉ? Chắc hẳn lại dính dáng đến cái "Máy biến đổi..." đây. Không biết ở đằng kia, các cậu ấy bấm sang cái nút nào?".

Seryoga nhớ lại tất cả các định luật đã học ở trường, nhưng cậu ta không tìm được một định luật thích hợp nào.

... Trong khi đó, thằng Vaska đang len lỏi qua những bụi cây hồ đào mọc ở cửa rừng. Nó không có một kế hoạch hành động nhất định. Nó chỉ định nán lại trong rừng một lúc, đợi cho cảnh lộn xộn vì việc mất cái "Máy biến đổi..." yên đi, rồi sau đó, lúc bọn kia bỏ đi rồi, nó sẽ quay lại ga và đi về Moskva bằng tàu, hoặc bằng xe hơi chạy cùng đường.

Vaska dừng lại, nghe ngóng xem có ai đuổi theo không, nhưng trong rừng rất yên tĩnh. Chỉ có những chiếc lá ở trên ngọn cây bị gió rung xào xạc.

Còn vài bước nữa thôi là đến bức thành dày đặc những bụi cây hồ đào và phúc bồn tử dại. Quá nữa, mọi vật đều hòa lẫn trong màu xanh thẫm. Một nhánh cây gãy rắc dưới chân Vaska, rồi lại yên tĩnh. Vaska yên tâm đi tiếp. Nhưng nó chưa kịp đi được mấy bước thì bỗng nghe thấy ngay bên tai một tiếng đập "bốp" một cái thật mạnh, hệt như tiếng súng hơi. Cùng lúc đó, nó cảm thấy một cú đá mạnh vào lưng và một người nào đó đã giật cái "Máy biến đổi..." ra khỏi tay nó.

Vaska quay lại.

Đứng trước mặt nó là Yashka và một đứa nữa mà nó đã nom thấy ở ga. Mọi việc diễn ra nhanh và bất ngờ tới mức Vaska thậm chí không kịp ngạc nhiên là tại sao bọn trẻ đuổi theo nó ở trong rừng lại có thể chạy lẹ làng lẽ đến như vậy.

- Mà muốn gì? - Vaska nói lúng búng.

- Còn mà thì muốn gì? - Yashka, vẫn còn thở hổn hển vì chạy nhanh quá, đáp lại Vaska với cùng một giọng như nó. - Xéo khỏi đây ngay, không thì khôn bây giờ! Mà điếc hả? Tao sẽ bảo cho mà biết thế nào là ăn cắp "Máy biến đổi..."

Vaska dờ dẩn nhìn Yashka. Hình như câu nói của Yashka không đến tai nó ngay thì phải. Vaska thường không bỏ lỡ cơ hội sử dụng nắm đấm của mình, nhưng tính hèn nhát bao giờ cũng đi đôi với thói ăn cắp. Vaska ở Malaya Yakymanka vốn là một đứa hèn nhát. Sau khi hiểu rằng lần này tính càn rỡ giả tạo không giúp gì được nó, nó thấy tốt hơn hết là nghe theo lời khuyên của Yashka mà chuồn đi lúc chưa có chuyện gì ghê gớm xảy ra. Vaska lẹ làng bỏ chạy và chỉ vài giây sau, lúc các bụi cây đã che khuất nó, các cậu bé mới nghe thấy tiếng chửi rủa chậm trễ và tiếng nhánh cây gãy rãng rắc.

Vytka và Yashka quay lại để đi ra ga.

- Vytka này, tai tớ cứ thế nào ấy. - Yashka nói. - Chẳng hiểu sao mà tớ chẳng nghe thấy ngay lập tức được...

- Ồ, tớ cũng thế.

- Cậu đang nói đấy nhé. Tớ thấy môi cậu mấp máy, nhưng không nghe thấy tiếng nói ngay, mà tới lúc môi cậu không mấp máy nữa, tớ mới nghe thấy tiếng nói của cậu...

- Đưa "Máy biến đổi..." cho tớ xem nào!

Vytka lật nắp bao ra và xem cái nút bấm. Bên cạnh nó có hàng chữ: *"Tốc độ âm thanh trong không khí = 330m/gy"*.

- Hẳn là cái thằng ngốc ấy đã bấm nút "Tốc độ âm thanh" và bây giờ tốc độ âm thanh chẳng phải là 330 mét trong một giây nữa, mà lại còn ít hơn rất nhiều. Vì thế cho nên cậu nhìn thấy trước rồi mới nghe thấy sau.

- Làm như thế để làm gì nhỉ?
- Sao để làm gì?
- Ấy là tớ muốn hỏi việc âm thanh đến muộn như thế thì có ý nghĩa gì?
- Có lẽ chẳng có ý nghĩa gì cả, mà chỉ lý thú thôi.
- Có gì mà lý thú nào? Nói chuyện khó khăn hơn thì có.
- Thử xem bọn mình có thể chạy nhanh hơn tiếng động không mà chẳng lý thú à?

Vừa lúc đó từ phía ga vọng lại những tiếng gọi eo éo nào đó:

- Vytkaaaa!...
- Ai gọi bọn mình thế? - Yashka hỏi.

Tiếng gọi nghe lạ hẳn và rất giống với tiếng nói của Buratino trong các buổi phát thanh thiếu nhi. Yashka lắng nghe và chạy về phía ga.

Vytka chạy theo Yashka và vừa chạy vừa nói lớn:

- Chắc là Alek và Seryoga vừa gọi bọn mình đây!

Nhưng Yashka không nghe thấy tiếng trả lời của Vytka. Âm thanh bây giờ truyền chậm tới mức nó không thể đuổi kịp Yashka đang chạy đằng trước. Cũng chính vì thế mà thằng Vaska toan đánh cắp "Máy biến đổi..." đã không hề nghe thấy tiếng chân các cậu bé đến gần, lúc các cậu đuổi theo nó ở trong rừng. Các cậu chạy tới, nhưng tiếng chân của các cậu, tiếng nhánh cây khô bị gãy còn ở lại đâu đó đằng sau và những thứ tiếng này chỉ đuổi kịp các cậu khi các cậu đã dừng lại.

Vừa ra đến cửa rừng, Vytka và Yashka đã thấy ngay Seryoga và Alek đang chạy tới. Alek vẫy tay và há mồm như muốn hét một câu gì đó, nhưng không hét ra tiếng. Cậu ta cứ vừa chạy, vừa há mồm mà không phát ra tiếng. Chỉ tới lúc các cậu bé gặp nhau rồi, các cậu mới nghe thấy một tiếng vỗ mạnh và những tiếng kỳ lạ giống như tiếng nói, nhưng hoàn toàn không thể hiểu nổi.

- Thế mới tuyệt chứ! - Vytka sung sướng. - Tớ thậm chí không nghĩ rằng lại có thể tuyệt đến thế !
- Cái gì mà tuyệt nào? - Alek hỏi với vẻ khó chịu. - Các cậu đã làm gì âm thanh thế?
- Không phải chúng tớ làm thế đâu, mà là cái thằng Vaska mặc áo sơ mi vẽ chim cò ấy đã làm chậm tốc độ âm thanh lại.
- Thế thì sao?
- Vì thế mà bây giờ chúng ta có thể chạy nhanh hơn tiếng động. - Vytka nói. - Cậu chạy mà người ta không nghe thấy tiếng chân cậu, cũng như máy bay phản lực bay nhanh hơn tiếng động ấy.
- Dẫu sao thì người ta vẫn nghe thấy tiếng máy bay phản lực! - Yashka phản đối.
- Người ta chỉ nghe thấy tiếng máy bay khi nó đã bay qua rồi, còn lúc nó vượt quá tiếng động mà bay đến gần thì làm sao cậu có thể nghe thấy được? Cậu cứ thử nghĩ xem!

Yashka lắc đầu hoài nghi.

Vytka nói tiếp:

- Nếu cậu chạy đến gần tốc nhanh hơn tiếng động thì tất cả các cậu nói lúc chạy đều nghe thấy ngược lại hết, cũng như ở máy ghi âm khi ta cho băng quay ngược chiều ấy.

- Thật chứ?

- Rồi cậu sẽ thấy! Cậu có muốn bọn mình thử không?

Vytka chạy ra xa năm mươi bước rồi chạy trở lại, vừa chạy vừa hét một câu gì đó. Sau khi cậu ta đến ngang hàng với các bạn rồi, các cậu mới nghe thấy:

- *Rồi giờ đây?*

- Các cậu ơi, tớ biết câu ấy rồi, tớ đã từng được nghe! - Seryoga kêu lên. - Ấy là lúc thời gian trôi ngược lại! Khi đồng hồ chạy ngược thì cũng nghe thấy như thế, chẳng cần phải chạy đi đâu cả. Tất cả mọi thứ đều tự ngược trở lại!

- Chuyện ấy xảy ra vào lúc nào vậy?

- Lúc tớ đi trên tàu ấy.

- Ô, lúc bấy giờ thời gian trôi ngược lại, còn bây giờ tớ chạy nhanh hơn tiếng động kia. Đó là một chuyện khác hẳn.

- Dầu sao thì cũng vẫn cùng một thứ thôi!

- Seryoga, cậu chẳng hiểu gì cả! Tớ nói một đằng, cậu lại nói một nẻo...

Vytka đã chực giảng giải một tua về vật lý, nhưng Alek đã ngắt lời cậu ta:

- Các cậu xem kìa! Có chuyện gì xảy ra ở đây thế?

Vytka quay lại. Từ chỗ các cậu bé đứng, có thể nhìn thấy rõ nền đường sắt với hai đường ray chạy dài xa tít.

Một đoàn tàu đang chạy đến gần. Nó chạy hoàn toàn không có tiếng động. Nhưng điều kỳ lạ không phải ở chỗ ấy. Toa đầu máy chạy bằng điện như đầu mũi tên tách ra hai bên luồng bụi và lá rụng cuốn theo cùng với đoàn tàu. Người ta tưởng như có những cái trục khổng lồ vô hình gắn vào đoàn tàu và những cái trục này đã quét sạch mọi thứ trên đường đi, làm rung chuyển cả cây cối, bắt những con chim phải rơi xuống và cuốn lên trời đủ thứ rác rưởi nằm ngổn ngang ở dọc đường sắt.

- Các cậu ơi, chạy đi, rùng lấy nước đấy! Chạy nhanh kẻo nguy bây giờ! - Alek hét lên và chạy vào một bụi cây.

Nhưng các bạn của cậu ta vẫn đứng yên tại chỗ. Như bị phù phép, các cậu chăm chú nhìn cái hiện tượng kỳ lạ. Đoàn tàu chạy đến ngang chỗ các cậu bé đứng và một giây sau, một luồng sóng mạnh của không khí bị nén ập vào người các cậu. Có tiếng ầm vang, hết như tiếng súng đại bác, và cậu nào cũng cảm thấy mình bị một cú đánh mạnh, song lại chẳng hề giống một cú đánh. Chẳng giống, vì thông thường, bất cứ một cú đánh nào cũng chỉ cảm thấy ở phần cơ thể bị đánh. Đằng này, cú đánh đo áp lực không khí tăng nhanh tạo ra đã phân đều ra toàn cơ thể. Trong khoảnh khắc, Vytka dường như bị sặc vì luồng không khí ập đến, và một lát sau, một đám bụi đã phủ lấy người cậu ta. Cố hết sức chống chọi với cơn lốc, cậu ta khó khăn lắm mới đứng vững được. Luồng sóng tiến công cuốn theo đoàn tàu đi

cũng nhanh gần như lúc nó ập đến vậy, nhưng một lúc lâu, các cậu bé mới nghe thấy tiếng ầm ầm như sấm dậy từ phía đoàn tàu vừa chạy đến.

Alek hoảng sợ vừa khạc nhổ, vừa chui ra khỏi bụi cây.

- Thế nào, Alek, tai qua nạn khỏi rồi chứ? - Yashka hỏi với giọng giễu cợt.

- Tai qua nạn khỏi rồi. Chuyện gì vậy nhỉ?

- Tớ không hiểu. Để Vytka bảo cho mà biết, cậu ấy biết đủ thứ trên đời.

- Tớ cũng chả biết gì đâu. Tớ cũng đã từng đọc một cái gì đó về những luồng sóng không khí thường có lúc máy bay bay nhanh hơn tiếng động, nhưng tớ chẳng nhớ vì sao lại thế.

- Tốt hơn hết là bây giờ, bọn mình phải đi cách xa đường sắt kéo tàu lại chạy qua đây. Alek nhận xét. - Coi như là chẳng có chuyện gì xảy ra cả.

Các cậu bé thông thả đi dọc cửa rừng.

- Bọn mình đi đâu bây giờ? - Seryoga hỏi. - Phải quyết định trước là sắp tới sẽ làm gì đã.

- Tớ tính trước hết cần phải tìm hiểu cái máy cho thật cẩn thận. - Alek nói. - Nếu không thì mọi việc bọn mình làm sẽ rất vô tổ chức. Bọn mình cứ bọ nút nào bấm nút ấy và bản thân bọn mình lại chẳng biết chuyện gì sẽ xảy ra cả. Phải làm mọi việc theo kế hoạch, theo bản hướng dẫn... Vytka, đưa bản hướng dẫn mà cậu giữ ra đây.

- Cần quái gì đến bản hướng dẫn? Bọn mình khắc tự tìm hiểu lấy.

- Tự tìm hiểu lấy là thế nào? - Alek phát cáu. - Sao, cậu lại muốn gây ra một tai nạn xe lửa phỏng? Cậu không biết gây ra tai nạn đó thì sẽ ra sao à? Không, các cậu ơi, tớ chẳng chơi đại thế đâu. Hoặc là phải làm mọi việc theo bản hướng dẫn, hoặc là phải tắt máy lại, đưa nó đến trường.

- Trường đóng cửa rồi. Bây giờ đang là lúc nghỉ hè. - Yashka nói, giọng tỉnh khô.

- Nếu vậy thì chỉ còn cách đưa đến cho các chú công an thôi.

- Cậu không nghĩ ra được một cái gì lý thú hơn sao?

- Các cậu ơi, không còn bản hướng dẫn nữa đâu, bị mất rồi. - Vytka lúng túng nói.

Cậu ta rất khó chịu khi phải thú nhận điều đó, nhưng cậu ta lại không thể nói dối các bạn.

- Tớ đánh rơi bản hướng dẫn xuống sông, lúc vừa mới mất lực ma sát ấy. Bản hướng dẫn trơn đến mức không tài nào giữ nổi nó trong tay. Nhưng chẳng sao đâu, các cậu ạ. Bọn mình cứ thử tự tìm hiểu cái máy này đã. Nếu chẳng ăn thua gì thì lúc ấy sẽ đến gặp các chú công an...

CÁI MÁY ĐỊNH VỊ

Vừa mới nghe nói Vytka đánh rơi bảng hướng dẫn xuống sông, các cậu bé đã nhao nhao cả lên và mỗi cậu đề nghị một cách.

Alek lại tuyên bố rằng phải đi về Moskva để hỏi ý kiến người lớn.

Seryoga thì đề nghị quay lại nơi đánh mất bản hướng dẫn và tìm dọc bờ sông; nó không thể trôi xa được.

Vytka đề nghị tự tìm hiểu lấy cái máy và thử tất cả các nút bấm xem chúng có tác dụng như thế nào.

Yashka thì nhieéc Vytka là tay hậu đậu, Alek là tay chán ngấy, còn Seryoga là tay mơ tưởng hão.

Cãi nhau chán rồi, cả bọn mới thỏa thuận rằng trước hết phải xem xét cái máy cho thật cẩn thận đã.

Trên tấm bảng điều khiển màu đen bóng loáng có mấy cái nút bấm. Bên cạnh mỗi nút bấm là một bảng nhỏ có ghi chữ. Phía trên dãy nút, ở mép bảng điều khiển có một lỗ cửa con hình tròn, bên trong lộ rõ một quả địa cầu nhỏ nhưng rất chi tiết. Lỗ cửa con được phủ một cái nắp lồi làm bằng nhựa hóa học trong suốt. Ở chính giữa cái nắp nhựa này có hai đường nhỏ giao nhau.

- Hệt như cái máy định vị trong buồng lái của các con tàu vũ trụ ấy nhỉ! - Yashka thốt lên và sờ lớp nhựa nhẵn phủ lỗ cửa con.

- Coi chừng, đừng có mó máy! - Vytka ngăn Yashka.

Phía dưới quả địa cầu có một lỗ cửa con khác được phủ bằng một cái nắp mờ. Vytka thận trọng sờ xem có mở được cái nắp ấy không. Cái nắp dễ dàng bật ra, để lộ bên dưới nó một màn ảnh lấp lóe ánh sáng xanh. Bên cạnh màn ảnh có ba núm vặn như vẫn thường thấy ở máy thu thanh hoặc máy truyền hình, dùng để điều chỉnh hình ảnh. Dưới các núm vặn có mấy chữ nhỏ: "*Độ sáng*", "*Tương phản*", "*Độ nét*".

Vytka khê vặn một trong ba cái núm ấy. Hình ảnh ấy lập tức trở nên sáng hơn, và các cậu bé nhận thấy hình như bản đồ địa thế chẳng phải như vẽ ở quả địa cầu, mà lại như trên máy bay nhìn xuống vậy. Thấy cả dòng sông uốn khúc, con đường sắt hẹp, sân ga và cái nhà ga nhỏ xíu, những cánh đồng hình chữ nhật và một vệt rừng lơ mờ. Từ nhà ga chạy dài một con đường làng khó nhận thấy. Ở chính giữa màn ảnh cũng có giao điểm của hai đường nhỏ và có một vòng tròn nhỏ.

- Các cậu ơi, các cậu có biết đây là đâu không? Đây chính là nơi bọn mình đang đứng đây!

- Làm gì có chuyện ấy!

- Thật mà! Bọn mình sẽ kiểm tra ngay bây giờ. Các cậu thấy đây, giao điểm ngay ở đối diện với cửa rừng. Bọn mình sẽ đi từ từ và theo dõi xem sao nhé.

Các cậu bé nhấc cái máy lên và đi về phía rừng, thận trọng, cố không làm rung máy. Hình ảnh trên màn ảnh từ từ chuyển động và bây giờ giao điểm đã nhích lại gần cửa rừng.

- Các cậu đã thấy chưa nào? Thế mà có cậu lại nói: "Bọn mình không thể tự tìm hiểu được đâu, phải cầu cứu các chú công an"!.

Vytka nhìn Alek với vẻ chế giễu, khiến cậu ta phải lúng túng.

- Cậu khoan hăng vội lên râu. Đó vẫn chưa phải là tất cả. Chẳng qua đó chỉ là cái bản đồ thôi. Thằng ngốc nào cũng thấy rằng cái bản đồ...

- Bây giờ, bọn mình sẽ tiếp tục tìm hiểu...

Bên cạnh quả địa cầu có hai núm vặn với hai chữ: "*Vĩ độ*" và "*Kinh độ*".

Phía dưới lại có hai cái phím rộng, một phím màu trắng và một phím màu đỏ tươi. Ở phím trắng ghi hàng chữ "*Điều chỉnh vị trí*", còn ở phía đỏ thì ghi hàng chữ "*Di chuyển vị trí*".

- A ha, tớ biết rồi nhé! - Vytka sung sướng reo lên. - Tớ đã kịp đọc điều đó ở bản hướng dẫn. Nếu xác định trên máy định vị một điểm nào đó của trái đất và bấm vào phím đỏ thì bọn mình sẽ đến nơi ấy ngay lập tức!

- Sẽ đến ngay lập tức kia à? Bọn mình sẽ bay trên không chẳng?

- Tớ không biết đích xác bay trên không hay bay bằng cách nào nữa. Trong bản hướng dẫn chỉ ghi: "*Muốn di chuyển vị trí, phải bấm phím đỏ, sơ bộ hủy bỏ nguyên lý Einstein*"[\[10\]](#)

- Nguyên lý nào vậy?

- Một nguyên lý bình thường của Einstein: vận tốc ánh sáng không phụ thuộc vào chuyển động tương đối...

- Thế điều đó có nghĩa là gì?

Vytka im lặng quá cái mức thời gian cần có để tiếng nói của Yashka tới tai cậu ta.

- Tớ không biết cụ thể, nhưng nói chung là...

- Thế mà cậu nói cứ như là cậu biết mọi thứ ấy, trong khi đó chính cậu lại cóc biết gì cả!

- Trong tất cả các sách viễn tưởng, người ta viết về điều đó thế này: vận tốc ánh sáng cố định, khối lượng tương đương với năng lượng, trên những con tàu bay lên các vì sao thời gian trôi chậm hơn...vân vân. Chỉ có điều là không ai hiểu được điều đó, trừ các nhà vật lý nổi tiếng nhất. Tớ thậm chí đã hỏi một kỹ sư, nhưng ông ta cũng không giải thích được.

- Điều đó rất đơn giản. - Alek nói chen vào. - Tớ cũng đã đọc rồi. Tất cả vấn đề ở đây là vận tốc ánh sáng. Chẳng hạn, nếu lấy ánh sáng trong một hình vuông, nhân nó với khối lượng...

- Làm sao cậu nhân được ánh sáng với khối lượng?

- Ô, tớ không nhớ tất cả các chi tiết, nhưng về sau người ta lấy được từ đó năng lượng nguyên tử.

- Thế mà cũng đòi giải thích! Tốt hơn hết là bọn mình bấm nút và xem xem cái gì sẽ xảy ra. Nó đâu rồi, cái vận tốc ánh sáng ấy?

Seryoga thò tay vào "Máy biến đổi...", lướt mắt qua các hàng bảng nhỏ rồi bấm một trong các nút trước khi Vytka và Alek kịp ngăn cậu ta.

Nhưng sau đó không có gì đặc biệt xảy ra. Chỉ lúc đầu, ngay sau khi bấm nút, có tiếng vang rền nổi lên, ấy là âm thanh bắt đầu chuyển động với tốc độ bình thường.

- Kìa, các cậu, Seryoga chưa hiểu gì cả mà lại bấm nút!

- Lại bắt đầu một chuyện lồi thoi nào đó đại loại như chuyện ma sát đây. - Alek bực bội nói và tránh xa "Máy biến đổi..." để đề phòng những trường hợp bất trắc.

Nhưng không xảy ra một chuyện lồi thoi nào. Và lại, không thể nhận thấy được những chuyện lồi thoi đó, bởi vì tất cả những ảnh hưởng liên quan đến thuyết tương đối chỉ thể hiện trong những chuyển động rất nhanh so với vận tốc ánh sáng. Ở những tốc độ bình thường, thậm chí các máy đo chính xác nhất cũng không thể phát hiện được một hiện tượng nào do thuyết Einstein gây ra.

- Thế là thế nào nhỉ? Hình như tất cả vẫn như thường. - Seryoga nói. - Bây giờ có thể di chuyển đến một nơi đó...

- Thông thả đã. Seryoga, không nên thế! - Vytka phản đối. - Trước hết, phải xem xét tường tận mọi thứ đã, nếu không thì sẽ xảy ra những chuyện ngu ngốc đấy. Cần phải hành động một cách thận trọng.

- Cậu đừng so! - Yashka chẳng hiểu sao lại thích nói sai những tiếng Nga thông thường. Có lẽ cậu ta tưởng rằng nói như vậy thì sẽ giàu cảm xúc hơn cũng nên.

- Tớ không hề sợ. - Vytka trả lời. - Chỉ có Alek sợ thôi, còn tớ thì muốn hành động một cách có suy nghĩ. Thoạt tiên, bọn mình hãy tìm hiểu tường tận cái máy, sau đó bọn mình sẽ thử nó.

- Đồng ý. - Seryoga tán thành.

- Đồng ý. - Yashka xác nhận.

Trên bảng điều khiển của cái máy có hai dãy nút. Bên cạnh mỗi nút là một bảng nhỏ có ghi chữ. Chữ nhỏ đến mức Vytka phải ghé sát vào bảng điều khiển mới đọc được những gì viết ở đấy:

"Trong sự chuyển vị trí tương đối của hai vật thể tiếp giáp nhau, ở chỗ tiếp xúc xuất hiện lực ma sát và lực này đối lập với sự trượt".

- Đó là cái nút nào vậy? - Yashka hỏi.

- Nút đầu tiên.

- Thế có nghĩa là tớ đã bấm cái nút này lúc ma sát biến mất! Còn gì nữa?

Vytka đọc hàng chữ sau:

- *"Thời gian một chiều. Bao giờ nguyên nhân cũng xảy ra trước kết quả"*. Thế đấy. Tớ đã bấm cái nút này lúc phải dừng đoàn tàu lại. Bây giờ, mọi thứ đều diễn ra theo chiều ngược lại: từ cuối đến đầu.

Yashka nhỏ nước bọt sang một bên:

- Cái môn vật lý này đẻ ra lắm chuyện thật! Chẳng hiểu quái gì cả. Vytka, cậu xem ở đấy có còn gì nữa nào!

- *Tốc độ âm thanh trong không khí = 330 m/gy". "Nước có độ đặc 1.000 trong điều kiện nhiệt độ là +4°C"*.

- Hừ, chẳng có gì đặc biệt cả. - Seryoga nói.

Vytka đọc tiếp:

- *"Vận tốc ánh sáng trong chân không là vận tốc giới hạn của sự truyền các tín hiệu: $v = 2,99792.10^{10} \text{ cm/gy}$ ".*

- Đó là cái nút đang bấm bây giờ đây. Đọc tiếp đi!

- *"Chu kỳ quay trong một ngày đêm của trái đất là 23 giờ 56 phút 4 giây".*

- Tại sao các nhà vật lý bao giờ cũng diễn tả một cách rắc rối những điều đơn giản nhất thế nhỉ? - Yashka không khoái môn vật lý và tỏ ra thành kiến đối với môn này. - Có thể nói một cách đơn giản như người ta vẫn thường nói: một ngày đêm có 24 giờ, nhưng họ lại nói cả kê dê ngỗng là "chu kỳ quay trong một ngày đêm..." Chán ốm lên được!

- Bây giờ thì cậu sẽ thấy "đơn giản" và rõ ràng: *"Nếu một vật không chịu một tác động nào của các vật khác thì nó vẫn giữ nguyên trạng thái đứng yên hay chuyển động thẳng đều".*

- Đó chính là định luật Newton. Bọn mình đã học định luật này rồi. Đơn giản thôi.

- Mọi thứ đều đơn giản khi cậu đã biết.

- *"Năng lượng toàn bộ của tất cả các chất tham gia quá trình vẫn không đổi".* Định luật bảo toàn năng lượng.

- Thử nghĩ mà xem! Từ mỗi định luật đó đều có thể đẻ ra một chuyện lòi thoi như cái chuyện ma sát lúc ma sát bị hủy bỏ ấy.

- Sở dĩ có chuyện lòi thoi là vì cậu cứ bấm nút lung tung trong khi cậu chẳng hiểu gì cả. Còn nếu hành động một cách có suy nghĩ thì có thể rất hay. Bây giờ tớ rõ cả rồi: mỗi nút bấm đều tương ứng với một định luật vật lý. Bấm nút này là định luật vật lý kia bị hủy bỏ. Tiếp đó, bọn mình muốn biết định luật ấy bị hủy bỏ ở đâu...

- Bọn mình biết vậy rồi. - Yashka nói.

- Yashka, đừng có ngắt lời! Hãy lắng nghe nhà thông thái nói, nếu không thì bọn dốt đặc cán mai chúng mình sẽ mù tịt về vật lý đấy. - Alek châm chọc.

Vytka thản nhiên nói tiếp:

- Nếu bọn mình muốn biết việc hủy bỏ định luật vật lý bây giờ có tác động ở đâu thì bọn mình nhìn vào bản đồ và thấy nơi đó ở giao điểm của hai đường ngắm. Nếu như cuối cùng bọn mình muốn cùng cái máy này di chuyển đến một nơi nào đó thì bọn mình bấm phím trắng để xác định một vị trí tương ứng trên bản đồ, rồi bấm phím đỏ, và...

- ...và cái máy di chuyển đến nơi mới, còn bọn mình vẫn ở lại đây!!! - Yashka làm một cử chỉ có nhiều ý nghĩa.

Alek cười hi hí.

- Tại sao bọn mình vẫn ở lại đây? - Vytka phát cáu.

- Làm sao cái máy của cậu biết được phải mang theo đĩa nào? Hay là bọn mình phải nắm lấy tay cầm của nó?

- Cần gì phải nằm? Chắc là nó có một phạm vi hoạt động nhất định. Bây giờ tất cả những gì ở trong phạm vi ấy đều di chuyển đến nơi mới.

- Hừ, điều đó vẫn chưa có thể biết được.

- Bọn mình cứ thử xem!

- Yashka, đừng tranh cãi nữa! Vytko nói đúng đây. Tất nhiên là phải như thế! - Seryoga trong suốt cả thời gian ấy vẫn im lặng, chăm chú ngắm nghía cái máy, mãi đến bây giờ cậu ta mới tham gia cuộc tranh cãi.

- Làm sao cậu biết được?

- Tớ ấy à? Đúng như vậy đó... Tớ dựa trên những suy nghĩ chung.

- Lại "nếu như..." chứ gì?

- Ừ, đại loại như thế. Tớ suy nghĩ thế này: nếu như cái máy đã được chế tạo ra thì nó được chế tạo với mục đích nhất định. Việc nó hoạt động ra sao, bọn mình đã thấy rõ rồi nhé. Nếu ở đây có quả địa cầu, bản đồ và các phím với hàng chữ "*Di chuyển vị trí*" thì có nghĩa là những thứ đó được chế tạo ra để có thể di chuyển đến nơi quy định trên bản đồ. Điều đó rất đơn giản. Bây giờ nảy ra vấn đề: cái gì sẽ di chuyển? Chỉ đọc cái máy thôi, như Yashka nói, hay tất cả những gì nằm trong phạm vi tác động của nó? Tất nhiên, tất cả những gì ở xung quanh cái máy. Nếu không, chỉ đọc cái máy bỗng đi về phương nào đó thì có nghĩa lý gì? Về sau, làm sao có thể lấy lại được?

Alek nói chen vào:

- Tại sao cậu không nghĩ rằng nếu bấm cái phím đỏ ấy thì cả bọn mình lẫn cái máy đều ở nguyên tại chỗ, chỉ hoạt động của nó là truyền sang khu vực đã quy định trên bản đồ?

Alek có vẻ đắc thắng.

Vytko chăm chú nhìn cái máy và suy nghĩ một điều gì đó.

- Không, Alek, cậu nói không đúng đâu. Không phải như thế.

- Tại sao lại không phải?

- Tớ không thể nói rõ với cậu là tại sao, nhưng tớ cảm thấy không phải như thế.

- Không, dẫu sao thì cậu cũng cứ nói cho tớ biết: tại sao cậu lại nghĩ như thế?

- Được, tớ sẽ nói cho cậu biết. Nếu cái máy này có trù tính cho hoạt động như vậy ở một nơi khác, trong một khoảng cách rất xa, thì nó phải có một thiết bị nào đó để kiểm tra tại chỗ hoạt động của nó. Nếu không, làm sao sử dụng được nó? Chỉ mở máy và chẳng biết những gì sẽ xảy ra ư? Trong kỹ thuật vô tuyến, những thiết bị như vậy được gọi là sự hồi tiếp. Không có sự hồi tiếp ấy thì không thể có chuyện điều khiển từ xa được. Nhưng ở đây, cái máy này, lại không hề có một thiết bị như vậy! Thế có nghĩa là nó trù tính quan sát trực tiếp hoạt động của mình. Bởi vậy, nếu cái máy này chuyển hoạt động sang một điểm khác thì cả nó lẫn người theo dõi công việc của nó đều ở ngay tại điểm đó.

- Đã thấy chưa? Nói thế mới có lý chứ! Chính tớ cũng nghĩ như vậy, nhưng tớ không biết nói mạch lạc như Vytko. - Seryoga khoái chí đến mức cậu ta nhảy cẫng lên.

- Sao lại không có sự hồi tiếp? Thế còn cái bản đồ? - Alek phản đối.

- Bản đồ nhỏ quá!

- Thế đã sao? Vẫn thấy rõ như thường.

- Ở đây chẳng thấy rõ gì cả. Cậu hãy nhìn xem, đó chỉ là cái bản đồ thôi. Chẳng có chi tiết nào sát.

- Sao, cậu muốn thấy cả những con kiến kia à?

- Không phải thấy cả những con kiến, nhưng dẫu sao thì cũng phải đủ to để có thể xem xét hoạt động của máy. Ngoài ra, điều cốt yếu là trong bảng hướng dẫn đã ghi: *"Để tự chuyển đến bất cứ một nơi nào trên trái đất, cần phải bấm phím đỏ..."*

Ở đây, Vytka không nói dối. Cậu ta coi việc nói dối là không phù hợp với phẩm chất của người thiếu niên tiên phong và người Xô Viết nói chung, vì thế không bao giờ cậu ta nói dối. Nếu Vytka vịn vào bản hướng dẫn thì cậu ta không nói dối, mà chỉ nói chưa thật chính xác thôi: cậu ta chỉ bỏ sót một hai câu như "có lẽ" hoặc "tớ cho rằng". Thật ra, Vytka chưa kịp đọc điều đó trong bảng hướng dẫn, song cậu ta tin chắc rằng ở đây thế nào cũng phải ghi một câu gì đó đại loại như vậy. Cái chính là cậu ta chỉ muốn sao cho mọi việc sẽ diễn ra như vậy. Chuyện đó vẫn thường xảy đến với tất cả những ai thường coi cái mong muốn là cái hiện thực.

- Đủ rồi đây, các nhà triết lý ạ! - Yashka chen vào cuộc tranh cãi. - Tốt hơn hết là các cậu hãy cho biết: bọn mình sẽ làm gì với cái máy này?

Với một vẻ coi thường, Yashka đập đập nhánh cây khô mà cậu ta vịn vào trong tay vào cái nắp máy.

- Làm gì à? Bọn mình sẽ thử "Máy biến đổi..." ngay bây giờ và di chuyển đến một nơi nào đó.

- Tớ cho rằng trước hết phải di chuyển về Moskva! - Alek nói.

- Ô, về Moskva thì có thể đi bằng tàu hỏa cũng được. Không, Alek ơi, nếu ta tính chuyện di chuyển thì phải di chuyển cho thật xa, đến vùng Angara chẳng hạn... Hay tuyệt hơn nữa, đến Krym, đi ra biển!

Trong số các cậu bé, Yashka được coi là tay bơi lội cừ nhất, và cậu ta cảm thấy trước sự thích thú khi được tự do vẫy vùng ở Hắc Hải.

- Không thể trở về Moskva được. - Vytka ngẫm nghĩ rồi nói. - Phải chăng có thể thử được cái máy này ở đây? Sẽ xảy ra tai nạn ngay, hoặc bọn mình sẽ bị điệu vào đồn công an.

- Vytka cậu tin chắc rằng "Máy biến đổi..." này có thể tác động đối với toàn trái đất? - Seryoga hỏi.

- Ai mà biết được... Chắc là tác động được, nếu nó có trang bị một quả địa cầu.

- Vậy thì tớ có một đề nghị... - Seryoga thậm chí ghen cả lời vì xúc động. - Tớ đề nghị là... bọn mình... sẽ đi trên... chiếc bè "Kon-Tiki".

- Sao?

- Tớ nói: bọn mình đi trên chiếc bè "Kon-Tiki".

- Cậu điên rồi chắc...? Alek, cậu bắt mạch Seryoga xem sao!

- Tớ không điên tí nào cả. Tớ nói hết sức nghiêm chỉnh với các cậu đấy. Nếu vận may đã đưa đến cho bọn mình cái máy này mà bọn mình lại không biết cách sử dụng nó thì bọn mình ngu xuẩn hết chỗ nói. Tớ biết Alek sẽ bắt đầu rên rỉ ngay bây giờ: "Phải trở về Moskva, phải hỏi bà, hỏi cô, hỏi chú cơ, phải xin ý kiến của người nào đó cơ!". Tớ xin nói với các cậu: tất cả những trò ấy đều vô ích. Nhiệm vụ của bọn mình bây giờ hết sức rõ ràng: bọn mình phải nghiên cứu cái máy này! Cần phải nghiên cứu nó một cách ra trò và kiểm tra mọi khả năng của nó. Cái dịp may đến với bọn mình đây chỉ xảy ra một lần trong đời mà thôi. Tớ sống trên thế gian này đã gần mười bốn năm rồi, vậy mà tớ chưa nghe nói đến chuyện đó. Nếu không đi trên chiếc bè "Kon-Tiki" bằng cái máy này thì chẳng bao giờ bọn mình đi được như vậy đâu.

- Có thể không đi trên chiếc bè "Kon-Tiki", mà đi trên con tàu "Vytyazi" chu du vòng quanh thế giới, như vậy còn thú hơn nữa. - Alek nói.

- Chỉ người lớn mới đi trên tàu "Vytyazi", còn bọn mình vẫn là học sinh.

- Xi, người lớn đâu! Chị tớ có một anh bạn sinh viên đi trên tàu "Vytyazi" đấy thôi.

- Tớ đã nói vậy rồi: sinh viên chứ không phải là học sinh.

- Tớ cho rằng phải sử dụng "Máy biến đổi..." của bọn mình sao cho có lợi cho tất cả mọi người nói chung, chứ không phải chỉ có lợi cho độc bọn mình. - Vytka nói nghiêm nghị.

- Thì có ai bảo khác đâu! Đó cũng chính là điều tớ muốn nói đấy. Tớ chỉ có ý kiến rằng trước khi thu được lợi ở "Máy biến đổi...", trước tiên cần phải tự tìm hiểu mọi thứ, phải tự nghiên cứu mọi thứ cho thật cẩn thận đã. Và để không gây ra tai nạn, cần phải đi đến một hòn đảo hoang và làm thí nghiệm ở đấy. Mà muốn đến đảo hoang thì tốt hơn hết là đi trên chiếc bè "Kon-Tiki"... Còn về lợi ích của cái máy này, tớ muốn nói là lợi ích của việc thay đổi các định luật vật lý, thì đó vẫn còn là một câu hỏi lớn: liệu nó có thể mang lại lợi ích không? Cho đến lúc này, chỉ thấy rất nhiều hại là hại. Lúc thì hai đoàn tàu suýt đâm nhau, lúc thì chiếc xe hơi không thể chạy được, lúc thì thời gian trôi ngược lại. Phải có lợi ích gì trong tất cả các việc ấy chứ nhỉ?

- Về việc trước tiên phải nghiên cứu mọi thứ, tớ đồng ý. - Vytka tuyên bố. - Và có thể làm việc đó trên đảo hoang thì tiện hơn. Nhưng cậu nói về chiếc bè "Kon-Tiki" nào vậy? Có phải đó là chiếc bè mà những người Thụy Điển đã dùng để bơi qua Thái Bình Dương không?

- Không phải người Thụy Điển, mà là người Na Uy. Ở đấy chỉ có một người Thụy Điển thôi, còn toàn là người Na Uy. Họ đã đóng chiếc bè bằng những cây gỗ balsa.

- Cậu không cần phải kể nữa, bọn mình đã đọc báo và biết hết cả rồi.

- Thế đấy. Chiếc bè ấy bây giờ để ở Oslo, trong một nhà bảo tàng. Tớ đã xem phim rồi. Cả một bộ phim, có tên là "Bergen-Oslo". Ông Gasyuk, một nhà quay phim của chúng ta, đã quay bộ phim ấy. Tớ thậm chí còn nhớ cả họ ông ta, một cái họ rất hiếm.

- Ồ, ở nước Ucraina chúng tớ, cậu muốn tìm bao nhiêu ông Gasyuk cũng có.

- Đừng ngắt lời, Yashka! Thế đấy, chiếc bè treo trong nhà bảo tàng, ở một căn phòng nhỏ. Và ở đấy, trên chiếc bè, tất tần tật mọi thứ vẫn giữ nguyên như trong thời gian hành trình ấy: cả buồm, cả máy thu thanh, cả chăn màn, thậm chí cả đồ hộp nữa. Đồ dự trữ đầy đủ! Chỉ việc ngồi lên bè và bơi đi

thôi!

- Làm thế nào mà cậu bơi đi được? Chính cậu đã nói chiếc bè nằm ở trên bờ trong nhà bảo tàng kia mà!

- Rất đơn giản! Bây giờ bọn mình điều chỉnh "Máy biến đổi..." sang Oslo nhé. Bọn mình đến đây, rồi vào nhà bảo tàng, ngồi trên chiếc bè và... mở "Máy biến đổi..." sang Thái Bình Dương! Đến ngay đảo Rapa Nui!

- Tuyệt đấy! - Yashka nói. - Đó là một ý định hay, tớ rất hiểu! Seryoga cừ lắm!

- Tớ không đồng ý. - Alek nói.

- Sao, lại bà cậu không cho đi chứ gì?

- Làm gì có chuyện bà tớ ở đây! Vấn đề không phải ở bà tớ, mà nói chung là...

- Thì cậu cứ nói toạc móng heo ra xem nói chung là cái gì?

- Nói chung là... tớ không biết bơi!

- Chao ôi, khốn khổ chưa! Không biết bơi thì tập bơi đi! Cậu có muốn tớ tập bơi cấp tốc cho cậu không? Ở trên biển bơi dễ ợt! Nhưng ở trên đại dương thì phải coi chừng: nếu ngã khỏi bè là đi đời ngay. Chấm hết. Cậu biết bơi hay không biết bơi thì bọn cá mập vẫn cứ xoi tái cậu như thường!

- Ấy, tớ không muốn đi chính là vì thế đấy. Ngoài chuyện đó ra, quả thật là còn phải tính cách ra sao với bà tớ đây? Bà tớ là người thế nào, các cậu biết rồi chứ? Nếu tớ biến mất ở Thái Bình Dương, bà tớ sẽ làm náo động toàn bộ công an ở Moskva cho mà xem. Chưa tìm ra tớ thì bà tớ chưa chịu yên đâu...

Các cậu bạn không ưa bà của Alek (năm kia, bà dạy tiếng Anh ở trường các cậu), nhưng việc nhắc đến các bậc cha mẹ đã làm nguội bót lòng háo hức của các nhà du lịch tương lai. Mỗi cậu đều bất giác nghĩ đến chuyện ở nhà sẽ ra sao nếu đến chiều các cậu không trở về.

- Khoan đã, các cậu ơi! Mọi việc đều ổn cả. Tớ có ý định này...

Vytka ngừng nói một cách có nhiều ý nghĩa để tăng thêm sức nặng cho những lời nói của mình.

- Seryoga, hôm nay cậu đáp tàu rời ga Petrushkino vào lúc nào?

- Một giờ ba mươi phút.

- Thế cậu quay trở lại vào lúc nào?

- Tớ quay trở lại... Ồ, Vytka, cậu cừ thật! Thế thì được lắm!

- Các cậu hiểu rồi chứ? Bọn mình đi trên chiếc bè "Kon-Tiki" chán chê mê mãi rồi mới cho thời gian trôi ngược lại và bọn mình quay về chính nơi này vào đúng ngày và giờ hôm nay. Rõ chưa nào? Có hỏi gì nữa không?

- Có.

- Cậu muốn hỏi gì, Yashka?

- Bọn mình sẽ ăn trưa ở đâu? Tớ đói bụng rồi.

- Sẽ ăn trưa ngay trên bè. Hết chưa?
- Hết. Điều chỉnh "Máy biến đổi..." đi!

Vytka đặt ngay "Máy biến đổi..." xuống chỗ đất ở cạnh một cây thanh lương trà còn non mọc gần đường.

- Thế nào? Bắt đầu chứ?
- Bắt đầu đi!
- Các cậu ơi, ngồi xích lại gần đây! Xích lại gần nữa... Yashka coi chừng, không thì một chân sẽ ở lại đây đấy!
- Tớ vẫn cứ không tin. - Alek nói. - Có lẽ chẳng được cái tích sự gì đâu...
- Alek, bỏ cái trò than vãn ấy đi! Ngồi xích lại gần đây!

Các cậu bé ngồi quanh "Máy biến đổi..." Vytka xem xét cái máy một lần nữa rồi quả quyết bấm cái nút trắng.

Trên bảng điều khiển, một bóng đèn xanh nhỏ xúu lóe sáng.

- Các cậu thấy chưa? Máy phản ứng lại đấy!
- Vytka, cậu có tin chắc là cậu đã hiểu đúng mọi thứ chưa?
- Sao lại không? Ở đây chẳng có gì là phức tạp cả.

Vytka bắt đầu điều chỉnh kinh độ và vĩ độ. Cậu ta vặn cả hai núm cùng một lúc và quả địa cầu từ từ quay từ trái sang phải, từ trên xuống dưới. Vytka hướng giao điểm đến đúng nơi mà theo cậu ta thì phải là thành phố Oslo và sửa lại độ nét của tấm bản đồ chi tiết trên màn ảnh.

Ở đây thoát tiên là một hình vắn đục hoàn toàn, sau đó dần dần hiện lên những đường viền lờ mờ nào đó.

- Cái gì đấy, Vytka?
- Tớ không biết.
- Cậu tăng độ nét đi. Ở nhà bọn mình, máy truyền hình cũng thường thế đấy: thoát tiên là hình vắn đục, sau đó sửa lại độ nét thì lại rất rõ.
- Hết mức rồi.
- Vậy thì vặn núm "Tương phản"!

Vytka vặn núm điều chỉnh tương phản.

Trên màn ảnh xuất hiện một gợn sóng xám và chỉ ở một bên rìa mới thấy rõ những đường viền sẫm.

- Vytka, biến đây cậu ạ! Một chiếc tàu thủy đang đi kia kìa!

Quả thật, trên cái nền xám, có thể phân biệt được chiếc tàu thủy nhìn thấy từ trên xuống.

Vytka hơi vịn núm kính độ và mặt biển được thay ngay bằng một dải bờ lởm chởm đá.

- Thế thành phố ở đâu?

- Phải vịn nữa, lúc này bọn mình chưa thấy.

Vytka lại vịn tiếp và trên màn ảnh hiện ra toàn cảnh một sườn núi có rừng che phủ, một con đường, sau đó lại xuất hiện một cái vịnh, và cuối cùng là một dải bờ có những tòa nhà nhỏ dựng rải rác ở trên đó.

- Có lẽ đây vẫn chưa phải là thành phố, mà chỉ là ngoại ô thôi. Phải nhìn xa nữa.

Xa nữa lại chỉ rặt những tảng đá, những vịnh và những ngọn núi có rừng bao phủ.

- Nay, Vytka, cậu hãy tìm con đường sắt và hướng kim chỉ đi theo nó xem sao.

Tìm được con đường sắt không phải là chóng vánh. Vì không quen, khó mà phân biệt được vết đường nhỏ hẹp chạy ngoằn ngoèo qua các sườn núi, dọc theo bờ vịnh. Thu con đường vào chính giữa giao điểm, Vytka bắt đầu thận trọng lần theo những đoạn đường ngoằn ngoèo. Chẳng bao lâu đã thấy hiện lên những tòa nhà nhỏ biệt lập, và sau đó là cả những khu nhà, phố xá, và cuối cùng là một thành phố thực sự.

- Thế là bọn mình đã tìm được rồi! Seryoga, bây giờ cậu hãy chỉ xem cái nhà bảo tàng của cậu ở đâu?

- Cậu tưởng là tớ biết được sao? Tớ chỉ thấy nó ba lần trên phim, làm sao tớ có thể chỉ nó được? Bọn mình cứ đổ xuống một nơi nào đó rồi đi tìm ở đấy. Nếu tớ thấy nhà bảo tàng không phải từ trên xuống, mà thấy như người ta quay trong phim thì tớ nhận ra ngay.

- Đổ xuống đâu bây giờ? Đừng có đổ xuống mái nhà đấy nhé!

- Đổ xuống mái nhà làm quái gì! Cậu hãy chọn một nơi nào thật thuận tiện và bọn mình sẽ đổ xuống đấy.

Vytka vịn núm điều chỉnh chút nữa. Trên màn ảnh từ từ trôi qua những tòa nhà mái ngói, những đường phố hẹp đan vào nhau, trên đó thậm chí có thể phân biệt được những chiếc xe hơi tí xíu.

- Vytka xem kia, đó là nơi thích hợp đấy! - Alek nói. - Cậu hãy chuyển lại gần một chút nữa...

Trên màn ảnh hiện lên một tòa nhà lớn, có công viên bao quanh. Vytka dừng giao điểm ở một khoảng trống nhỏ.

- Ở đây, tớ nghĩ là tốt đấy... Bấm nhé!

- Bấm đi! - Các cậu bạn đồng thanh đáp.

Vytka ngồi lại tư thế thuận tiện hơn, quán chắc dây đeo "Máy biến đổi..." vào tay trái, lim dim mắt và... bấm cái phím đỏ.

NHỮNG NGƯỜI MOSKVA VÀ XE HƠI "NGƯỜI MOSKVA"

Trong bóng tối vang lên tiếng khóc của một đứa bé.

Vytka mở mắt.

Một người đàn bà trẻ trung đứng ngay trước mặt cậu ta, cách chừng hai mươi bước và đu đưa nhẹ chiếc xe nôi có đứa bé đang khóc ở trên đó.

Vytka đưa mắt nhìn tứ phía. Cậu ta đang ngồi trên một bãi cỏ chan hòa ánh nắng. Tay trái cậu ta vẫn giữ "Máy biến đổi...". Các cậu bạn khác vẫn ngồi bên cạnh như trước và trở mắt nhìn.

Vytka nhìn lên trời. Trên đầu cậu ta, vẫn cái bầu trời trong xanh hết như mấy giây về trước. Bên cạnh là cây thanh lương trà mà các cậu đã ngồi gần đó lúc chuẩn bị thử "Máy biến đổi...".

Vytka nhận xét thầm trong bụng rằng cây thanh lương trà hình như thấp hơn thì phải, ngọn cây đã bị cắt bằng. Vytka sờ đám cỏ. Một đám cỏ bình thường hết sức. Trên bãi cỏ còn mọc những cây cúc nhỏ.

- Tuyệt thật! - Yashka nói. - Tớ thậm chí không cảm thấy gì cả, chỉ thấy mắt bị tối đi thôi. Thế là bọn mình đã ở Na Uy rồi ư?

- Có lẽ...

Một chú bé con mặc bộ quần áo màu xanh da trời chạy qua bãi cỏ. Nó hét lớn:

- Mama! Mama!

- Thằng bé kia nói tiếng Nga^[11] mà bảo đây là Na Uy à? - Yashka hoài nghi hỏi.

Chú bé chạy đến bên mẹ, vừa nhìn các cậu bé nọ, vừa nói liến thoắng một câu gì đó, nhưng không thể nào hiểu rõ lời. Người đàn bà nhìn chăm chú, ngạc nhiên. Bà ta bắt gặp cái nhìn của Vytka, rồi quàng vôi chiếc xe nôi và dắt chú bé mặc quần áo xanh da trời đi thẳng.

- Chắc là bà ta sợ bọn mình. - Yashka nói. - Thế nào, làm gì bây giờ đây?

- Đi tìm chiếc bè "Kon-Tiki"!

- Vytka, cậu tin chắc là bọn mình đang ở Oslo thật ư? - Yashka hỏi. - Tớ thì chẳng tin lắm. Tất cả mọi thứ đều rất bình thường, cả cây lẩn cỏ vẫn hết như ở đại lộ Gogol ở Moskva ấy! Và người ta lại nói tiếng Nga... Có một cái gì không giống Na Uy.

- Thế cậu đã từng ở Na Uy rồi à?

- Tớ chưa ở Na Uy, nhưng dấu sao thì ở nước ngoài, mọi thứ cũng phải ra dáng nước ngoài chứ. Đằng này, mọi thứ đều hết sức bình thường, chẳng có gì khác cả. Có thể bọn mình đã di chuyển không phải sang Oslo, mà chỉ đến một nơi nào đó gần đây thôi, Kuntsevo hoặc Sokolnyky chẳng hạn.

Vytka đứng dậy:

- Đi thôi các cậu! Ngồi đây chẳng được tích sự gì. Bọn mình sẽ xem xem đây có phải là Sokolnyky không...

Cậu ta quả quyết khoác dây đeo "Máy biến đổi..." lên vai và tiến về phía người đàn bà nọ vừa đi với đứa con.

Đằng sau hàng cây là một con đường nhỏ rải cát, hệt như con đường nhỏ ở bất cứ một công viên nào ở Moskva. Vytka nhìn về phía bên trái, thấy người đàn bà đẩy chiếc xe nôi đang đi xa dần. Phía bên phải, hai bà lão đội mũ kiểu cũ đang đi.

- Bọn mình rẽ về phía bên phải thôi. - Alek nói. - Chẳng hiểu sao tớ không ưa bà ấy. Nhớ bà ấy tố cáo bọn mình thì sao?

- Tố cáo cái gì? Phải chăng bọn mình đã làm một điều gì xấu xa?

- Không phải bọn mình làm điều gì xấu xa, nhưng dù sao... Bọn mình bỗng nhiên xuất hiện từ một nơi nào không ai biết, người ta ắt phải hỏi bọn mình là ai, đến đây làm gì và tại sao đến đây. Cậu sẽ trả lời như thế nào?

- Tớ sẽ trả lời tất cả, có sao nói vậy.

- Chắc gì người ta đã tin cậu? Trên đời này chưa từng có chuyện như vậy!

- Nếu bọn mình đã ở đây rồi thì có nghĩa là có chuyện đó.

- Đi về phía bên phải thì đi!

Các cậu bé đi trên con đường nhỏ, Vytka đi trước, vai đeo "Máy biến đổi...", Seryoga và Yashka đi sau cậu ta, Alek đi cuối cùng.

Lúc đi đến ngang hai bà lão, Vytka muốn nghe họ nói chuyện với nhau để biết họ nói tiếng gì, nhưng họ im lặng và nhìn các cậu bé với cặp mắt nghi ngờ.

Vytka đi qua, về tự chủ.

Trên con đường nhỏ có trồng cây hai bên ấy, ngoài các cậu bé và hai bà lão ra, không có một bóng người nào cả.

Đằng trước, ở sau chỗ ngoặt, có tiếng ồn ào không rõ và bỗng nhiên có tiếng trống rung vang dội.

"Một đội thiếu niên tiên phong đang đi đây. - Vytka nghĩ bụng. - Có lẽ bọn mình không phải đang ở Oslo thật, mà ở một nơi nào đó gần Moskva?".

Các cậu bé bước gấp. Sau chỗ ngoặt, con đường nhỏ nhập vào một con đường rộng có trồng cây hai bên, trên đường có nhiều người: người lớn và trẻ con, người trẻ và người già, đàn ông và đàn bà.

Và các cậu bé hiểu ngay rằng các cậu không phải đang ở tại đất nước mình. Từ mọi phía vang lên tiếng nói không quen thuộc. Mọi người ăn mặc dù hết sức giản dị, nhưng vẫn không giống như ở Moskva. Tất cả đều có một cái gì đó khác thường, xa lạ.

Phía trước, ở chính giữa đường, một toán lính đang đi đều theo nhịp trống rung. Họ mặc y phục rất lạ: áo khoác đen, quần dài đen không nhét vào ủng, mũ phớt đen, có một chòm lông lớn gài lơ lửng ở một bên. Những người lính đi rất đều, nom họ hệt như những anh lính cận vệ trong truyện cổ tích mà người ta vẫn thường vẽ ở các cuốn sách thiếu nhi.

Các cậu bé bối rối nhìn những người đi qua trước mặt mình. Mãi đến tận giờ, mỗi cậu mới bắt đầu nhìn nhận thấy toàn bộ sự vô lý và khác thường trong cuộc phiêu lưu của các cậu. Lúc đặt kế hoạch đi trên chiếc bè "Kon-Tiki", các cậu ngỡ rằng mọi việc sẽ rất đơn giản: di chuyển sang Oslo, ngồi lên chiếc bè "Kon-Tik", rồi di chuyển sang Thái Bình Dương và nghiên cứu "Máy biến đổi..." ở

đấy.

Bây giờ, lúc thấy mình ở vào một thành phố xa lạ, một nước xa lạ, các cậu bé lại cảm thấy sợ sệt...

- Đứng đực ra làm gì vậy? Đi hỏi chứ! - Yashka nói.

- Làm sao cậu hỏi được đường? Hỏi bằng tiếng gì?

- Tớ sẽ hỏi cho mà xem. Hỏi bằng tiếng Nga. "Kon-Tiki". Tor Heyerdahl. Mọi người đều biết chuyện đó.

Yashka tiến lên trước, chăm chú nhìn và chọn người để hỏi đường.

Nhiều người lắm, nhưng sau khi những người lính đi qua rồi, mọi người đều vội vã với công việc của mình và không ai để ý đến các cậu bé nọ.

Yashka đánh bạo ngăn hai anh thanh niên nom có vẻ là sinh viên lại:

- Các anh làm ơn nói cho biết...

Lúc Yashka muốn, cậu ta cũng có thể trở nên một chú bé lịch sự như người ta vẫn thường tả ở trong các sách. Nhưng chẳng mấy khi cậu ta muốn như vậy.

Hai anh sinh viên dừng lại ngay và trả lời một câu gì đó, nhưng Yashka không hiểu được.

- Các anh làm ơn nói cho chúng em biết đường đi đến nhà bảo tàng "Kon-Tiki", nơi Tor Heyerdahl và các bạn của ông đang ở...

Hai anh sinh viên nhìn nhau, nhún vai và cả hai lại nói cùng một lúc, nhưng tất cả các cậu đều không hiểu nổi.

- "Kon-Tiki", Tor Heyerdahl. - Yashka nhắc lại.

Hai anh sinh viên tươi cười niềm nở, nhún vai và nói gì đó, nhưng Yashka không thể hiểu được một tí gì.

- Tor Heyerdahl, "Kon-Tiki"! Không hiểu à? Nếu các anh không hiểu thì chán mớ đời! - Yashka phát cáu, và toàn bộ phép lịch sự của cậu ta liền bay theo gió.

- Thôi các cậu ơi, hai anh này chẳng hiểu gì cả, bọn mình đi tìm người khác vậy. Bọn mình đi ra một cái phố thật sự xem ở đây ra sao, chứ luẩn quẩn ở đây thì chẳng được cái tích sự gì cả.

Vội vể có lỗi, hai anh sinh viên lịch sự chia tay và đi theo đường của mình. Các cậu bé đi hết con đường có trồng cây hai bên và dừng lại ở một ngã tư ồn ào.

Phố xá ở đây hoàn toàn chẳng giống như phố xá ở nhà, mặc dù dọc hai bên phố cũng có những tòa nhà, có những cửa hàng với các tấm biển màu sắc sặc sỡ, có xe hơi chạy trên đường nhựa phẳng lì, có người đi bộ trên vỉa hè - tất cả những cái đó đều giống như ở Moskva, nhưng dẫu sao thì vẫn có một cái gì đó khác hẳn. Các xe hơi hoàn toàn của nước ngoài, không hề có một nhãn hiệu quen thuộc. Đặc biệt là có nhiều loại xe hơi nhỏ gồ lên ở giữa, nom tựa như những con bọ hung. Vytka nhớ lại rằng cậu ta đã từng thấy những chiếc xe hơi như vậy ở Moskva, nhưng không biết tên chúng là gì. Các tòa nhà cũng chẳng giống như ở Moskva. Những mái ngói cao đã khiến người ta phải chú ý đến trước tiên. Ngay cả bộ mặt của thành phố cũng có một cái gì đó xa lạ. Có nhiều cửa hàng, nhưng tất cả đều nhỏ.

Mỗi cửa hàng đều có một tấm biển riêng, chẳng giống các tấm biển khác, tất cả đều rất sắc sảo và tất cả đều viết bằng chữ cái La tinh. Có lẽ, chỉ có những người qua đường là không khác lắm so với những người Moskva, nhưng nếu nhìn thật kỹ thì họ cũng khác hẳn.

Các cậu bé đứng ở mép vỉa hè, chăm chú nhìn toàn bộ các cảnh lạ nhiều hình nhiều vẻ ấy.

- Các cậu ơi! Ura! "Người Moskva"! - Yashka bỗng hét vang lên, làm những người qua đường phải giật mình.

- Cậu làm gì mà gào ầm lên thế? "Người Moskva" nào?

- Một chiếc xe hơi "Người Moskva" đang đỗ ở phía bên kia kia! "Người Moskva" của chúng ta, thế đấy!

Bên kia đường, một chiếc xe hơi "Người Moskva" bình thường nhất, màu crem, đang đỗ sát vỉa hè.

Thấy chiếc xe hơi "Người Moskva", các cậu bé vui mừng như thấy người thân, bèn lao ngay qua đường. Mức độ lưu thông ở đây không cao lắm, nhưng đường phố đầy ô tô. Yashka và Vytka đã kịp chạy qua ngay trước bánh xe của một chiếc ô tô buýt màu vàng to tướng và hai cậu đứng lại, đợi lúc có thể đi tiếp. Chiếc ô tô buýt hãm phanh đánh kít một cái rồi chạy qua, nhưng tất cả các ô tô khác đi ở cả hai chiều đều dừng lại, như theo lệnh vậy. Không hiểu chuyện gì đã xảy ra, Vytka và Yashka bối rối đứng ngay giữa đường. Alek và Seryoga không dám chạy qua, đứng lại ở đằng sau. Toàn bộ lưu thông đều bị ngừng lại.

Từ chiếc xe hơi gần nhất - một chiếc xe hơi nhỏ, mui trần - người lái thò đầu ra và nói gì đó với các cậu bé. Vytka không hiểu, muốn hỏi lại.

Một người đàn bà đứng tuổi ngồi sau tay lái một chiếc xe hơi khác ra hiệu mời các cậu bé đi qua đường. Một trong những chiếc ô tô sốt ruột chuyển bánh rồi lại dừng. Những chiếc ô tô khác đỗ ở đằng sau. Những người qua đường dừng lại tỏ ra quan tâm đến biến cố ở trên đường.

- Đi đi các cậu ơi, người ta nhường đường cho bọn mình đấy! - Yashka nói và thông thả bước qua đường với vẻ trịnh trọng.

Alek, Seryoga và Vytka chạy theo cậu ta.

Các ô tô lại chuyển bánh. Có người vừa cười, vừa vẫy tay.

- "Người Moskva" ở đâu nào? - Alek hỏi.

- Nó đỗ kia kia...

Chiếc xe hơi "Người Moskva" màu crem đỗ cách đấy không xa.

Từ trong một tòa nhà, một người đàn ông đứng tuổi xách cặp bước ra. Ông ta mở cửa xe, ngồi vào sau tay lái và đi ngay lập tức trước khi các cậu bé kịp chạy đến.

- Thế là bọn mình bỏ lỡ mất rồi! Alek, tất cả đều tại cậu không thể chạy ngay qua đường đấy!

- Sao lại tại tớ? Chính cậu đứng đực đến gần tiếng đồng hồ ở giữa đường thì có.

- Ủ, tiếc rằng bọn mình đã bỏ lỡ mất... Đáng lẽ bọn mình có thể hỏi thăm được...

- Cậu mà hỏi thăm được "Người Moskva" thì lý thú đây nhì! Nó cũng biết nói tiếng Nga chẳng?

- Có thể người Liên Xô mình đi chiếc xe hơi ấy cũng nên.

- Làm gì có chuyện ấy! Cậu không thấy ai đi à? Một người nước ngoài chính công! Số xe cũng chẳng phải của nước mình. Tớ đã nhận thấy thế.

Các cậu bé đi trên phố, chăm chú nhìn nhà cửa, các tủ kính, người qua đường và những chiếc xe hơi. Mỗi cậu đều hy vọng ngấm ngấm là sẽ gặp lại chiếc xe hơi "Người Moskva" màu crem. Cứ như đây là mối dây liên lạc nào đó đối với Tổ quốc vậy.

Bây giờ, lúc lại phải đi qua đường ở một ngã tư nào đó, các cậu bé không còn xăm xăm đi nữa, mà đợi những người khác bắt đầu đi qua rồi mới cùng mọi người ngoan ngoãn đi sang bên kia đường. Các cậu đi theo kiểu "mải vui chân bước", quên mất cả thời gian và "Kon-Tiki", cả Thái Bình Dương và "Máy biến đổi...". Mọi thứ đều rất lạ và lý thú: lúc thì thấy một chiếc xe hơi mới toanh hình thuyền thon như chiếc máy bay; lúc thì lại thấy một chiếc xe hàng cổ lỗ sĩ thân xe cao lênh khênh, bánh xe to tướng; lúc thì thấy những người lính hải quân hoặc lục quân mặc quân phục khác thường, nhưng không giống thứ lễ phục của những người lính đi đều theo nhịp trống ở công viên nọ; lúc thì gặp một người đàn bà dùng dây dắt hai đứa con đi chơi, hệt như người ta vẫn thường dắt những chú chó con vậy...

Vytka dừng lại trước tủ kính của một cửa hàng bán các mặt hàng vô tuyến điện. Ở đây bày các máy thu thanh, ghi âm, máy quay đĩa, máy truyền hình và đủ các thứ lặt vặt dành riêng cho những người chơi vô tuyến điện nghiệp dư.

- Máy thu thanh nom khá đấy! - Alek nói.

- Xi, chẳng có gì nom khá đặc biệt cả! Cũng giống như ở bên mình. Chỉ có bóng đèn là khác thôi, không phải loại bóng đèn của ta.

Trong một tủ kính tiếp đó, người ta bày hẳn một gian buồng ở. Sau lớp kính có một chiếc divăng bọc màu anh đào rất đẹp và có cả những chiếc ghế bành, tủ đứng, ghế dựa. Một cô gái hình nhân mặt vàng, tóc làm bằng vỏ cây gai ngồi trong ghế bành. Cô ta mặc chiếc áo dài hợp màu với lớp vải bọc ghế. Nói chung là khá đẹp, nhưng không hiểu tại sao người ta lại làm tóc cô gái bằng vỏ cây gai.

Quá nữa là những cửa hàng bày đủ các thứ hàng may mặc: quần áo cả bộ, áo vét, giày dép, mũ, lại áo vét, lại giày dép... Tất cả những cái đó chẳng có gì là thú vị. "Cũng như ở cửa hàng bách hóa Moskva thôi" - Seryoga nói.

Nhưng ở cửa hàng bán dụng cụ thể thao, các cậu bé dừng lại một lúc lâu ở nơi bày những bộ đồ câu cá. Những dây câu, lưỡi câu, cần câu, thuyền cao su hấp dẫn tới mức các cậu bé không tài nào rời chân được.

Đi chẳng bao lâu thì hết phố, các cậu bé đến một vườn hoa nhỏ. Ở đây, ngay trên bãi cỏ, có những chiếc ghế bành thuận tiện và nhiều người đang ngồi trên những chiếc ghế đó. Người thì đọc báo, người thì thêu thùa, người thì chỉ ngồi chẳng làm gì cả. Một bà đang cho con sóc đã thuần hóa ăn hồ đào. Con sóc dùng chân trước nhặt những quả hồ đào từ tay bà và thành thạo cắn vỡ những quả ấy. Vốn rất yêu những loài vật nhỏ, Seryoga bèn lục cái túi, nhưng chẳng tìm được gì có thể nhử con sóc.

- Các cậu ơi, bọn mình ngồi nghỉ đi. - Alek nói. - Tớ mệt lắm, chân mỏi nhừ ra rồi.

Cả bọn đều mệt và nếu được ngồi nghỉ thì thích quá, nhưng bên cạnh chẳng có một chiếc ghế trống

nào cả.

- Đằng kia có ghế để không đấy! - Yashka reo lên và cùng với Alek đi về phía dãy ghế bành để trống.

Seryoga và Vytko đứng đợi, lúc thì nhìn con sóc, lúc thì nhìn hai bạn đi lấy ghế. Từ xa, các cậu thấy Yashka nhấc một lúc hai chiếc ghế bành, nhưng có một ông già nhỏ bé nào đó ngăn Yashka lại. Ông già và Yashka tranh cãi gì đó. Yashka trình bày, nhưng ông già phản đối. Cuối cùng, ông ta giằng lại hai chiếc ghế trong tay Yashka và để chúng vào chỗ cũ. Yashka và Alek quay trở lại với các bạn.

- Có chuyện gì vậy? - Vytko hỏi.

- Ông già không cho lấy ghế. Muốn ngồi ghế hình như phải trả tiền. Thế là tớ biết thêm một cái lệ ở đây: con người không thể ngồi chơi không mất tiền ở công viên.

- Không thể thế được! - Seryoga phẫn nộ.

- Tớ nói với cậu là có thể thế đấy! Ông già chia cho chúng tớ nom một đồng tiền, tớ chỉ không hiểu là bao nhiêu thôi.

- Chủ nghĩa tư bản là vậy đó! - Alek nói. - Ở đây, ngay cả không khí trong sạch, người ta cũng đem bán lấy tiền.

Buồn bực, các cậu bé lại đi tiếp. Chẳng bao lâu, các cậu đến một quảng trường rộng ở trước một tòa nhà lớn có kiến trúc kỳ lạ. Tòa nhà xây bằng thứ gạch bóng loáng, màu đỏ thẫm. Ở hai bên nhô lên hai cái tháp hai mươi tầng. Phần giữa mặt trước nhà hơi thụt sâu vào và ở đây có một cái cổng cao với hai cánh cửa lớn. Trên cổng treo lá cờ đỏ có chữ thập xanh^[12]. Một cái cầu thang rộng và đẹp dẫn đến cổng.

- Có lẽ đây là một công sở nào đó.

- Tất nhiên, nếu có treo cờ.

Các cậu bé đi qua tòa nhà ấy và rẽ sang một góc phố.

Và toàn cảnh một hải cảng mở ra ngay trước mắt các cậu. Đằng xa hiện ra những bờ vịnh nhấp nhô và những hòn đảo có rừng xanh bao phủ. Những chiếc thuyền thể thao, buồm trắng toát dường như bất động trên mặt nước. Gần hơn, ngay sát bờ là một rừng cột buồm san sát. Tàu bè đỗ ở các bến chạy dài dọc theo ven bờ. Trong vũng tàu có những tàu chở gỗ lớn tướng màu đen, tàu chở dầu, tàu chở hàng, tàu chở khách màu trắng đẹp đẽ và thậm chí có cả một chiếc tàu chiến nữa.

Không khí sực nức hương vị đặc biệt của hải cảng, đó là sự pha tạp của mùi dầu madút và mùi rong biển thối, mùi cá và mùi gỗ có nhựa.

Các cậu bé xuống con đường chạy dọc theo bờ biển, chăm chú nhìn tàu bè và đọc tên ở mạn tàu. Những chiếc cần cầu làm việc ở đây đó. Một chiếc cầu từ trong khoang tàu những cái hòm gỗ lớn và xếp chúng lên trên bờ. Một chiếc cần cầu khác bận rộn bốc gỗ. Những chiếc ô tô chở gỗ đặc biệt chở đến bến các bó gỗ thanh và gỗ ván còn tươi, thơm phức mùi nhựa.

- Nó kia kìa! Nó kia kìa! - Alek bỗng hét lên.

- Nó là ai? - Yashka hỏi.

- "Người Moskva", đúng chiếc xe hơi màu crem ấy đây!

Phía bên phải, đằng sau những chồng gỗ ván, hiện ra cái mui xe "Người Moskva" thân thiết và quen thuộc.

Các cậu bé chạy vòng qua những chồng gỗ. Và trước mắt các cậu mở ra một cái bãi san sát những chiếc xe hơi "Người Moskva" màu crem, màu be, màu xanh lá cây, màu đỏ, màu xanh da trời và màu xám, máu nước biển và màu hồng^[13], màu anh đào sẫm và màu quả dâu pha màu sữa. Tất cả những chiếc xe hơi này được xếp thành hàng ngay ngắn đợi đưa đến các cửa hàng.

Các cậu bé vui buồn lẫn lộn. Ở đất nước ngoài, thật là dễ chịu khi bắt gặp một cái gì đó thân thiết và quen thuộc đối với mình, song những hy vọng mỏng manh của các cậu về việc thông qua "Người Moskva" mà biết được đường đến nhà bảo tàng "Kon-Tiki" té ra chỉ là một ảo tưởng rỗng tuếch. Tất cả những chiếc xe hơi ấy đưa đến đây chỉ là để bán.

- Các cậu ơi, tớ muốn ăn rồi. - Yashka rầu rĩ nói.

- Tất cả đều *muốm*. - Seryoga trả lời.

- Không phải "muốm", mà là muốn. Bọn mình đã học tiếng Nga bảy năm rồi đây! - Alek nhận xét.

- Đã đến lúc chấm dứt bàn cãi, các cậu ạ! Phải nhanh chóng tìm chiếc bè "Kon-Tiki" và lên đường, kéo muộn. Sắp chiều đến nơi rồi... - Vytka nói. - Seryoga, cậu biết đích xác là trên bè có đủ thứ, cả bánh mì lẫn đồ hộp chứ?

- Về bánh mì thì tớ không biết, nhưng đồ hộp thì tớ biết đích xác là có. Chính mắt tớ đã thấy đồ hộp ở trên phim.

- Vậy thì bọn mình đi nhanh lên. Dẫu sao thì cũng phải hỏi đường một người nào đó. Chẳng lẽ lại không ai biết cả... Seryoga, bây giờ cậu hỏi đi!

Các cậu bé quay lại và đi về phía đường phố chính mà các cậu vừa đi qua để đi ra cảng. Ở đây, có ít người qua lại trên bờ và Seryoga vẫn chưa biết nên hỏi ai.

Có hai thủy thủ đang đi lại phía các cậu bé. Y phục màu đen của họ giống với y phục thủy thủ bên nước các cậu, chỉ không có cái cổ áo màu xanh với những đường viền nhỏ và trên đầu họ, thay cho cái mũ không có lưỡi trai đính theo hai dải băng nhỏ, là cái mũ trắng bé nom rất tức cười.

Seryoga chắc rằng những người thủy thủ Na Uy hẳn phải biết tên Tor Heyerdahl và nơi để chiếc bè "Kon-Tiki".

Hai thủy thủ đi thất thểu và nhai lia lịa một cái gì đó. Seryoga nói:

- Các anh làm ơn nói cho chúng tôi biết đường đi đến chỗ chiếc bè "Kon-Tiki"! "Kon-Tiki" ở đâu? Tor Heyerdahl?

Một thủy thủ chuyển cái thứ mà anh ta đang nhai sang má bên kia và trả lời:

- *I don't understand, please*^[14].

- "Kon-Tiki", "Kon-Tiki..."- Seryoga nhắc lại.

- *I don't understand, norwegian, we are american sailors. May you speak English, please?*

- Seryoga, anh ta nói tiếng Anh đấy! Tớ hiểu lời anh ta nói! - Alek reo lên.

Chính Seryoga cũng nghe được lồm bồm vài tiếng quen thuộc trong câu nói của người thủy thủ, song cậu ta biết tiếng Anh cũng như đa số học sinh trung học, nghĩa là gần như hoàn toàn không biết gì. Nhưng Alek thì lại là học sinh cừ nhất về tiếng Anh, ấy là do cậu ta đã được bà cậu ta kèm cặp thêm. Thậm chí Alek còn có thể nói chuyện bằng tiếng Anh.

Hai thủy thủ nọ đứng im, vừa tiếp tục nhai, vừa nhìn các cậu bé với ý dò hỏi.

- Nào, Alek, cậu hãy giải thích cho họ biết bọn mình cần gì đi. - Các cậu bé mừng rỡ.

Alek đường hoàng tiến lên phía trước và bắt đầu nói tiếng Anh với giọng lúng búng, dường như cậu ta ngâm đầy cháo trong miệng vậy.

- Thế nào? Họ bảo sao? - Các bạn hỏi dồn dập.

- Họ bảo rằng họ là thủy thủ Mỹ ở trên chiếc tàu chiến đang đổ trong vũng tàu. Họ mới ở ngày đầu tiên trong thành phố và vẫn chưa biết gì cả. Họ tưởng bọn mình là người Na Uy và chính họ lại hỏi ở gần đây có tiệm rượu nào không?

Một người Mỹ móc trong túi ra mấy gói nhỏ có nhãn hiệu in sắc sỡ và đưa cho các cậu bé.

Các cậu từ chối.

Người Mỹ đó mỉm cười, vỗ vai Seryoga, nói liên thoảng một câu gì đó và lại chia cái gói nhỏ ra.

- Alek, hắn ta nói gì vậy? - Vytka hỏi với vẻ khó chịu.

- Hắn ta muốn mời bọn mình ăn cái gì đó. Tớ không hiểu được tên cái đó, đại khái là "suy ngâm" [16] gì đó. Anh ta bảo rằng đó là một thứ kẹo rất ngon và tất cả bọn trẻ con ở tất cả các hải cảng mà họ đặt chân đến đều xin thứ kẹo ấy. Phải bỏ vào mồm mà nhai, nhưng không được nuốt.

- Mặc anh ta nhai một mình, nếu anh ta không biết "Kon-Tiki" ở đâu!

Người thủy thủ Mỹ - một thanh niên trẻ măng - mở cái gói nhỏ ra bày cách ăn kẹo cao su. Anh ta cử động quai hàm lia lịa và cố tạo ra trên bộ mặt của mình một sự thích thú cao độ.

- Đi thôi các cậu ơi, đừng để mất thì giờ. - Vytka giục.

Alek nói với người Mỹ đó một câu lịch sự gì đó, anh ta trả lời và hai bên chia tay nhau. Yashka đi sau cùng.

- Một ý định hay đấy, các cậu ạ. - Vytka nói. - Nếu Alek có thể nói tiếng Anh khá tới mức những người Mỹ hiểu được cậu ta thì bọn mình có thể giao thiệp được. Phải nói bằng tiếng Anh thôi. Tiếng Nga ở đây có lẽ chẳng ai biết, nhưng tiếng Anh thì người ta có thể biết. Cùng lắm, bọn mình sẽ tìm một cậu học sinh nào đó. Chẳng lẽ học sinh ở đây không học tiếng Anh?

Các cậu bé đi trên đường phố, chăm chú nhìn những người qua đường, cố chọn một người nào đó nom có cảm tình và có thể biết được tiếng Anh. Nhưng mọi người đều có vẻ bận rộn, không tiện ngăn họ lại.

- Alek, cậu đi trước mà hỏi. Yashka đâu rồi? - Vytka ngoảnh lại. - Yashka, cậu tụt lại sau làm gì vậy?

- Tớ... đi - i.. - Yashka nói, khó khăn lắm mới nhắc được hàm.

- Yashka, tiếng cậu nói sao mà lạ thế, hết như cậu đang ngâm đầy mồm vậy. Hay cậu đang tập nói tiếng Anh?

- Tớ... nhai...

- Nhai cái gì? - Vytka dừng lại và nhìn Yashka với cặp mắt nghiêm nghị. - Nhai cái gì, nói đi!

- Nhai kẹo anh thủy thủ cho.

- Nhả ra xem!

Yashka móc ngón tay vào mồm và khó khăn lắm mới lôi được một miếng cao su dài, nhóp nhóp.

- Thế nào, ngon lắm hả?

- Chẳng ngon tí nào. Sắc mùi bạc hà.

- Cậu ta nhai một mình, chẳng chia cho các bạn. - Alek nhận xét với giọng châm chọc.

- Tớ có nhai hết cả đầu, còn để lại cho mỗi cậu một miếng đây.

Yashka dừng lại, thò tay vào túi lấy chỗ kẹo cao su còn lại. Lúc đó, cậu ta quay người vụng về, vô tình đụng phải một cậu bé nào đó vừa đi tới.

- *Sorry*^[17]. - Cậu bé nọ nói.

- Cái gì - í? - Yashka hỏi lại.

- *I am sorry*^[18]. - Cậu bé nhắc lại bằng tiếng Anh khi thấy mình đang tiếp xúc với người nước ngoài.

- Chính mày là "đồ rác rưởi"^[19] thì có! - Yashka lầu bầu. - Cút ngay, không thì khốn bây giờ! - Và Yashka khẽ giật vai, cử chỉ đó chỉ có thể có nghĩa là nếu cậu bé kia không bỏ đi ngay thì cậu ta có thể bị nguy.

Cậu bé hiểu điều đó, nhưng không hề tính chuyện bỏ đi. Ngược lại, cậu ta chỉ nói một câu khó hiểu gì đó, nhưng hoàn toàn không phải với cái giọng nhả nhặn như lúc đầu, mà hơi cúi thấp đầu như các võ sĩ quyền Anh vẫn thường làm trong phim, và tiến về phía Yashka.

Yashka xoay nghiêng người, chuẩn bị đấm.

Hai đứa đánh nhau, đứa thứ ba không nên can thiệp vào. Cái luật không viết thành văn bản ấy đã được tôn trọng nghiêm chỉnh như nhau trong đám con trai ở tất cả các lục địa: cả ở Liên Xô lẫn Na Uy, cả ở châu Mỹ lẫn ở quần đảo Salomon^[20] hoang vắng. Nhưng ở đây, Vytka đã vi phạm cái luật ấy: cậu ta đứng ngay vào giữa Yashka và cậu bé không quen biết, rồi dùng tay phải thụi cho Yashka một cú vào sườn, khiến cậu ta kêu oai oái.

- Sao, cậu mê muội cả đầu óc rồi hả? - Vytka rít lên với Yashka. - Cũng tìm được thì giờ mà gây

sự đánh nhau!... Đằng ấy đi đi! - Vytka hất đầu bảo cậu bé Na Uy.

Cậu bé Na Uy mỉm cười thỏa mãn, phúi tay khinh bỉ và đi tiếp với điệu bộ của kẻ chiến thắng.

- Cậu không hiểu gì cả sao, Yashka? Bao giờ cũng phải giữ gìn phẩm cách của mình, phẩm cách của người thiếu niên tiên phong Liên Xô, ấy thế mà cậu lại chực đánh nhau.

- Thế tại sao nó lại nhiec tở?

- Cậu có biết nó nhiec cậu cái gì không?

- Còn cậu?

- Tở không biết.

- Tở cũng không biết.

- Thế mà lại chực đánh nhau!

- Chính nó...

- Thôi đi, tở đã thấy thế nào là "chính nó" rồi! Cậu đừng phải nó trước thì có.

- Tở không cố ý.

Trong lúc đó, Alek đứng một bên, không tham gia cuộc tranh cãi và cậu ta đang nói chuyện với một trong những người qua đường bằng thứ tiếng Anh khá nhất mà cậu ta có thể nói được. Alek hỏi đường tới nhà bảo tàng của Tor Heyerdahl.

Người Na Uy hoa tay và lắc đầu ra hiệu là ông ta không hiểu gì cả.

Alek nhắc lại thật chậm câu hỏi của mình.

Người qua đường trả lời một câu gì đó bằng tiếng Na Uy và lại lắc đầu. Tiếp đó, ông ta đích thân nói với một người qua đường khác, có lẽ là hỏi người đó có hiểu thứ tiếng mà Alek nói không. Người qua đường thứ hai, đến lượt mình, lại nói với một người đàn bà vừa đi qua. Dần dần, xung quanh Seryoga và Alek bắt đầu tụ tập một đám người nhỏ và mỗi người mách một câu. Bây giờ, Alek cố nói thật rõ câu này:

- *Does anybody here speak English or Russian?* (ở đây có ai nói được tiếng Anh hoặc tiếng Nga không ạ?)

Alek vừa nói chữ "*Russian*" (tiếng Nga) thì lập tức người qua đường đầu tiên mà cậu ta hỏi sung sướng reo lên:

- *Tiến Nga à? Tôi nói tiến Nga! Tôi ở trại tập trun với lín Nga. Tôi học tiến Nga: Tiêu diệt Hitler! Vì Tổ quốc!*

Alek đứng ngây người. Cậu ta đã chuẩn bị trình bày một cách vắn vả bằng tiếng Anh, ấy thế mà người Na Uy bắt gặp đầu tiên lại biết nói tiếng Nga. Alek cố trình bày rằng cậu ta và các bạn từ Moskva tới đây để đến thăm nhà bảo tàng của Tor Heyerdahl, nơi đặt chiếc bè "Kon-Tiki" mà Heyerdahl và các bạn của ông đã dùng để vượt qua Thái Bình Dương.

Người Na Uy nghe Alek nói rất chăm chú và cứ gật đầu suốt. Lúc Alek nói xong, người Na Uy trả

lời:

- Không *hiệu*.

Alek lại kể câu chuyện dài dòng về việc các nhà nhân chủng học Na Uy vượt đại dương trên chiếc bè làm bằng những cây gỗ balsa như thế nào, họ đã đổ bộ lên một hòn đảo ra sao và bây giờ chiếc bè "Kon-Tiki" nổi tiếng khắp thế giới ấy đang đặt tại một nơi nào đó ở đây, ở Oslo, nhưng các cậu không biết làm thế nào tìm được nó.

Người Na Uy lắng nghe tất cả và nhắc lại với vẻ tiếc chân thành:

- Không *hiệu*.

- Vậy thì cậu hãy giải thích cho ông ta biết rằng ở cạnh đây có tượng kỷ niệm Nansen^[21]. Có thể ông ta biết tượng kỷ niệm ấy chẳng? - Seryoga chen vào cuộc nói chuyện. - Fridtjof Nansen! Fridtjof Nansen! - Seryoga nói trực tiếp với người Na Uy, cố nhắc đi nhắc lại thật to như nói với người điếc vậy.

- Nansen? Tôi biết *quản trườn* Nansen! Cái đó gần thôi... *Tiến* Nga nói thế nào nhỉ? Tôi *bết* ít câu *tiến* Nga... Chiến tranh, bánh mì, giám ngục... Tôi *bết* ít *tiến* Nga, ít...

Người Na Uy nọ rất muốn giúp các cậu bé Liên Xô, nhưng ông ta biết tiếng Nga quá kém, chỉ biết những gì mà người lính Nga vô danh bị giam cùng trại tập trung với ông ta trong thời kỳ chiến tranh kịp dạy ông ta. Vả lại, từ bấy đến nay đã nhiều năm trôi qua... Người Na Uy nọ không hiểu tí nào những lời trình bày dài dòng của Alek, nhưng tên của Nansen, nhà thám hiểm Na Uy vĩ đại và người bạn lớn của đất nước Xô Viết, phát âm như nhau cả bằng tiếng Nga lẫn tiếng Na Uy, cũng như trong tất cả các thứ tiếng trên thế giới. Nghe cái tên đó, người Na Uy nghĩ rằng các cậu bé này đi tìm quảng trường Nansen, mà quảng trường này thì không xa lắm, đó chính là cái quảng trường có tòa nhà lớn màu đỏ - tòa thị chính, nơi các cậu bé đã đi qua.

Lẫn lộn những câu tiếng Nga và tiếng Na Uy, người Na Uy nọ cố giải thích tỉ mỉ cho các cậu bé biết đường đến quảng trường Nansen. Nhưng từ những lời giải thích của ông ta, các cậu chỉ hiểu rằng quảng trường ấy cách đây không xa lắm và phải đi lộn trở lại. Các cậu cũng hiểu rằng người Na Uy rất muốn đích thân dẫn các cậu đến tận quảng trường Nansen, nhưng ông ta đang vội về với các con của ông cũng trạc tuổi Seryoga và Alek, đang đợi ông ở nhà.

- Thế, thế, tốt *lam*! - Ông ta vừa nói vừa chỉ tay về phía cần đi. - Tốt *lam*! *Tạm* biệt! Vì Tổ quốc!

- Cảm ơn ông! Xin tạm biệt! - Các cậu bé nói lớn và rào bước trên đường phố.

CỬA HÀNG BÁN TEM

Theo một đường phố hẹp và quanh co, các cậu bé đi về phía mà người Na Uy dễ mẫn nọ đã chỉ cho các cậu. Các cậu đã bắt đầu chán cảnh chạy ngược chạy xuôi ở cái thành phố xa lạ này. Các cậu mệt cả người vì đi bộ, vì những ấn tượng dồn dập, vì cái thứ tiếng xa lạ, khó hiểu.

- Yashka đâu? - Vytka sức nhớ. - Cậu Yashka lại tụt lại sau rồi!

Yashka quả là đã tụt lại sau: cậu ta nán lại bên tủ kính của một cửa hàng bán tem. Đó là một cửa hàng bé tí, chỉ có độc một tủ kính, song những tem bày ở đây thì thật là tuyệt. Ở đây có cả tem Vênêxuêla, tem Cộng hòa Haiti, tem Cônggô, tem Tân Tây Lan... Nhiều hơn cả, tất nhiên là tem Thụy Điển và Na Uy, nhưng ở đây cũng có cả tem Liên Xô nữa mặc dù chỉ ít thôi và giá khá đắt.

Lúc các bạn đi đến gần Yashka, cậu ta đang đứng bên tủ kính và dán mắt vào những con tem.

- Yashka, cậu làm gì thế?

- Tem! - Yashka nói với giọng thích thú. - Các cậu xem, tem thế mới là tem chứ!

Trừ Alek, tất cả các cậu đều mê tem, nhưng chỉ có Yashka là sưu tầm tem thực sự. Thậm chí cậu ta còn là hội viên Hội những người chơi tem trẻ tuổi.

Trong tủ kính của cái quán nọ, ngoài tem ra, còn bày đủ thứ đồ cũ: chiếc la bàn hàng hải cổ xưa, tiêu bản con chim hải âu, con dao của thợ săn, tượng thần của người da đen làm bằng gỗ mun, kính viễn vọng bằng đồng đã mòn, có thể được dùng từ thời thuyền trưởng Cook^[22], cái điện đài dã chiến méo mó của Đức từ thời chiến tranh thế giới và nhiều thứ đồ linh tinh khác nữa mà không thể nào xác định được công dụng của chúng.

- Các cậu ơi, tớ... vào nhé? - Yashka dè dặt hỏi. - Tớ chỉ vào xem một chốc thôi, có thể ở đây người ta đổi tem! Tớ có mang theo...

- Thôi đi, Yashka, chẳng có thì giờ đâu! Lần khác, cậu sẽ xem!

- Chẳng còn lần nào khác nữa! - Yashka phản đối.

Yashka đã toan đi vào cửa hàng, nhưng vừa lúc ấy, cửa mở và có hai người bước ra. Một người, các cậu bé nhận ra ngay: đó chính là cậu bé mà Yashka suýt nữa đánh nhau. Còn người kia là một lão đàn ông loắt choắt, nom tức cười, có vẻ mặt rất đáng ghét. Lão ta mặc chiếc áo vét tông may bằng thứ hàng bóng, màu xám và chiếc quần dài màu sẫm. Bộ ria mép đen, bé tí giống như bộ ria mép của Chaplin^[23], dựng đứng lên một cách tức cười. Cặp mắt đen tinh quái không nhìn thẳng, mà lúc nào cũng lăm la lăm lét. Một mắt hơi bị lác.

Lão loắt choắt đóng sầm cửa quán hàng, móc trong túi ra một chùm chìa khóa to tướng và khóa cửa kỹ càng. Sau đó, lão nhón chân, hạ cái mảnh mảnh sắt xuống đánh rầm một cái và cũng khóa mảnh mảnh lại bằng hai vòng khóa.

Trong lúc lão choắt loay hoay với cái cửa, cậu bé Na Uy đứng bên cạnh vật nài lão ta về một chuyện gì đó, nhưng lão không đồng ý. Cậu bé cầm trong tay ba đồng bạc và mấy con tem, những thứ có lẽ cậu ta dùng để đề nghị lão loắt choắt đổi cho một cái gì đó, nhưng lão này không muốn đổi với cái giá ấy. Bằng một giọng câu kinh, lão nói một câu dài gì đó và gơ ra năm ngón tay. Cậu bé thò tay

vào túi, lấy ra mấy đồng tiền lẻ nữa và cái túi nilông trong có đựng một con tem. Có lẽ toàn bộ tài sản của cậu ta. Lão loắt choắt nhìn thoáng qua con tem và lắc đầu từ chối.

Yashka chăm chú lắng nghe cuộc mặc cả ấy. Mặc dù không hiểu tiếng Na Uy, nhưng cậu ta đã nhận ra một tiếng được nhắc đi nhắc lại mấy lần.

- Các cậu ơi, cậu ấy muốn lão chủ quán đổi cho con tem Yury Gagaryn, nhưng lão chủ quán không nghe, đòi những năm *curona* [\[24\]](#).

Quả thật, cậu bé nọ đã mấy lần nhắc đi nhắc lại tiếng "Yury Gagaryn", chỉ phải cái là cậu ta không nói là "Yury Gagaryn" như chúng ta, mà lại nói là "Yury Gagaryn".

Cậu bé nom ỉu xiu xiu. Sau khi mất hy vọng đổi được con tem quý, cậu ta đút tài sản của mình vào túi và đã quay người để đi, nhưng đúng lúc ấy Yashka bỗng bộc lộ vốn hiểu biết tiếng Anh mà không ai ngờ tới: cậu ta chìa tay cho cậu bé Na Uy và nói:

- Peace and friendship! [\[25\]](#) - Sau đó, cậu ta nhắc lại bằng tiếng Nga: - Hòa bình, hữu nghị!

Cậu bé Na Uy ngớ ngàng nhìn Yashka, rồi nhìn các bạn của cậu ta và cũng chìa tay.

- Alek. - Yashka nói. - cậu giải thích cho cậu ta biết bọn mình là người Nga, kéo tờ sợ tờ tắc tị mắt!

Lúc cậu bé Na Uy nghe nói mình đang tiếp xúc với các học sinh Liên Xô, thoát tiên cậu ta bồi rồi, nhưng sau đó thì vui mừng và lần lượt bắt tay cả bọn, vừa bắt tay vừa nói lúc thì tiếng Anh lúc thì tiếng Na Uy. Cậu ta biết đôi chút tiếng Anh, kém hơn Alek nhưng lại khá hơn các cậu khác.

Yashka móc trong túi ra gói tem của mình. Cậu ta có cả bộ tem "Các nhà du hành vũ trụ Liên Xô". Ở đây có những con tem in chân dung Gagaryn và Tytov, Nykolayev và Popovich, những con tem in hình vệ tinh đầu tiên và tất cả các tên lửa vũ trụ.

Yashka đưa gói tem cho cậu bé Na Uy. Cậu ta xem kỹ từng con tem vẽ thân phục, rồi xếp cẩn thận những con tem ấy vào trong gói và trả lại Yashka, kèm theo tiếng thở dài.

Yashka lại vừa giúi những con tem vào tay cậu bé Na Uy, vừa nói bằng tiếng Nga:

- Cảm lấy, cảm lấy, tặng cậu đây! Đây là món quà của tớ!

Cậu bé Na Uy không hiểu. Hay nói cho đúng hơn, cậu ta không dám tin vào sự may mắn của mình: chẳng phải đùa đâu, cậu ta được ngay một lúc cả bộ tem "Các nhà du hành vũ trụ Liên Xô" trong khi cậu ta không thể đổi được thậm chí chỉ một con tem "Yury Gagaryn"!

- Alek, cậu hãy giải thích cho cậu ta là tớ tặng cậu ta những con tem đó. Tớ không bán và không đổi, mà chỉ tặng cậu ta để làm kỷ niệm thôi!

Alek giải thích.

Cậu bé Na Uy liền cảm ơn cả bằng tiếng Na Uy lẫn bằng tiếng Anh và cậu ta không bằng lòng khi chưa buộc được Yashka phải nhận dù chỉ một con tem trong số tem mà cậu ta có trong túi. Trên con tem ấy in hình chiếc bè "Kon-Tiki".

Alek giải thích rằng các cậu bây giờ đi đến nhà bảo tàng của Tor Heyerdahl để xem chiếc bè

"Kon-Tiki". Người ta bảo với các cậu rằng nhà bảo tàng này ở cạnh đây, trên quảng trường Nansen.

Cậu bé Na Uy nói rằng tên cậu ta cũng là Tor, nhưng không phải là Tor Heyerdahl, mà là Tor Eriksen và phải nói là "Tur" chứ không phải là "Tor", mặc dầu viết là "Tor". Còn về nhà bảo tàng "Kon-Tiki" thì cậu ta đã đến đấy và đã thấy chiếc bè. Nhà bảo tàng ấy hoàn toàn không phải ở cạnh đây, trên quảng trường Nansen, mà ở một nơi khác, trên bán đảo Bugdey và phải đi canô đến đấy. Muốn vào nhà bảo tàng, phải mất 50 *ere*, tức là nửa *curona*.

- Sao lại thế nhỉ? Học sinh mà cũng phải trả nửa *curona* kia à? - Seryoga ngạc nhiên.

Tor giải thích rằng chính là học sinh nên mới trả nửa *curona*, còn người lớn thì phải trả cả *curona*.

Các cậu bé bối rối và buồn bã. Cuộc du lịch mỗi lúc một rắc rối thêm. Chẳng một cậu nào nghĩ rằng các cậu không thể vào được nhà bảo tàng chỉ vì các cậu không có tiền. Tất nhiên, có thể thử đi chuyển vào nhà bảo tàng bằng "Máy biến đổi...", nhưng Vytka bác bỏ cách đó ngay lập tức: đi chuyển đến một nơi bằng phẳng là một chuyện, còn lọt vào bên trong một tòa nhà thì lại là chuyện khác hẳn. Trong trường hợp này, các cậu có thể rơi vào phần không gian mà bức tường hay cột chiếm chỗ và không thể nào biết được là có thể thoát ra khỏi cái tình cảnh ấy hay không. Lúc bàn bạc với nhau, các cậu bé nói bằng tiếng Nga. Tor không hiểu, im lặng một cách tế nhị.

Trong suốt thời gian trò chuyện trên đây, lão bán tem loắt choắt vẫn đứng bên cạnh, chăm chú lắng nghe những gì các cậu bé nói với nhau. Lúc biết rằng các cậu không có tiền, lão ta lịch sự nhấc mũ lên, để lộ cái đầu hói bóng lộn và nói tiếng Anh với Alek rằng nếu các cậu không có tiền thì lão có thể sẵn lòng mua những con tem mà các cậu đã cho cậu bé Na Uy. Lão có thể trả bộ tem "Các nhà du hành vũ trụ Liên Xô" với giá 10, thậm chí 12 *curona*!

Alek dịch lại.

- Cậu bảo lão ta rằng lão đừng có len vào đây với những đồng *curona* của lão! - Yashka phát cáu.
- Tốt hơn hết là cứ hỏi Tor xem có cách nào đi vào đấy không mất tiền không, chẳng hạn như đi tham quan hoặc đến đó bằng một cách nào đó nữa.

Alek dịch lại.

- Sao lại phải đi theo cách không mất tiền? - Tor ngạc nhiên. - Tớ có tiền đây! - Cậu ta móc túi ra ba đồng *curona* của mình. - Ở đây có ba *curona*, vừa đủ trả tiền vé vào nhà bảo tàng cho bốn cậu và vé đi canô.

Tor đưa tiền cho Alek.

- Không, các cậu ơi, không nên lấy tiền của Tor! - Vytka phản đối. - Có lẽ cậu ta đã dành dụm suốt cả tháng để mua con tem "Yury Gagarin" đấy!

- Thì tớ đã tặng tem cậu ta rồi mà! - Yashka nói. - Không phải chỉ một con tem, mà là cả bộ!

- Đây là cậu tặng, là chuyện khác...

- Có thể đổi tiền cho cậu ấy chẳng? - Alek đề nghị. - Tớ có hai đồng 50 côpếch^[26]. Đồng 50 côpếch này cũng có giá trị như đồng *curona*, thậm chí còn lớn hơn nữa.

Nhưng Tor đã từ chối thẳng thừng việc nhận tiền trao đổi. Cậu ta tuyên bố dứt khoát rằng nếu các bạn học sinh Liên Xô ở trên đất Na Uy thì các bạn là khách của cậu ta và cậu ta muốn tạo điều kiện cho các bạn xem chiếc bè "Kon-Tiki". Nếu các bạn không cầm tiền của cậu ta, cậu ta sẽ giận. Tor sẽ dẫn các bạn học sinh Liên Xô đến tận bến và chỉ cho biết nên xuống chiếc canô nào.

Các cậu bé kéo nhau vào cảng. Không cậu nào để ý rằng lão bán tem loắt choắt đã đi theo các cậu.

Tor đã dẫn các bạn học sinh Liên Xô đến một bến nhỏ và từ đó cậu ta chỉ sang bờ vịnh bên kia nơi có nhà bảo tàng "Kon-Tiki". Các cậu bé lên một chiếc canô rất giống loại canô chở khách vẫn thường chạy trên sông Moskva. Và lúc chiếc canô rời bến, tất cả các cậu đều vẫy tay và hét lớn: "*Good bye!*"^[27]. Cậu tiếng Anh này thì cậu nào cũng biết.

Mười lăm phút sau, các cậu bé đã bước trên con đường rải nhựa, có trồng cây hai bên.

- Giá mà biết được ở đây bây giờ là mấy giờ thì hay quá nhỉ. - Seryoga nói.

- Ở đây là ở đâu?

- Ở Thái Bình Dương ấy!

Vytka ngẫm nghĩ, ước lượng trong óc khoảng cách từ Na Uy đến Thái Bình Dương.

- Tớ nghĩ ở đây bây giờ đang là buổi sáng.

- Thế không phải là buổi chiều à?

- Có thể cũng là buổi chiều, nhưng tớ nghĩ buổi sáng thì đúng hơn. Đó chính là ở đầu bên kia của trái đất...

Đi khỏi chỗ ngoặt, các cậu bé thấy ngay trước mặt mình một quảng trường nhỏ với pho tượng đồng Fridtjof Nansen. Pho tượng đứng gần một tòa nhà cao, cấu trúc giống như một cái lều bê tông cốt sắt vậy. Ở bên cạnh, cũng trên quảng trường này, các cậu bé thấy một tòa nhà thứ hai, bé hơn, có hàng chữ "KON-TIKI" chạy suốt cả mặt trước nhà.

Các cậu bé thở dài nhẹ nhõm. Mục đích đầu tiên trong cuộc hành trình của các cậu thế là đã đạt được rồi. Các cậu thậm chí còn hơi lúng túng... Bao giờ cũng vậy như vậy, khi cái mà bạn cố gắng đạt tới trong một thời gian rất dài bỗng nhiên được thực hiện.

- Thế nào, đi vào chứ? - Yashka hỏi.

- Vào thì vào. - Vytka trả lời với giọng chẳng lấy gì làm quả quyết cho lắm.

Các cậu bé dùng hai đồng curona còn lại để trả tiền vé vào nhà bảo tàng và đi vào bên trong. Sau khi đi dưới ánh nắng chói chang, các cậu cảm thấy trong nhà tối sầm. Các cậu bước lên hết cầu thang là đến trước chiếc bè "Kon-Tiki" thần kỳ, được treo bằng mấy sợi dây cáp và có một lớp rào thưa chắn xung quanh. Chiếc bè ghép bằng những cây gỗ to, những cây gỗ này được buộc lại với nhau bằng các sợi dây chèo. Vytka, ra vẻ một người am hiểu, đã giải thích rằng thứ cây cho loại gỗ rất nhẹ này mọc tại một nơi nào đó ở Nam Mỹ. Bên trên những cây gỗ và cái sàn bằng tre có mấy chiếc chiếu đan. Ở trên bè có một cái khoang nhỏ nom tựa túp lều của người da đỏ, trong đó sắp xếp tất cả những thứ cần thiết cho cuộc hành trình: máy thu vô tuyến, những cái túi dùng để nằm ngủ, bếp dầu, xoong chảo, đồ hộp dự trữ, các thùng đựng nước ngọt, sách vở và thậm chí có cả một cái nồi của dân đánh cá nữa.

Trên cánh buồm lớn hình chữ nhật vẽ một cái mặt có râu - hình ảnh của Kon-Tiki, thủ lĩnh người Polynésie.

Ngoài các cậu bé, trong nhà bảo tàng còn có mấy người nữa: một gia đình người Na Uy, gồm có ông bố, bà mẹ và hai đứa con nhỏ đang thích thú ngắm nghía chiếc bè. Ông bố có lẽ đang kể các con nghe câu chuyện về cuộc hành trình của Tor Heyerdahl và năm người Na Uy dũng cảm đã dùng chiếc bè này bơi qua Thái Bình Dương. Các cậu bé của chúng ta không hiểu lời ông ta nói, nhưng các cậu cũng đã biết tất cả những điều đó. Cứ nhìn vẻ mặt của hai chú bé Na Uy thì cũng rõ chiếc bè này có nhiều ý nghĩa như thế nào đối với các chú!

Các cậu bé Liên Xô chăm chú xem xét chiếc bè từ mọi phía rồi lánh sang một bên để bàn xem cần làm gì nữa. Yashka đề nghị đợi cho đến lúc những người Na Uy đi ra thì trèo lên bè và mở ngay "Máy biến đổi...". Alek đòi phải kiểm tra trước tiên số lương thực, nước uống... dự trữ. Seryoga mãi xem phần bên dưới của chiếc bè, xem các cây gỗ buộc có chắc không và những sống trượt cần thiết cho việc điều khiển chiếc bè có còn ở nguyên tại chỗ không. Vytka thì im lặng.

Những người Na Uy đã chuẩn bị đi ra. Bà mẹ - một người đàn bà tóc vàng, cao - gọi các con ra cửa, nhưng chúng không thể rời khỏi chiếc bè được. Cùng với ông bố, chúng lại ngắm nghía từng li từng tí hai lần nữa. Đối với chúng, đó là tượng trưng cho tính lãng mạn, cho những cuộc hành trình dài ngày xuống các nước ở phương Nam, nơi có mùa hè bất tận, nơi mọc những cây chuối và cây cọ, nơi mà những chuyện mạo hiểm phi thường nhất đang chờ đợi nhà du lịch. Đối với những người Na Uy, chiếc bè "Kon-Tiki" cũng như chiếc tàu "Fram" nổi tiếng của Fridtjof Nansen là tượng trưng cho sự can đảm, lòng dũng cảm và tình yêu lao động của dân tộc họ. Chiếc bè "Kon-Tiki" dường như đã bắc một chiếc cầu nhỏ giữa tinh thần anh dũng của những cuộc hành trình trên biển cả của những người Viking^[28] ngày xưa và đời sống tầm thường hiện nay với cái tiện nghi nhỏ nhất của nó. Chiếc bè "Kon-Tiki" là một bằng chứng hùng hồn cho sức mạnh và sức sống của các truyền thống của một dân tộc ngay từ 500 năm trước Colomb^[29] đã bơi đến tận bờ biển Nam Mỹ trên những con thuyền đơn sơ, một dân tộc đã dũng cảm chống lại cuộc tiến công của bọn xâm lược phát xít Đức trong những năm chiến tranh thảm khốc...

Những người Na Uy đi ra. Trong nhà bảo tàng chỉ còn lại các cậu bé Liên Xô.

- Thế nào, trèo lên chứ? - Yashka nói và đã cho một chân qua rào chắn.

- Thong thả đã, Yashka. - Vytka nói khế. - Bọn mình sẽ không trèo lên và không bơi đi đâu cả!

- Sao vậy?

- Đúng như thế đấy! Bọn mình không được lấy chiếc bè này đi. Trước đây tớ nghĩ: nó chỉ bày vạ vật ở đây, chẳng ai cần đến cả. Nhưng bây giờ tớ đã xem và tớ thấy: không được lấy nó đi. Các cậu thử nghĩ xem chiếc bè này có ý nghĩa gì đối với những người Na Uy! Lấy nó đi thì cũng chẳng khác gì lấy Nhà hát lớn hoặc tượng Pushkyn^[30] đi khỏi Moskva vậy... Không, các cậu ơi, bọn mình không được làm việc đó. Dĩ nhiên là rất tiếc, nhưng không thể được.

Seryoga bước lại gần:

- Tớ đã xem kỹ mọi thứ ở phía dưới. Mọi thứ đều vẫn đâu vào đấy, chỉ có các vỏ hà bám vào những cây gỗ, nhưng điều đó chẳng có nghĩa lý gì cả, vẫn có thể lên đường.

- Seryoga, Vytka bảo rằng bọn mình không được lấy chiếc bè này đi. Phải để nó lại cho người Na Uy.
- Yashka hậm hực nói.

Các cậu bé tranh cãi. Yashka chứng minh rằng cần phải nhanh chóng thực hiện ý định và lên đường. Sau này, các cậu sẽ trả chiếc bè lại chỗ cũ, có chăng thì chỉ chén mất mấy hộp đồ hộp thôi, còn tất cả các thứ khác vẫn để lại y nguyên như bây giờ và việc đó chẳng hại gì đến ai cả. Ngược lại, Vytka và Alek thì vẫn một mực bảo rằng không được đụng đến chiếc bè, dù chỉ trong một ngày.

- Các cậu thử tưởng tượng xem chuyện gì sẽ xảy ra khi ngày mai những người Na Uy đến đây và họ không thấy chiếc bè nữa!

Seryoga do dự:

- Quả là chẳng hay ho gì thật...

- Đi đến một nước xa lạ, chẳng hỏi han ai cả, chẳng nói với ai và lén lút nâng chiếc bè đi, thế là thế nào?

- Bọn mình sẽ trả lại chiếc bè kia mà! - Yashka biện bạch. - Bọn mình chỉ bơi đi một lúc thôi rồi lại lộn về đây. - Cậu ta nói với giọng không còn tự tin như lúc đầu nữa.

- Không, Yashka, bọn mình không được hành động như thế! Không được làm việc gì một cách lén lút!

Yashka không phản đối điều đó. Trong thâm tâm, cậu ta đã đồng ý với Vytka từ lâu rồi và cậu ta phản đối chỉ vì cậu ta có tính thích phản đối mà thôi. Dĩ nhiên, tất cả các cậu đều muốn bơi lênh đênh trên chiếc bè "Kon-Tiki" dù chỉ là một lúc, nhưng cả bọn đều hiểu rằng phải từ bỏ ý định đó.

Các cậu bé đi quanh chiếc bè một lần nữa rồi đi ra cửa.

Trên cầu thang, các cậu gặp một người đàn ông.

- Hêlô! - Người đàn ông nói và nói thêm mấy câu tiếng Na Uy nữa.

- Chào ông ạ! - Yashka lúng búng nói.

Người Na Uy lại nói một câu gì đó nhưng các cậu bé không hiểu. Alek bèn dùng tiếng Anh nói rằng các cậu từ Moskva đến để xem chiếc bè "Kon-Tiki".

Người Na Uy nói sõi tiếng Anh. Sau khi biết các cậu bé từ Moskva đến, ông ta tươi tỉnh hẳn lên và mời các cậu xem chiếc bè một lần nữa. Ông ta nói rằng chính ông ta đã đi trên chiếc bè này cùng Tor Heyerdahl và ông có thể kể lại tỉ mỉ mọi chuyện, thậm chí cả những chuyện mà người ta không viết trong sách. Bây giờ, ông phục vụ tại nhà bảo tàng này và tiếp những người đến xem.

Các cậu bé quay lại. Ông Knut Haugland bắt đầu kể tỉ mỉ về cuộc hành trình trên chiếc bè "Kon-Tiki". Alek khó khăn lắm mới dịch kịp. Thấy ông Haugland là người dễ mến và niềm nở, các cậu bé lại càng xấu hổ về việc các cậu đã có ý định lén lút nâng chiếc bè đi.

- Alek, cậu hỏi xem liệu bốn đứa chúng mình có điều khiển được chiếc bè này không?

Alek dịch.

- Được quá đi chứ! - Ông Haugland đáp. - Việc đó rất đơn giản! Dĩ nhiên là với điều kiện thời tiết bình thường.

Ông Haugland bày cho các cậu bé cách thức điều khiển chèo lái để giữ chiếc bè đi đúng chiều gió.

Sau đó, ông im lặng và Alek vừa nói với ông ta một câu gì đó, vừa lúng túng nhìn các cậu bạn. Ông Haugland chăm chú nghe, cuối cùng ông mỉm cười.

- Alek, cậu nói gì với ông ta vậy? - Seryoga hỏi.

Alek tiếp tục nói bằng tiếng Anh.

- Alek, người ta hỏi cậu đấy!

Ông Haugland lại mỉm cười và ra hiệu mời các cậu bé đi qua lớp rào, đến tận chiếc bè.

- Tớ đã nói cho ông ta biết chuyện bọn mình định dùng chiếc bè này sang Thái Bình Dương. - Alek nói. - Bây giờ, ông ta bảo bọn mình cứ ngồi lên bè.

Các cậu bé đi qua lớp rào và được ông Haugland giúp trèo lên bè. Ông hỏi Alek một câu gì đó bằng giọng bông đùa.

- Ông ấy hỏi bọn mình định đưa chiếc bè đến tận bờ biển bằng cách nào. - Alek dịch.

- Cậu hãy nói cho ông ta biết bọn mình đang nghiên cứu các định luật vật lý với sự giúp đỡ của "Máy biến đổi cybernétique..." - Vytka nói.

Alek giải thích một hồi lâu cho ông Haugland, nhưng có lẽ ông ta không tài nào hiểu được. Lúc ấy, Vytka bèn mở cái bao máy và toan tự giải thích cho ông biết hoạt động của máy, nhưng vốn liếng tiếng Anh học được ở trường không đủ để làm được việc đó. Nhưng ông Haugland rất quan tâm đến cái máy và bắt đầu hỏi Alek một cách cẩn thận. Ông còn nói rằng chính ông là nhân viên điện đài trong thời kỳ chiến tranh và ông đã tham gia phong trào du kích.

Alek kể cho ông biết rằng các cậu đã đến đây, đến đất nước Na Uy này, chính là nhằm mục đích thử "Máy biến đổi cybernétique...". Cậu ta giải thích rằng để di chuyển đến một nơi nào đó, cần phải xác định giao điểm của máy ngấm vào đúng nơi cần đến trên quả địa cầu và bấm nút.

Không biết ông Haugland có tin vào chuyện đó hay không hay ông coi tất cả chỉ là trò đùa, nhưng bề ngoài ông tỏ ra hết sức nghiêm chỉnh và bắt đầu bàn bạc cẩn thận với Alek mọi chuyện liên quan đến cuộc hành trình có thể xảy ra. Ông ta thậm chí còn khuyên các cậu bé thoát tiên hãy di chuyển đến gần quần đảo Tuamotu để khỏi phải bơi quá lâu trên đại dương.

- Alek này, cậu hãy nói để ông ấy biết rằng bọn mình không đùa đâu, mà quả thật bọn mình có thể di chuyển đến chỗ nào cũng được.

- Tôi không hề nghi ngờ chuyện đó. - Ông Haugland trả lời khi Alek dịch xong câu nói của Seryoga cho ông nghe. -

Tôi tin các cậu. Trong thời đại chúng ta, khoa học có thể làm được khối chuyện! Tôi đề nghị các cậu thế này nhé: các cậu hãy ngồi lên bè và lên đường đi. Nhưng chiều mai, các cậu phải trở về đây. Ngày mai, nhà bảo tàng đóng cửa, nhưng ngày kia, thứ bảy, sẽ có nhiều người đến xem. Phải làm thế nào để chiếc bè lại ở ngay chỗ cũ!

Tất cả những điều đó, ông Haugland nói hết sức nghiêm chỉnh, không hề đùa. Chỉ trong tận khốe mắt của ông ta mới có chút ánh cười cợt, nhưng Alek cũng chẳng tin lắm vào điều đó.

Có thể ông Haugland thấy toàn bộ chuyện này chỉ là một trò đùa và ông ta tỏ ra thích thú trước cuộc chơi đồ chữ với bọn trẻ, xem ai sẽ ăn đứt ai. Cũng có thể ông thật sự tin vào việc "Máy biến đổi cybernétique..." có thể di chuyển con người đến chỗ nào cũng được. Thực hư ra sao, chỉ có ông ta mới có thể nói được mà thôi.

Dù sao đi nữa thì ông Haugland vẫn hết sức nghiêm chỉnh nói cho các cậu bé biết chỗ để dự trữ nước trên bè, cách thức sử dụng điện đài, chỗ để bản đồ và các dụng cụ hàng hải, cách thức nhóm bếp dầu để nước khỏi hắt vào bếp và gió khỏi thổi tắt bếp.

- Không, Alek, ở đây có một cái gì đó không phải thế! - Vytka nói. - Chẳng nhẽ cậu không thể giải thích gãy gọn cho ông ấy biết rằng bọn mình không đùa đâu, mà bọn mình sẽ di chuyển thật sự cùng với chiếc bè sang Thái Bình Dương ư?

- Tớ đã giải thích cho ông ấy rồi, ông ấy bảo: "Mời các cậu cứ việc di chuyển đi! Chỉ cốt sao chiều mai mọi thứ đều ở ngay chỗ cũ là được".

Vytka phát cáu:

- Nếu thế thì bọn mình sẽ cho ông ấy biết thế nào là đùa bỡn bọn mình. Các cậu, hãy nắm lấy dây chằng, kéo bè sẽ lắc mạnh đấy! Alek, bảo ông Haugland tránh ra, bọn mình sẽ di chuyển ngay bây giờ!

Alek dịch.

Ông Haugland mỉm cười, đi ra ngoài lớp rào và ông ta khuyên các cậu bé nắm chắc dây chằng.

Vytka xác định giao điểm ở trung tâm Thái Bình Dương. Trên màn ảnh hiện lên mặt nước xám bằng phẳng, sóng gợn lăn tăn.

Vytka bấm phím đỏ.

Một tiếng "toách" nhẹ vang lên và... chỉ có thế!

Ông Haugland không nhìn được, phá lên cười.

Vytka bối rối xem xét lại "Máy biến đổi...".

- Hông rồi à? - Seryoga rụt rè hỏi.

- Tớ đã biết mà! - Alek hốt hoảng. - Bây giờ, bọn mình sẽ suốt đời ở lại cái nước Na Uy này!

- Vytka, cậu làm mọi thứ đều đúng cả đấy chứ?

- Các cậu hãy đợi tí đã, để tớ còn nghĩ xem...

Vytka cố nhớ lại tất cả những gì mà cậu ta đã làm lần đầu tiên lúc di chuyển sang Na Uy. Hình như mọi thứ cậu đều làm đúng như lúc bấy giờ, nhưng "Máy biến đổi..." vẫn không hoạt động.

Ông Haugland nói một câu gì đó, giọng đùa bỡn.

Vytka xua tay về sót ruột:

- Ngay bây giờ thôi!... Một lát nữa...

- Vytka, cậu đã hăm ánh sáng chưa? - Yashka hỏi.

- Ánh sáng nào?

- Cái nút vận tốc ánh sáng kia kìa!

Vytka xem cái nút có hàng chữ: *"Vận tốc ánh sáng là vận tốc giới hạn của sự truyền các tín hiệu"*. Nút này vẫn chưa bấm. Từ lúc ở Na Uy, rồi bị vô số những ấn tượng mới lôi cuốn, không một cậu bé nào chú ý rằng cùng với việc đó, mọi hiện tượng khác thường liên quan đến hoạt động của "Máy biến đổi..." đều hoàn toàn ngừng lại.

"Có thể cái nút này đã tự động hãm lúc bọn mình di chuyển?" - Vytka suy nghĩ.

Vytka bấm cái nút điều khiển vận tốc ánh sáng.

Trong giây lát, cậu ta bị một làn sóng hất vào người.

TRÊN BÈ

Dường như, sau cả một ngày đầy những chuyện bất ngờ, các cậu bé đã có thể quen với việc "Máy biến đổi cybernétique..." hoạt động chắc chắn và chính xác một khi nó được sử dụng khéo léo. Nếu lúc đầu các cậu còn tỏ ra hoài nghi đối với nó thì bây giờ, sau nhiều lần thử nghiệm, các cậu đã có thể tin chắc rằng cái máy này quả là đang khiến cho các cậu làm chủ được các quy luật của thiên nhiên. Nhưng mặc dầu vậy, lúc chiếc bè nặng nề rơi xuống mặt biển làm tung lên những cột nước, các cậu bé vẫn cảm thấy sợ hãi. Trong các ước mơ, mọi việc xem ra đều đơn giản, nhưng trên thực tế, sau khi đặt chân đến Oslo, các cậu bé cảm thấy ước mơ và tưởng tượng là một chuyện, còn thực tế thì lại là chuyện khác. Trước đây, không một cậu nào nghĩ đến chuyện đi đến một nước xa lạ, ở một thành phố xa lạ, các cậu có thể xoay sở được mà không cần tiền, không biết tiếng nói, nói chung là không có gì cả ngoài độc cái máy mà các cậu vừa mới học được cách sử dụng.

Nhưng bây giờ, lúc đã ở trên chiếc bè giữa đại dương vô bờ, các cậu hiểu hết sức rõ ràng đây chẳng phải là chuyện đùa đâu, rằng bây giờ các cậu chỉ có thể trông cậy vào chính mình, vào sức lực và kiên thức của mình. Người ướt sũng và lúng túng, các cậu vẫn bám chặt lấy dây chằng.

Yashka lên tiếng đầu tiên:

- Nước chẳng có gì đặc biệt cả... Am... - Yashka nói sau khi cậu ta lại bị một làn sóng tạt vào người.

Cậu ta lúi vào giữa bè, đến sát cái cột buồm mà Alek đang ôm. Đi trên bè rất khó: nó lắc lư suốt, lúc thì trôi trên ngọn sóng, lúc thì thụt xuống xoáy nước sâu. Gió nhẹ và đại dương chỉ hơi nổi sóng, nhưng những làn sóng nhẹ của Thái Bình Dương ấy lớn tới mức những làn sóng mà Yashka thấy ở Hắc Hải cũng chẳng thấm vào đâu.

Cánh buồm vải bạt nặng nề có vẽ hình đầu Kon-Tiki rung nhẹ mỗi khi có một con gió. Tưởng như cái ông già Kon-Tiki ấy lúc thì mỉm cười, lúc thì nháy mắt ranh mãnh. Việc đó tùy thuộc ở chỗ cánh buồm uốn lại như thế nào. Dưới chân, nước róc rách giữa các cây gỗ và những sợi dây chằng kêu ken két. Không khí nóng và ẩm, nóng hơn ở Na Uy và Moskva rất nhiều. Mặt trời mọc thấp ở đằng chân trời, cứ như lúc sáng sớm hoặc lúc hoàng hôn vậy.

- Các cậu ơi, có lẽ phải cử một cậu nào đó cầm lái! - Vytka nói, không quả quyết lắm.

- Thì cậu cứ cầm lái đi! - Alek đáp. Cậu ta cúi xuống, một tay vẫn bám vào cột buồm, cổ cởi đôi dép ướt sũng.

- Alek, ta đi đi. - Vytka nói. - Cậu hãy buông cái cột buồm ra, nó không chạy mất đâu mà sợ. Bọn mình đi về phía tay lái và cậu hãy kể lại những gì mà ông già Haugland đã nói với cậu về chuyện điều khiển bè.

- Thế cậu lúc ấy không nghe à?

- Tớ có nghe, nhưng chỉ nghe câu được câu chăng. Và lại, cậu cũng không dịch tất cả.

Alek miễn cưỡng rời khỏi cột buồm và bước mấy bước ngập ngừng.

- Ông ấy nói: "Việc điều khiển bè rất đơn giản. Lúc trời yên biển lặng, thậm chí không cần một sức lực nào cả, mà chỉ việc để cho các sóng trượt đứng đúng vị trí thôi".

- Thế các sông trượt đứng như thế nào?
- Tớ biết thế quái nào được!
- Sao cậu không hỏi?
- Phải để các sông trượt theo chiều gió!
- Seryoga!
- Cái gì thế?
- Cậu đã chui xuống phía dưới bè, các sông trượt có ở đấy không?
- Hừm!
- Hừm là thế nào?
- Có các sông trượt. Đó là những miếng ván rút ra được. Tớ đã thấy hẳn hoi.

Vytka và Alek thận trọng men theo vách khoang bè, đi về phía cuối bè, nơi có chèo lái. Chèo lái được chằng dây chèo ở giữa.

- Có lẽ cứ để như thế chẳng? - Vytka hỏi.

- Ông Haugland nói: "Chèo phải giữ như thế để buồm được căng gió, nếu không thì bè sẽ chỉ quay một chỗ thôi".

Vytka nhìn cánh buồm. Cánh buồm căng gió rồi đấy, nhưng một góc hơi bị rung.

Seryoga bước lại gần.

- Phải giữ lái theo chiều gió. - Cậu ta nói, giọng quả quyết.
- Bọn mình sẽ giữ như thế!
- Thế tại sao cánh buồm phía trái lại rung như vậy?
- Cậu chỉnh lại đi!
- Phải nói những dây chằng ra.

Seryoga bắt đầu tháo đoạn dây chằng buộc chèo lái.

- Thong thả đã, Seryoga! Có lẽ không nên làm như thế chẳng? - Alek nói.
- Không sao đâu, đừng so! Cậu cứ tháo đi - Yashka nói.

Đoạn dây chằng được tháo một cách dễ dàng. Trong thời gian để ở nhà bảo tàng, dây chằng đã khô queo và các nút buộc lỏng lẻo.

Những đoạn dây chằng vừa tháo ra thì cái chèo đã chệch sang một bên và cánh buồm lại càng lay động mạnh. Vytka và Seryoga phải lấy hết sức đè tay lên chèo, cố đưa nó về vị trí cũ. Chèo nặng quá. May mắn thay, lúc bấy giờ gió nhẹ nên các cậu bé mới điều khiển nổi chiếc bè. Quả tình, các cậu đã phải cố gắng hết sức... Cánh buồm lại no gió và ngừng đập.

- Bây giờ thì cứ giữ thế nhé! - Seryoga ra lệnh. Cậu ta rất muốn coi mình là một con sói biển [\[31\]](#)

thực thụ.

Một làn sóng ập vào phía tay lái, hất những tia nước mặn lên người Seryoga, suốt từ đầu đến chân.

- Alek, cậu cầm lấy "Máy biến đổi..." và mang vào khoang bè. Nếu để nó ở chỗ đó đây thì ướt mất. - Vytka nói.

- Các cậu ơi, theo tớ thì bọn mình nên bầu ra một thuyền trưởng. - Alek không chịu. - Trên mỗi chiếc tàu đều có thuyền trưởng, nếu không thì xảy ra tình trạng tất cả bọn mình đều ra lệnh, chẳng có kỷ luật gì sắt.

- Alek, được rồi, bọn mình sẽ họp sau, còn bây giờ cậu hãy mang "Máy biến đổi..." đi đã. Hay cậu cầm lái để tớ mang máy đi.

- Tớ sẽ mang máy đi, nhưng phải bầu thuyền trưởng. Và phải đặt chế độ trực nhật. Đại dương không phải là chuyện đùa đâu!

- Được rồi. Cậu gọi Yashka đi!

Yashka đang mải buộc giày và áo somi vào cột buồm để phơi. Cậu ta chạy chân không trên những chiếc chiếu mềm về phía lái.

Cuộc họp ngắn ngủi, nhưng hoàn toàn không phải là êm ả như đại dương hôm ấy. Thành thật mà nói, chỉ riêng Yashka là không đòi làm thuyền trưởng. Cậu ta dễ dàng đồng ý với cái chân thủy thủ. Nhưng Vytka, Seryoga và Alek không thỏa thuận ngay được về việc phân công trách nhiệm. Rõ ràng là Vytka phải làm nhân viên vô tuyến điện, vì chỉ mỗi cậu ta biết sử dụng các máy thu vô tuyến và biết ký hiệu móócxơ. Về phần mình, Seryoga cho rằng cậu ta thông thạo việc hàng hải hơn cả: cậu ta đã đọc tất tần tật những cuốn tiểu thuyết phiêu lưu mạo hiểm mô tả các cuộc hành trình trên những chiếc tàu buồm. Alek thì cho rằng thuyền trưởng trong một cuộc hành trình dài nhất thiết phải biết tiếng Anh. Nếu không thì ông ta sẽ giải thích như thế nào với những thuyền trưởng của các con tàu đi ngược lại? Yashka đã giải quyết xong vấn đề bầu thuyền trưởng hóc búa ấy. Cậu ta tuyên bố rằng bản thân cậu ta đồng ý làm thủy thủ, nhưng thuyền trưởng thì phải là Vytka. Thứ nhất, vì Vytka là người chín chắn nhất trong cả bọn, thứ hai, vì Vytka đã từng chỉ huy cả bọn rồi. Seryoga phải làm thủy thủ trưởng, vì cậu ta thông thạo các thủ tục hàng hải hơn cả, còn Alek thì làm phụ tá thứ nhất.

- Nói chung, toàn bộ chuyện này đều chẳng đâu vào đâu cả. - Yashka nói. - Không cần phải bầu thuyền trưởng, mà chỉ cần phân công trực nhật bên tay lái và việc gấp hơn là lo chuyện ăn uống, vì từ sáng đến giờ chưa có tí gì vào bụng đấy.

Seryoga nhận làm trực nhật đầu tiên. Vytka bảo cậu ta phải buộc dây thừng vào người. Seryoga đồng ý. Lúc đi bè, người Na Uy cũng có cái lệ như vậy.

Vytka chọn một đoạn dây thừng thích hợp và buộc một vòng ngang lưng Seryoga. Seryoga yêu cầu cả bọn gọi đoạn dây thừng ấy là "dây buộc tàu" như người đi biển vẫn thường gọi.

Alek cầm "Máy biến đổi..." và đi về phía khoang bè.

Chỉ vài giây sau, các cậu bé đã thấy Alek quay trở lại.

- Cậu làm sao thế? - Yashka hỏi.

- Các cậu ơi, ở trong ấy có ai đó! - Alek thì thào với vẻ sợ hãi.

- Ở đâu?

- Ở trong khoang bè. Tớ vừa vào, nó quay lại ngay. Nó ở chỗ cái góc để những túi ngủ ấy.

- Nó là cái gì? Cậu có thấy không?

- Ở trong ấy tối om. Tớ chỉ nhận thấy cái gì đó quay lại và tớ chạy ra với các cậu ngay.

- Có lẽ là một chú cá bay đấy. - Seryoga nói.

- Cá mà tớ lại không biết à? Nó to tướng!

- Có thể là bạch tuộc đấy! Tớ nhớ rằng trong cuốn sách của Tor Heyerdahl mà tớ đã đọc, có chuyện những con bạch tuộc trèo lên bè, nhưng đó chỉ là những con bạch tuộc nhỏ thôi.

- Đằng này lại to tướng!

Các cậu bé đứng ở phía tay lái, hết sức do dự. Là thuyền trưởng của bè, Vytka phải có quyết định.

- Các cậu ơi, bọn mình có vũ khí không nhỉ?

- Tớ có con dao con. Dao nhíp thôi. - Yashka nói và móc túi ra con dao nhíp thường của học sinh.

- Tớ không nói đến con dao ấy. Con dao ấy tớ cũng có. Tớ muốn hỏi: những người Na Uy có vũ khí ở trên bè không?

Các cậu bé im lặng.

- Tớ không nhớ. - Seryoga nói. - Theo tớ, ngoài cái xiên cá ra, họ không có một thứ vũ khí nào cả.

- Thế cái xiên cá ở đâu? Cậu nào thấy?

Không cậu nào thấy cái xiên cá cả. Các cậu ở trên bè chưa lâu la gì và vẫn chưa kịp tìm hiểu toàn bộ tài sản của mình.

- Cần quái gì, vẫn cứ phải đi thôi. Đi đi, các cậu!

Vytka đi đầu tiên. Yashka đi sau cậu ta. Alek đi cuối cùng. Yashka và Vytka lăm lăm trong tay con dao nhíp đã mở. Các cậu bé men theo phía bên phải, dọc tường khoang bè và Vytka thận trọng ngó vào bên trong, Yashka và Alek đứng ở đằng sau. Vytka ngó vào khoang tàu tranh tối tranh sáng, nín lặng một lát, rồi quả quyết bước về phía trước và nói lớn:

- *Good morning!*^[32] Xin chào!

Kẻ ngồi trên cái thùng đựng đồ hộp là lão bán tem.

Lão ta có vẻ mặt rất bối rối và thiếu ngủ. Mũ tụt xuống tận gáy, bộ ria mép đen càng dựng đứng hơn, cavát lệch sang một bên. Chiếc bè lắc lư nhịp nhàng trên sóng. Và mỗi lần bè thụt xuống chỗ sâu giữa hai ngọn, lão bán tem lại cuống quýt bám hai tay vào mép cái thùng mà lão ta ngồi.

- Con bạch tuộc đấy! Một con bạch tuộc chính cống! - Yashka nói.

- Tôi không phải là bạch tuộc. Tôi là Iensen. Elloiz Iensen. - lão bán tem bỗng nói bằng tiếng Nga.

- Tại sao ông lại mò vào đây?

- Tôi chỉ đi dạo và ghé vào xem chiếc bè thôi... Chiếc bè thế nào? Một chiếc bè bình thường hết sức! Bây giờ tôi nghĩ bụng: chắc hẳn cái lý thú nhất ở phía bên trong, ở trong túp lều ấy. Tôi trèo vào và bắt đầu xem xét. Thế rồi... Những sức mạnh của Thượng đế! Chiếc bè bỗng lắc mạnh tới mức tôi ngã dúi, đầu đập vào cái hòm này và nằm bất tỉnh cho đến lúc cậu nói tiếng Anh bước vào.

- Do đâu mà ông lại biết tiếng Nga? Ông là người Na Uy kia mà?

- Ồ, đó là câu chuyện dài. Thứ nhất, tôi không phải là người Na Uy. Tôi chỉ sống ở Na Uy thôi và vì thế ở đây người ta gọi tôi là Iensen. Thứ hai, tôi là người mang quốc tịch Anh, và trong hộ chiếu, họ của tôi là Johnson.

- Thế do đâu mà ông lại biết tiếng Nga?

- Tại sao tôi lại không biết tiếng Nga, nếu mẹ tôi đã từng ở Odessa?

- Thế có nghĩa là trước đây ông mang quốc tịch Nga?

- Sao lại Nga? Trước đây, trước khi tôi nhập quốc tịch Anh, tôi là công dân Rumanian và bây giờ người ta gọi tôi là Ionescu. Còn trước đó nữa, trước cuộc cách mạng của các cậu, chúng tôi sống ở Odessa. Bố tôi có công việc ở đó.

- Công việc gì vậy?

- Công việc kinh doanh, buôn bán. Bố tôi có công việc rất tốt ở Odessa: "Hãng buôn bán bột biển Hy Lạp của Elloiz Ivandopulo". Đó là một công việc rất tốt. Và người ta gọi bố tôi là Êlôidơ như tôi.

- Ông là người Hy Lạp?

- Có thể, bố tôi là người Hy Lạp. Nhưng ông ấy mang quốc tịch Thổ Nhĩ Kỳ và suốt đời sống ở Odessa.

Yashka không kìm nổi và tỏ vẻ bức bối.

- Tôi không thể hiểu được gì cả. - Vytka nói. - Lúc thì là người Na Uy, lúc thì là người Rumanian, nhưng rốt cuộc lại là người mang quốc tịch Thổ Nhĩ Kỳ! Song tất cả những cái đó không liên quan gì đến công việc. Bây giờ, tôi phải chính thức tuyên bố với ông: ông đang ở trên chiếc bè "Kon-Tiki" trong cuộc hành trình qua Thái Bình Dương dưới sự chỉ huy của thuyền trưởng Vyktor Lozovsky^[33], đó là tôi, người đã được toàn thể thủy thủ trên bè nhất trí bầu ra. Tôi yêu cầu ông phải phục tùng kỷ luật không điều kiện và phải tuân theo trật tự ở trên bè.

- Tôi hoàn toàn không hề nghĩ đến chuyện làm mất trật tự! Tôi cần làm mất trật tự để làm gì chứ? Tôi chỉ muốn biết bao giờ chúng ta trở về Oslo.

- Chúng tôi phải trở về Oslo chiều mai, theo đúng sự thỏa thuận với người trông coi nhà bảo tàng "Kon-Tiki".

- Nếu được phép hỏi thì tôi muốn biết: bằng cách nào mà ngài thuyền trưởng kính mến có thể đi bè từ Thái Bình Dương đến bờ biển Na Uy chỉ trong hai ngày đêm?

- Bằng cách nào, đó là bí mật của chúng tôi. Đại khái, tôi có thể nói: bằng chính cái cách mà chúng tôi đã từ Na Uy đến Thái Bình Dương.

Iensen - Johnson - Ionescu - Ivandopulo mắt môi có vẻ không vừa ý và im lặng.

- Đồng chí thuyền trưởng, đồng chí cho phép hỏi? - Yashka hỏi, giọng hết sức trịnh trọng.

- Đồng chí cứ hỏi đi, thủy thủ Bukin!^[34] - Vytka đáp.

- Đồng chí có mệnh lệnh gì về việc ăn uống?

- Phải ăn uống cho tử tế. - Vytka nói. - Bọn mình sẽ chuẩn bị bữa ăn, các cậu ạ. Alek, ông Haugland bày cho cậu thực phẩm để ở chỗ nào?

- Thực phẩm để ở cái thùng kia. - Alek nói, tay chỉ vào cái thùng Iensen đang ngồi.

- Xin cứ việc! - Iensen nói. - Nếu các cậu cần cái thùng này thì xin cứ việc! - Lão bán tem đứng dậy và muốn đi sang một bên, nhưng vừa lúc ấy chiếc bè lắc mạnh, lão ta lại phải ngồi xuống.

- Ôi trời ơi, tôi khó chịu quá! Tôi bao giờ cũng kém chịu đựng những chuyến đi biển, mà ở đây lại lắc mạnh thế này... Tôi nằm lại còn hơn...

Iensen vất vả lắm mới tới được chỗ cái túi ngủ trải trên sàn và ném cái thân xác không còn cảm giác xuống đó.

Do chưa quen, các cậu bé, đặc biệt là Alek cũng cảm thấy buồn nôn vì bè lắc mạnh, nhưng tất cả các cậu đã kiên nhẫn khắc phục được cái cảm giác khó chịu ấy. Dù sao đi nữa thì việc bè lắc mạnh không cản trở các cậu chén một bữa đồ hộp căng bụng. Ở đây có đủ thứ, từ bánh mì bỏ trong các hộp hàn kín và toàn bộ những bữa ăn sáng đến những hộp dưa, hết như những hộp dưa bán tại Moskva, trong hiệu thực phẩm số 1 ở góc phố Gorky. Các cậu bé mời cả Iensen cùng ăn, nhưng lão ta chỉ đáp lại bằng những tiếng rên rỉ.

Chiếc bè bị cuốn theo hải lưu vùng xích đạo, vừa trôi chậm chạp, vừa tránh tránh trên các làn sóng đại dương. Làn gió yếu thổi lá buồm căng nhẹ. Các cậu bé ngồi trên mặt bè. Trên đầu các cậu là bầu trời trong xanh, không một gợn mây của vùng nhiệt đới, hoàn toàn không giống với bầu trời xanh nhạt, dường như có pha thêm sữa, của các nước phương Bắc. Mặt trời đã lên khá cao và càng chiếu nóng tợn. Vytka nói đúng: ở đây, Thái Bình Dương, đang là sáng sớm. Các cậu bé cởi áo sơ mi và giày ra, chỉ mặc độc quần đùi, thích thú phơi lưng trong gió và nắng. Sau bữa ăn, tâm trạng các cậu rất thư thái. Mọi nỗi lo âu trong cái ngày rối tinh rối mù ấy đã lùi lại đằng sau, các cậu đã thực hiện được phần đầu kế hoạch của mình. Nhưng trước mắt, những việc mạo hiểm chỉ có trong các cuốn sách cũ đang chờ đợi các cậu.

- Các cậu ơi, mấy giờ rồi nhỉ? Đã đến lúc bọn mình phải trực thay cho Seryoga chưa?

- Còn sớm.

- Ai sẽ thay?

- Tớ. - Vytka nói.

- Tớ không ưa cái lão người Rumani gốc Hy Lạp ấy! - Yashka nói. - Chẳng lẽ lão ta lại tình cờ mò lên bè với bọn mình. Hẳn lão ta có mưu mô gì đó.

- Không phải là người Rumani gốc Hy Lạp, mà là người Na Uy gốc Thổ Nhĩ Kỳ! - Alek uể oải nói và nằm úp sấp trong bóng của chiếc buồm, gãi đầu lên tay. - Chẳng có gì là đặc biệt. Bọn con buồn

đều thể cả.

- Phải đi xem lão ta đang làm trò trống gì ở đây. - Yashka nói và đi về phía khoang bè.

Vytka còn ngồi nán lại một lát, lắng nghe tiếng sóng ì ầm và tiếng dây dợ kêu ken két, rồi đi về phía lái để cầm lái thay cho Seryoga.

Trên đường đi, Vytka ngó vào khoang bè. Iensen vẫn nằm ở chỗ cũ, còn Yashka thì nằm dài trên cái túi ngủ trải ở phía thành bên kia và đang ngáy yên lành. Vytka đi về phía lái. Seryoga ngủ gật, tì khuỷu tay vào tay lái. Sau khi chén một bữa đồ hộp và uống cả một hộp nước dừa, Seryoga và các cậu khác đều cảm thấy buồn ngủ.

- Seryoga, cậu đi nghỉ đi! Tớ sẽ thay cậu. - Vytka nói.

- Không sao, tớ vẫn chưa mệt đâu...

- Thôi cậu đi đi. Người trực sắp tới là Alek. Tớ sẽ đánh thức cậu ta. Còn cậu thì được tự do rồi.

Seryoga đi chậm chạp về phía khoang bè.

Vytka ngồi xuống thùng gỗ và tì khuỷu tay vào tay lái. Để khỏi buồn ngủ, cậu ta bắt đầu nhớ lại tất cả các sự việc xảy ra trong ngày. "Tất nhiên, chuyện chiếc bè vẫn có phần nào không được ổn lắm. - Vytka nghĩ. - Đứng về mặt hình thức mà nói thì bọn mình đúng. Chính bọn mình đã báo trước cho ông Haugland biết rằng bọn mình muốn di chuyển cùng với chiếc bè sang Thái Bình Dương. Bọn mình đã kiên nhẫn nhắc đi nhắc lại mấy lần một cách thành thật rằng bọn mình quả là có thể làm được việc đó. Ông Haugland không tin bọn mình, có lẽ ông nghĩ rằng bọn mình chỉ nói đùa thôi và chính ông ta cũng quyết định đùa bỡn bọn mình. Đó là sự sai lầm của ông ta. Nhưng dẫu sao thì vẫn không được hay cho lắm. Có lẽ, phải giải thích cặn kẽ mọi chuyện một lần nữa cho ông ta hoặc tốt hơn, phải cho ông ta được thử nghiệm hoạt động của máy, cùng với chiếc máy di chuyển đến một nơi nào đó không xa để ông ta có thể tin rằng bọn mình không nói đùa, mà bọn mình có thể vi phạm các định luật vật lý. Bây giờ, ông ta sẽ tin và có lẽ sẽ không cho phép bọn mình lấy chiếc bè, dùng chiếc bè đó đi sang Thái Bình Dương. Tuy nhiên, cũng có thể ông ta sẽ cho phép. Chính rốt cuộc, bọn mình có thể trả bè về chỗ cũ, vẫn hoàn toàn y nguyên và thậm chí nếu quay ngược lại thời gian thì có thể về đúng cái lúc mà bọn mình khởi hành. Đúng vậy, nếu quay ngược lại thời gian thì tất cả sẽ như thế. Chỉ có điều là hơi khó tin vào chuyện đó, mọi thứ có vẻ rất vô lý. Dù sao đi nữa thì cũng phải chú ý theo dõi để mọi thứ ở trên bè đều hoàn toàn trật tự. Những đồ hộp đã ăn chẳng đáng là bao. Rốt cuộc, có thể sẽ gửi trả số đồ hộp ấy qua đường bưu điện. Thử hỏi bốn đứa bé ăn uống là mấy trong vòng hai ngày? Phải, bây giờ bọn mình lại vướng thêm cái lão người Rumanian gốc Thổ Nhĩ Kỳ Ivandopulo ấy. Cái họ của lão ta mới dó dần làm sao..."

Vytka ngồi dựa vào chèo lái, đắm chiêu nhìn theo luồng nước đầy bọt từ các cây gỗ ở phía lái tỏa ra.

"Cái "Máy biến đổi..." này kẻ cũng lạ thật. - Vytka tiếp tục ngẫm nghĩ. - Nó hoạt động tốt, nhưng lúc này, sự biến đổi các định luật vật lý chưa đưa lại một cái gì thiết thực cả... ừ, chuyện ma sát thì rõ rồi. Có thể dự đoán được rằng nếu hoàn toàn hủy bỏ ma sát thì không một cỗ máy nào có thể làm việc được, nói chung là không biết làm sao có thể chuyển động được... Còn sau đó? Quả là ở đây có một tình trạng rất lộn xộn: lúc thì phải vận thời gian ngược lại, lúc thì thăng Vaska nọ táy máy "Máy biến đổi...". Tất cả những cái đó vẫn chưa phải là một cuộc thí nghiệm thực sự. Được thử một cái gì đó nữa thì hay quá, nhưng phải làm việc đó một cách thận trọng và suy nghĩ chín chắn, chứ không thể làm

một cách hú họa được..."

Trên sóng, chiếc bè nhịp nhàng dập dờn lên-xuống, lên-xuống... Vytka bắt đầu buồn ngủ.

"Ở đây còn có cái gì nữa nhi? - Vytka cố hình dung lại tấm bảng điều khiển của "Máy biến đổi..." - Chẳng hạn, nếu hủy bỏ định luật quán tính: *"Bất cứ vật thể nào cũng bảo toàn trạng thái đứng yên hoặc chuyển động đều..."*. Giả thử bây giờ mình đang cưỡi con lạc đà đi trên sa mạc. Con lạc đà rất lớn và nó đi rất chậm. Chậm, chậm... Và dập dờn lên-xuống, lên-xuống như trên chiếc đu... Những con lạc đà đi hàng một, con nọ sau con kia. Mặt trời thiêu đốt. Và những con lạc đà cứ đi, dập dờn lên-xuống..."

GIA TỘC TRÁI ĐẤT

Vytka choàng dậy lúc bị một ngọn sóng ập mạnh vào người. Chèo lái tuột khỏi tay cậu ta và chiếc bè bắt đầu ngã về phía ngọn sóng. Vytka lấy hết sức đề lên chèo, nhưng cậu không đủ sức quay chiếc bè lại.

- Các cậu ơi! - Vytka gào lên. - Giúp tớ với!

Nhưng các cậu bạn vẫn ngủ khi.

Vytka lại gào, song vẫn chẳng cậu nào đến giúp, nên đành phải cố tự điều khiển lấy bè. Bám chân vào những cây gỗ trơn tuột, cậu ta quay chèo lái để chiếc bè lại đi theo chiều gió. Nhưng đó là một việc rất khó, đòi hỏi phải có nhiều cố gắng. Cánh buồm lại đập âm ỉ. Chắc tiếng đập ấy và bè mỗi lúc một trông trơn trượt đã đánh thức Alek dậy. Cậu ta xuất hiện ở đằng lái, vẫn còn ngái ngủ và không hiểu ngay được sự thể ra sao. Vytka hét lớn, bảo Alek dựng Seryoga và Yashka dậy. Nhưng hai cậu này đã tự thức dậy và chạy ra đằng lái. Một công việc khẩn trương, tất cả đều phải bắt tay vào làm. Đây không còn là trò chơi làm thủy thủ nữa, mà là phải thực sự cứu vãn tình thế.

Cuối cùng, cả bọn đã hè nhau lái được chiếc bè đi theo chiều gió. Cậu nào cũng bị ướt sạch từ đầu tới chân, nhưng đều lấy làm thích thú.

- Tớ biết vậy rồi mà! - Seryoga thốt lên. - Một cuộc đời thủy thủ thực thụ!

Cậu bé nào mà chẳng ước mơ một cuộc đời đầy sóng gió của người thủy thủ với những cuộc vật lộn với bão tố, những chiến công oai hùng, những chuyến đi biển xa xăm, những cánh buồm trắng và ngọn gió mần mần!...

Ở bất cứ làng nào, dù chỉ có một dòng sông nhỏ, một cái hồ hay chỉ một cái ao nhỏ thôi, là y như rằng các cậu bé sẽ đóng bè ngay. Gần như mỗi cậu đều đã trải qua cái trò chơi lý thú ấy. Có lẽ, trò chơi đó đã ăn sâu vào máu thịt của các cậu. Một số cậu bé đã giữ trọn suốt cả đời mình lòng say mê đối với Cái-chưa-biết. Theo dòng thời gian, từ những cậu bé ấy đã xuất hiện những Colombo, Nansen, Chkalov, Gagaryn... Nếu tách khỏi những vấn đề khoa học thì chuyến cưỡi bè vượt Thái Bình Dương của Heyerdahl chẳng qua chỉ là một cách thực hiện ước mơ thời niên thiếu về cuộc hành trình trên biển cả tới Cái-chưa-biết.

- Đúng, bọn mình rõ là đang sống cuộc đời của người thủy thủ. - Alek nói. - Chỉ có điều bọn mình cứ đi trên biển mà chẳng biết đi về đâu cả! Cần phải thảo kế hoạch sẽ làm những gì nữa...

- Làm những gì nữa ư? Thì cứ việc đi cho đến khi nào tới được đảo san hô! - Yashka nói.

- Rồi sao nữa?

- Bọn mình sẽ ở đây bao lâu tùy thích rồi trở về nhà.

- Còn chiếc bè?

- Bọn mình sẽ chuyển bè về Oslo.

- Chiều mai phải trả bè rồi đấy. - Vytka nói giọng nghiêm chỉnh. - Thế có nghĩa là bọn mình chỉ được đi có một ngày thôi.

- Sao lại chỉ một ngày? - Seryoga phản đối. - Bọn mình có thể đi bao lâu tùy thích, sau đó sẽ cho

thời gian trôi ngược lại và trở về lúc cần phải về, thậm chí còn có thể về sớm hơn là đáng khác.

- Phải chăng cậu muốn nói là có thể về trước cả lúc bọn mình ngồi lên bè? - Alek hỏi.

- Còn gì nữa? Chẳng có gì là đặc biệt cả. - Yashka đáp. - Bọn mình sẽ trở về đúng vào lúc bọn mình đã lấy chiếc bè đi!

- Không hiểu sao tớ lại hoài nghi về chuyện ấy, các cậu ạ. - Vytka nói.

- Hoài nghi cái gì?

- Tớ nghĩ rằng sẽ chẳng ăn thua gì cả. Nếu suy nghĩ cho cẩn thận thì rõ ràng là không thể có chuyện đó được.

- Sao lại không thể có được, một khi chính bọn mình đã từng thử rồi?

- Tớ hiểu rằng bọn mình đã thử rồi, nhưng lúc bấy giờ mọi chuyện đều xảy ra một cách ngẫu nhiên, tự phát. Tớ thậm chí không nom rõ mình bấm cái nút nào nữa. Nếu suy nghĩ cẩn thận thì không thể có chuyện đó được!

- Sao lại không thể?

- Rất đơn giản. Đây không phải là chuyện hủy bỏ ma sát hay tốc độ âm thanh. Nếu thay đổi trình tự thời gian thì lập tức tất cả các định luật đều bị vi phạm. Cậu thử nghĩ mà xem, nếu vậy thì thời gian làm sao lại có thể trôi ngược lại được? Tớ hiểu rằng đoàn tàu hỏa có thể đi giạt lùi, điều đó chẳng có gì là lạ cả. Ví thử mọi người đều đi giạt lùi cả, điều đó cũng có thể xảy ra, nhưng đến khi ấy thì tất cả mọi thứ đều phải đi ngược lại.

- Rồi sao nữa?

- Cả những con sông cũng sẽ chảy ngược chẳng?

- Những con sông cũng sẽ chảy như thế...

- Nhưng đó chính là điều không thể có được! Lúc bấy giờ mọi vật rơi xuống sẽ bay ngược lên trời? Có nghĩa là định luật sức hút bị hủy bỏ? Nếu mọi thứ đều đi ngược lại thì lúc bấy giờ quả đất cũng phải quay ngược chiều? Còn các hành tinh và các vì sao khác, chúng vẫn ở nguyên vị trí của mình sao? Chúng phải gặp một chuyện ảm ương gì đó chứ? Rồi sau đó nếu trái đất không hút vào nữa mà chỉ đẩy ra thôi thì khi ấy nó sẽ nổ tung ra. Mọi thứ sẽ băng đi tứ phía!

- Có thể việc đảo ngược đó sẽ không diễn ra ở khắp trái đất mà chỉ diễn ra ở chỗ có "Máy biến đổi..." thôi chẳng? - Yashka dè dặt hỏi.

- Vậy theo cậu, có thể có cái chuyện, chẳng hạn ở đây, mặt trời sẽ mọc ở hướng Tây, còn ở bên cạnh, chỉ cách vài kilômét thôi, nó sẽ mọc ở hướng đông? Vô lý!

- Đừng cãi nữa, Yashka! Vytka nói đúng đấy. - Seryoga nói. - Chính tớ cũng đã nghĩ như vậy, lúc tớ đi trên tàu hỏa, nhưng tớ quên khuấy đi mất. Tớ cũng nghĩ là không thể nào có chuyện ấy được. Giả sử có thể cho thời gian trôi ngược trở lại, bấy giờ chúng ta có thể trở về Oslo ngay cả trước khi chúng ta từ Oslo đi chuyến đi. Kết quả sẽ ra sao? Sẽ có hai chiếc bè đứng cạnh nhau: một chiếc đã đứng ở đấy từ bao lâu nay, còn một chiếc nữa là chiếc bọn mình đi chuyến từ đây về ư? Không, không thể có chuyện ấy được. Rồi sau đó, nếu giả dụ chúng ta đi chuyến sáng ngày hôm qua thì sẽ ra sao? Chúng ta sẽ rơi vào cái nơi mà chúng ta không hề có chẳng? Hay là chúng ta vừa ở cả đây lẫn ở cả đấy? Theo

tớ, tất cả những chuyện đó đều nhằm nhí tuốt!

- "Nhằm nhí" cũng tốt chán! - Yashka phát câu. - Nếu như bọn mình chưa thử nghiệm gì thì quả là nhằm nhí thật, đằng này bọn mình lại thử hẳn hoi rồi! Chính cậu đã đi tàu rời khỏi ga lúc một giờ ba mươi phút và đến ga cũng đúng vào giờ đó. Theo cậu, đó là cái gì? Cũng là chuyện nhằm nhí ư?

- Tớ không biết đó là cái gì nữa. - Seryoga nói. - Có lẽ cái "Máy biến đổi..." ấy có những đặc tính mà bọn mình không biết, nhưng tớ nghĩ rằng đó chẳng qua là sự đánh lừa cảm giác hay một cái gì đó đại loại như thế.

- Thế lúc ngọn sóng ập vào người cậu thì đó cũng là sự đánh lừa cảm giác sao? Còn cái bè này. - Yashka đập gót chân không vào cây gỗ lớn ướt át. - theo cậu cũng là chuyện nhằm nhí à? Hay cũng là sự đánh lừa cảm giác?

Không cậu nào bẻ được lý lẽ cuối cùng của Yashka.

- Thôi được, các cậu ạ. - Vytka nói. - Có thể cho thời gian trôi ngược lại hay không, điều đó chúng ta chưa thể khám phá ra ngay được. Bây giờ phải quyết định xem nên tiếp tục làm gì nữa. Tớ đề nghị thế này: nếu đến mai bọn mình vẫn chưa gặp một hòn đảo nào thì bọn mình phải trở về Oslo thôi. Bọn mình đã hứa trả chiếc bè đúng lúc thì phải thực hiện lời hứa ấy. Còn việc thay đổi thời gian thì tớ nghĩ tốt hơn hết là đừng đa động đến và cũng đừng trông mong vào chuyện đó. Chuyện này rắc rối, lồi thoi lắm!

- Còn lâu... - Yashka bỗng dưng nói, chẳng ăn nhập vào đâu cả.

- Cái gì lâu? Cậu nói gì vậy?

- Tớ muốn nói rằng từ giờ đến chiều mai vẫn còn lâu. Nếu không thể cho thời gian trôi ngược lại thì phải bơi nhanh hơn.

- Nhanh hơn nữa mà làm gì? - Alek phản đối. - Bọn mình bơi thế này là nhanh rồi!

Alek cầm cái hộp đồ ăn rỗng để lại chông chờ sau bữa ăn trưa và quăng ra ngoài bè. Cái hộp vừa nhảy nhót trên các ngọn sóng, vừa từ từ rời xa chiếc bè.

Yashka đưa mắt nhìn theo cái hộp.

- Không phải, bọn mình bơi chậm. - Yashka không đồng ý. - Bơi thế này thì suốt cả tuần cũng chẳng gặp được hòn đảo nào... Vytka, có thể bấm một cái nút nào đó trên "Máy biến đổi..." để thay đổi một định luật nào đó, làm cho chúng ta bơi nhanh hơn được không?

Cả bọn nhìn Vytka, chờ đợi cậu ta nói. Nhưng Vytka không vội trả lời. Cậu ta moi óc nhớ lại những định luật vật lý mà cậu ta đã học. Đề nghị của Yashka quả là hấp dẫn, nhưng lúc này chưa thể nghĩ ra ngay được một kế gì.

- Các cậu ơi, nếu định bấm một cái nút nào đó trên "Máy biến đổi..." thì việc cần trước tiên không phải là tốc độ nhanh chóng, mà là kỹ thuật an toàn! - Alek nói.

- Cậu bảo cái gì?

- Tớ bảo là phải nghĩ đến sự an toàn của cuộc hành trình trên biển. Không được để chết đuối. Các cậu thử nghĩ xem độ sâu ở đây như thế nào!

- Thôi đi Alek, đừng có lèo nhèo! Nếu những người Na Uy vượt được cả đại dương mà không chết thì có nghĩa là bọn mình cũng có thể vượt được!

- Tất cả bọn họ đều biết bơi.

Vytka đứng dậy và nói:

- Seryoga, cậu cầm lấy tay lái đi!

- Cậu đi đâu vậy?

- Tớ đi lấy "Máy biến đổi..."

Seryoga rất thích điều khiển bè. Khi gió thổi đều đều thì việc điều khiển bè chẳng có gì rắc rối cả. Nhưng dẫu sao cũng vẫn thú vị nếu được nhìn luồng nước cuộn cuộn đằng sau lái, được cảm thấy sức mạnh của mái chèo và sức nước cản mạnh.

- Yashka nói đúng đấy, Alek ạ. - Seryoga nhận xét. - Bọn mình bơi chậm quá. Cứ đà này thì dù có lên đèn biết bao ngày trên đại dương cũng vẫn không bắt gặp được một hòn đảo nào cả.

- Ấy thế mà chính cậu lại là đứa đầu tiên muốn đi bè đấy!

- Đúng thế, nhưng dẫu sao nếu đến được một đảo hoang thì lại càng thú vị.

Seryoga đề nghị lên chèo lái, mặc dầu không hề cần phải làm như vậy. Chẳng qua cậu ta muốn "tỏ vẻ" trước mặt các bạn.

Vytka cầm "Máy biến đổi..." đi đến:

- Các cậu ơi, tớ đã tìm thấy một cái nút thích hợp: giảm gia tốc trái đất xuống bốn lần.

- Để làm gì? - Yashka hỏi. - Cái gia tốc ấy đem lại được lợi ích gì?

- Gia tốc liên quan đến trọng lực. Định luật Newton cho biết: *"Gia tốc của một vật tỷ lệ thuận với lực tác dụng vào vật và tỷ lệ nghịch với khối lượng của nó"*.

- Biết rồi.

- Nếu gia tốc giảm. - Vytka tiếp tục nói với giọng của ông thầy vật lý. - thì trọng lực cũng phải giảm theo, tất cả mọi vật đều phải bốn lần nhẹ hơn, gần như ở trên mặt trăng ấy. Nhờ vậy mà chiếc bè sẽ đi nhanh hơn và Alek sẽ không bị chìm nghỉm nếu cậu ta lặn tòm xuống nước.

- Tại sao chiếc bè lại đi nhanh hơn? - Yashka lại hỏi. - Chuyện Alek không bị chìm thì tớ hiểu, vì vật nhẹ thì nổi, như cái nút chai ấy, nhưng tại sao bè lại đi nhanh hơn được?

- Có thể mà cũng không hiểu! - Alek nói chen vào. - Điều đó rất đơn giản: nếu chiếc bè trở nên nhẹ hơn thì nó sẽ không bị ngập nhiều xuống nước, lực cản của nước sẽ giảm đi, trong khi đó buồm vẫn như cũ, tốc độ gió cũng như cũ, thế có nghĩa bè phải đi nhanh hơn. Rất đơn giản!

- Vậy theo cậu nếu bọn mình bấm cái nút ấy thì bè sẽ lập tức vọt khỏi mặt nước ư?

-Ồ, nó không vọt khỏi mặt nước đâu, không phải như vậy, nhưng thế nào nó cũng nổi lên một chút.

Yashka lắc đầu hoài nghi.

- Bọn mình cứ thử xem. - Cậu ta nói.

Vytka đặt "Máy biến đổi..." lên chiếc hòm đựng đồ hộp dùng làm chỗ ngồi cho người cầm lái và chuẩn bị bấm nút.

- Các cậu ơi, để phòng xa, các cậu phải ngồi cho vững!

- Không sao đâu...

Alek nghe lời, bám cả hai tay vào cái thành khoang bè làm bằng tre. Vytka bấm nút.

Seryoga và Yashka chăm chú theo dõi chiếc bè mà không nhận thấy một sự thay đổi nào cả. Chiếc bè lắc lư mạnh, nhưng độ ngập xuống nước của nó không thay đổi rõ rệt. Những cây gỗ vẫn ngập xuống dưới nước như cũ. Tuy nhiên, các cậu bé đã lập tức cảm thấy dường như các cậu đang tụt sâu xuống một chỗ nào đó. Khi ở trong chiếc thang máy tụt xuống nhanh, người ta cũng có giác như vậy. Chỉ khác là khi ở trong thang máy, cảm giác ấy chỉ có trong khoảnh khắc, còn ở đây cái cảm giác trống rỗng dưới chân một khi đã xuất hiện thì vẫn cứ có mãi. Thoạt tiên, các cậu bé tưởng rằng chiếc bè tụt xuống chỗ sâu giữa hai ngọn sóng, nhưng thật ra không phải như vậy. Ngược lại, chiếc bè từ từ nhô lên đầu ngọn sóng, trong khi đó lại có cảm giác dường như nó đang lao thẳng xuống vực sâu. Alek kêu ôi ôi và bám chặt vào thành khoang bè. Seryoga và Yashka bối rối đứng yên, còn Vytka thì chăm chú nhìn làn sóng đầy bọt ở đằng sau lái. Cậu ta có cảm giác chiếc bè đi nhanh hơn đôi chút.

- Có sao không? - Yashka hỏi.

- Không sao cả. - Vytka trả lời. - Cậu xem, bọn mình đi nhanh hơn rất nhiều.

- Tại sao độ mớn nước [\[35\]](#) của chiếc bè vẫn không thay đổi? Alek, cậu bảo rằng chiếc bè vọt lên khỏi mặt nước cơ mà?

- Đúng là tớ đã bảo như vậy, nhưng tớ nói rằng nếu mọi vật nhẹ hơn bốn lần thì chiếc bè mới đi nhanh hơn. - Alek thở hỏn hên.

- Cậu làm sao vậy, Alek?

- Tớ hơi buồn nôn. Bè lắc ghê quá...

Quả thật, bây giờ trên các ngọn sóng, chiếc bè trông mảnh mai hơn trước. Các cậu bé đã kịp làm quen với sự trông mảnh mai như vậy và gần như không nhận thấy sự trông mảnh mai ấy, nhưng bây giờ sóng lại cao hơn và dài hơn trước. Nhịp sóng đã thay đổi. Chiếc bè từ từ nhô lên trên ngọn sóng thoải thoải, rồi lại từ từ tụt xuống chỗ sâu. Và lúc nào các cậu bé cũng có cảm giác rơi xuống đều đều, một cảm giác thật lạ lùng. Dường như chiếc bè các cậu tụt xuống thì đi nhanh hơn, lúc nhô lên thì đi chậm hơn. Đầu hơi bị quay cuồng và tai hơi bị ù.

- Cứ như ở trên máy bay lúc hạ cánh vậy. - Vytka nói.

Các cậu bé lặng thinh. Ngoài Vytka, chưa cậu nào được đi máy bay cả nên các cậu không quen với cái cảm giác mất trọng lượng thường có ở hành khách khi máy bay tụt xuống hồ không khí hay xuống thấp đột ngột.

- Không sao cả, rồi bọn mình sẽ quen thôi. - Vytka nói và đóng bao "Máy biến đổi..." lại. - Các cậu có cảm thấy mọi vật nhẹ hơn không?

Vytka nhìn quanh, định tìm một vật nặng nào đó, nhưng không thấy vật gì cả. Một mảnh vỏ sò lớn có màu mốc vào giữa hai cây gỗ. Phần bè ngập dưới nước bám đầy những vỏ sò ấy. Vytka cầm mảnh vỏ sò, lượng thử sức nặng của nó. Nó rất nhẹ, tưởng như làm bằng bìa vậy.

- A ha! Yashka ơi, cậu thử mà xem! - Vytka tung nhẹ mảnh vỏ.

Mảnh vỏ sò bỗng bay vọt lên không, quay tròn rồi nhẹ nhàng hạ xuống nước. Yashka có một cử chỉ đột ngột để bắt mảnh vỏ sò, nhưng đúng lúc đó cậu ta bị bật lên khỏi mặt bè và lơ lửng trên không trong giây lát. Có cảm tưởng như Yashka bước vào khoảng không nhưng không bị ngã, mà lại nhẹ nhàng hạ xuống mặt bè. Trong chốc lát, cậu ta cảm thấy tình trạng không trọng lượng. Đó là cái tình trạng mà các nhà du hành vũ trụ vẫn cảm thấy trong chuyến bay của họ và mỗi chúng ta thường cảm thấy khi nhảy từ trên cao xuống. Nhưng trong hoàn cảnh gia tốc trái đất bình thường và quen thuộc, chúng ta thường không để ý đến tình trạng không trọng lượng trong chốc lát ấy. Bây giờ, khi gia tốc rơi tự do giảm xuống bốn lần thì tình trạng đó có thể cảm thấy rõ rệt.

Yashka lại thử nhảy lên một lần nữa. Cậu ta chỉ muốn nhảy thâm thấp thôi, nhưng lại vọt lên cách mặt bè đến một mét. Cảm giác mới mẻ về sức mạnh và sự nhẹ nhàng phi thường đã hoàn toàn chế ngự cậu. Yashka toan lập lại động tác của mình thì lúc ấy đằng sau thành khoang bè bỗng có tiếng kêu gào của lão bán tem.

Khi các cậu bé vừa cười vừa la chạy ra đằng trước bè, các cậu bắt gặp lão Iensen đang chống hai tay hai chân ở lối vào khoang bè.

- Thế là thế nào? Có chuyện gì vậy? Chúng ta sắp chết chìm rồi sao? - Iensen hét hoảng hoi.

- Chẳng có gì đặc biệt cả, Vytka chỉ làm giảm trọng lượng xuống thôi! - Yashka nói.

Iensen gườm gườm nhìn Vytka dò hỏi.

- Ông đừng sợ! - Vytka cố nói giọng hết sức lãnh đạm. - Cứ đứng dậy, không ngã đâu! Chúng tôi chỉ làm giảm đôi chút gia tốc trái đất, giảm trọng lực thôi.

Iensen đứng thẳng dậy, nhưng vì không biết đề phòng trước nên theo quán tính, lão ta vọt lên không rồi mới nhẹ nhàng hạ xuống mặt bè. Lão ta không lấy ngay được thăng bằng nên phải đứng lò cò một lúc, hai tay múa may thật tức cười.

- Sóng gì mà lạ quá... Bè trông tránh chưa từng thấy... - Lão Iensen nói lắp bắp, cố đứng cho vững. - Tôi đi trên biển đã nhiều, đi du lịch cũng lắm. Lúc bọn tôi từ Lisbon^[36] đến Hamburg^[37], ồ không phải, từ Calais^[38] đến Lisbon, bọn tôi gặp phải cơn bão mạnh ở vịnh Vizcaya, nhưng ngay cả ở đấy cũng chẳng có chuyện thủy thủ hề bước là lại vọt lên không. Đúng, sóng rất lạ, mặc dù gió yếu. Tất nhiên, bè không phải tàu thủy, nhưng dẫu sao...

- Đó không phải là do sóng đâu, ngài Iensen ạ, mà là do chúng tôi vận "Máy biến đổi..." đó. Bây giờ mọi thứ, kể cả ông và chúng tôi, tất cả đều nhẹ hơn bốn lần. Bây giờ không thể bị chết đuối nữa rồi! Chúng tôi làm như vậy để bè đi nhanh hơn.

Yashka cố nói cho thật thuyết phục, nhưng cậu ta cảm thấy không đủ lời để diễn tả, nên cậu ta quyết định biểu diễn những khả năng mới của mình.

- Ông xem đây...

Yashka bước mấy bước "trên không" và nhảy lên. Cậu ta tưởng như mình sẽ bay lên mãi. Cậu lên cao mấy mét và bám lấy cột buồm, cao hơn chỗ gắn buồm. Đu nhẹ một cái, Yashka đã ngồi vắt vẻo trên cây xà bắc ngang cột buồm.

Lão Iensen nheo mắt nhìn Yashka, ước lượng độ cao mà cậu ta vừa nhảy. Yashka ngồi trên xà ngang, hai chân buông thõng, một tay ôm cột buồm. Ngồi nom mà phát sợ. Bè trông thành nhíp nhàng...

- Tôi có thể nhảy cao hơn nữa, nhưng tôi không muốn! - Yashka từ trên cao hét vọng xuống.

- Bạn của các cậu chắc là một tay nhào lộn hay một vận động viên? - Iensen hỏi.

- Không phải đâu. - Vytka nói, cậu ta lấy làm kiêu hãnh về cái ấn tượng vừa gây ra. - đó chẳng qua chỉ là nhờ "Máy biến đổi..." của chúng tôi. Chúng tôi đã thay đổi trọng lượng. Cái máy ấy còn có thể làm đủ thứ chuyện!

Iensen nhìn Vytka với vẻ dò hỏi và lắc đầu hoài nghi.

- Làm sao có thể thay đổi trọng lượng được? Trọng lượng vẫn cứ là trọng lượng.

- Chính ông cũng phải cảm thấy bây giờ mọi thứ đều nhẹ hơn chứ!

- Tôi có cảm giác dường như lúc nào cũng bị rơi xuống một chỗ nào đó. Tôi nghĩ đó vì là chiếc bè lắc quá mạnh. Cái đó thường gọi là "sóng lừng"...

- Hoàn toàn không phải! Tôi đã cất nghĩa cho ông hiểu rằng đó là do "Máy biến đổi..." của chúng tôi. Chúng tôi đã thay đổi định luật gia tốc. Nói cho đúng hơn, không phải thay đổi định luật, mà phải thay đổi lượng gia tốc trái đất.

- Tôi không biết cái mà cậu gọi là gia tốc, nhưng tôi biết rằng không thể thay đổi được các định luật vật lý.

- Thế ông là nhà vật lý chăng? Tại sao ông lại biết được như vậy?

- Không, tôi không nói rằng tôi là nhà vật lý, tôi chỉ là người bán tem thôi, nhưng tôi biết các định luật vật lý... Cậu có thể cho tôi xem cái máy của cậu được không?

- Ông cứ việc xem! - Vytka cởi dây đeo ra khỏi vai và mở cái nắp da. - Ông thấy đấy, ở đây có những nút khác nhau, bên cạnh mỗi nút đều có ghi định luật vật lý hay hằng lượng vật lý có thể thay đổi khi bấm nút. Lúc này, cái nút điều khiển trọng lượng đã được bấm.

Lão Iensen cầm lấy chiếc máy và chăm chú ngắm nghía. Lão mân mê cái bao da làm bằng da lợn loại tốt, thận trọng gõ nhẹ ngón tay lên mặt kính lồi phủ cái máy định vị và thậm chí còn xem cả mặt trong của cái bao nữa.

- Tuyệt lắm. - Iensen đưa trả "Máy biến đổi..." cho Vytka và nói. - Tôi có thể mua cả cái máy này.

- Ông mua nó làm gì? Ông chỉ bán tem thôi kia mà!

- Tôi đâu phải chỉ có bán tem. Tôi còn mua và bán đủ thứ dụng cụ hàng hải hiếm có, máy thu thanh, ống nhòm... Nếu cậu cam đoan rằng cái máy của cậu có thể thay đổi các định luật vật lý thì tôi có thể mua cả nó.

- Chúng tôi không bán máy đâu!

- Tôi có thể trả các cậu bằng một giá rất hời... - Iensen làm như không nghe thấy câu trả lời của Vytka. - Và tôi còn các thêm một quyển album tem to tướng nữa. - Iensen nói tiếp. - Trong số các cậu, cậu nào sưu tầm tem?

Lão Iensen đưa mắt nhìn Yashka, nhưng cậu ta vẫn ngồi vắt vẻo trên cột buồm và theo dõi cuộc nói chuyện.

- Album là gì? - Yashka hỏi.

Iensen ngó lên cột buồm. Hai gót chân trần của Yashka buông thõng bên trên đầu Iensen, ở độ cao bốn mét.

- Một quyển album tem to tướng, album tuyệt nhất hạng, trong đó có một nghìn hai trăm con tem của tất cả các nước trên thế giới!

- Có một nghìn hai trăm con tem mà cũng đòi khoe! Tôi còn có hơn ba nghìn con tem kia! - Tiếng Yashka từ trên cao vọng xuống.

- Chúng tôi không bán máy đâu! - Vytka nghiêm nghị nhắc lại.

- Thôi được. Nếu các cậu không muốn bán thì đừng có bán. Buôn bán là buôn bán. Các cậu không muốn thì thôi. Tôi chỉ muốn bảo với các cậu rằng tôi sẽ trả một số tiền đủ để các cậu tậu một cái thuyền đẹp tuyệt, tháo lắp được...

Iensen im lặng, nhắm tít gì đó, rồi nói thêm:

- Thậm chí, cái thuyền ấy có thể gắn cả máy đuôi tôm nữa!

Yashka nhảy từ trên cột buồm xuống mặt bè. Dùng chữ "nhảy" ở đây không được đúng lắm. Nói cho đúng hơn, Yashka "bay xuống", "lượn xuống" hay làm một động tác gì đại loại như thế. Cậu ta hạ xuống rất chậm, chậm tới mức nếu đếm nhanh thì có thể đếm đến mười, cậu ta mới xuống tới mặt bè.

- Đó chắc là cái thuyền mà bọn tôi đã nom thấy ở trong tủ kính cửa hàng dụng cụ thể thao! - Yashka bắt đầu nói câu này lúc còn đang bay trên không và nói hết câu lúc hạ xuống mặt bè.

Lão Iensen đưa mắt nhìn theo Yashka bay nhẹ nhàng xuống và nói tiếp:

- Trên chiếc thuyền ấy, các cậu có thể tổ chức những cuộc hành trình rất thú vị, và các cậu chẳng phải xin phép ai cả. Chiếc thuyền là vật sở hữu của các cậu!

- Nhưng chúng tôi không định bán "Máy biến đổi..." - Vytka lại nói.

- Tôi không nài các cậu bán, tôi chỉ nói có thể mua được những gì bằng số tiền mà tôi trả cho các cậu. Trừ tôi ra, vị tất đã có người nào cần đến cái máy của các cậu. Đây là món hàng dành riêng cho những người ưa thích nó. Nói cho cùng, bất cứ người thủy thủ nào cũng có thể nhảy lên cột buồm, không nhất thiết phải có cái máy đặc biệt mới có thể nhảy được như vậy. Nếu tôi đồng ý mua cái máy của các cậu thì chỉ vì tôi cảm thấy mến các cậu thôi. Tôi chỉ muốn làm cho các cậu một điều thú vị.

- Cái máy của chúng tôi được chế tạo hoàn toàn không phải để nhảy lên cột buồm. - Alek bực tức nói. - Nó có thể thay đổi các định luật vật lý! Nhiệm vụ của nó là ở chỗ ấy!

- Nhưng không thể làm được việc đó. - Iensen mỉm cười phản đối. - Chuyện gì khác thì có thể tôi không biết, còn chuyện này thì tôi biết rõ. Các cậu không đánh lừa được tôi đâu. Các cậu muốn bắt tôi

phải trả tiền cho cái món đồ chơi đơn giản ấy thì chỉ phí công thôi. Tôi không phải là nhà ảo thuật và tôi không cần cái món đồ chơi đó.

Các cậu bé bối rối vì sự xoay chuyển của cuộc nói chuyện.

- Chẳng ai bắt ép ông cả! - Alek nói giọng cáu kỉnh. - Đó là ông nài chúng tôi bán cái máy của chúng tôi cho ông.

- Nhưng tôi đã bảo với các cậu rằng không thể làm điều đó được. - Iensen bướng bỉnh nói tiếp. - Không thể thay đổi các định luật vật lý được, tôi biết hoàn toàn chính xác điều đó.

- Sao lại không thể được, khi chính chúng tôi đã thử bao nhiêu lần rồi! - Yashka kêu lên.

- Không thể làm được việc đó! - Iensen lặp lại. - Tôi biết rất rõ điều đó vì rằng chính tôi đã có lần định phớt lờ một định luật vật lý, nhưng tôi đã bị thất bại. Tôi có thể lờ được những định luật thông thường khác, nhưng ở đây tôi không thể làm gì được. Thoạt tiên, tôi nghĩ rằng tôi có thể làm được đôi chút nhưng sau đó chẳng làm được gì cả. Đó là lúc tôi sáng chế ra động cơ vĩnh cửu. Nó bắt đầu chạy được đôi chút, nhưng sau đó ngừng chạy. Và cứ như vậy hoài. Quay được đôi chút rồi lại ngừng. Giá như nó hoàn toàn không chạy thì khi ấy tôi sẽ thôi ngay, nhưng khổ một nỗi là nó cứ vẫn chạy được đôi chút. Tôi lắp một cái máy đồng hồ rất tốt. Thế vào chỗ dây cốt để lên dây, tôi chế tạo một bánh xe lớn có gắn các chén nhỏ, bên trong đựng những viên bi thép. Lúc bánh xe quay lại, những viên bi lần lượt lăn theo mặt phẳng nghiêng và rơi xuống một dây xích liền, cũng có gắn cái chén nhỏ. Dây xích ấy nâng những viên bi lên một máng nhỏ. Cái máng nhỏ này phải đặt sao cho những viên bi nọ có thể lăn trên nó và rơi lại vào cái bánh xe. Trên bánh xe, những viên bi chỉ nằm một bên thôi. Nếu nhìn từ phía tôi, như tôi đang ngồi ở đây, thì bên phải là những viên bi, còn bên trái bánh xe không có gì cả. Những viên bi nặng hơn, làm cho bánh xe quay lại. Từ bánh xe có dây chuyển động nối với cần nâng, và cần nâng này lại nâng những viên bi lên. Và cứ như vậy hoài. Các cậu thử hình dung xem, tất cả chỉ vì tôi bao giờ cũng có một viên bi thừa. Nếu tôi nhấc nó khỏi cái cần nâng, ở đó số bi ít hơn ở trên bánh xe một viên thì các động cơ của tôi quay rất tuyệt, và tôi có được một sự chuyển động mà không cần phải tiêu hao một năng lượng nào. Không cần dây cốt, không cần quả lắc, không cần gì cả mà máy vẫn cứ quay! Nếu nối liền vào bánh xe một cái máy đinamô, tôi có thể có được điện năng mà chẳng mất một đồng xu nào cả! Tôi đã hình dung mình là một người giàu có. Với cái động cơ vĩnh cửu ấy, tôi có thể thành lập một công ty hảo hạng! Các cổ phiếu nhà máy điện sẽ lập tức xuống giá, tôi có thể mua chúng theo giá rẻ mạt. Những triển vọng phi thường đã mở ra trước mắt tôi! Tôi có thể trở thành người giàu nhất thế giới... Và tất cả những chuyện đó đã tan thành mây khói chỉ vì một viên bi thừa!

- Tại sao viên bi ấy lại thừa?

- Tôi sẽ giải thích cho các cậu rõ, tất cả rất đơn giản: nếu tôi nhấc một viên bi ra khỏi cái cần nâng thì máy quay, nhưng nó chỉ quay khi số bi trên cần nâng và trên bánh xe không bằng nhau, đến khi chúng bằng nhau thì cái máy ngừng lại. Muốn máy tiếp tục quay nữa thì phải đặt viên bi thừa ấy không phải lên cần nâng, mà là trên bánh xe. Bấy giờ máy lại quay, chừng nào trên cần nâng chưa xuất hiện lại một viên bi thừa, hoặc là ngược lại, lại thiếu một viên bi. Chính vì một viên bi ấy mà tôi đã bị mất cả một tòa nhà lộng lẫy ở trung tâm thành phố, cả một vùng đất lớn ở miền núi, cả một chiếc thuyền buồm tuyệt đẹp có gắn máy, cả những món tiền gửi ở các ngân hàng, cả những cổ phiếu của các công ty lớn nhất... Thật là buồn khi nhớ lại tôi đã bị mất những gì chỉ vì một viên bi thừa!

- Ông đã có tất cả những cái ấy rồi sao? - Alek hỏi.

- Không, tôi chưa có những cái ấy, nhưng tôi có thể có tất cả, nếu như không có cái định luật bảo toàn năng lượng mà một lão nào đó đã nghĩ ra. Theo định luật vật lý ấy thì không thể nhận được một cái gì đó từ con số không. Cho đến tận nay, tôi vẫn không thể nào chịu được cái định luật vậy.

Các cậu bé phá lên cười.

- Đó chính là định luật cơ bản nhất của môn vật lý! - Vytka kêu lên. - Giá mà ông cũng được học ở trường chúng tôi!

Lão Iensen bực tức lườm Vytka.

- Cậu bảo "Máy biến đổi..." của cậu có thể hủy bỏ được định luật ấy chẳng?

- Có lẽ... - Vytka trả lời quanh.

Lão Iensen lắc đầu và nhìn cái máy Vytka vẫn đeo trên vai với vẻ nghi ngờ.

- Ở địa vị cậu, tôi sẽ cất cái máy ở trong khoang bè. Ở đây, trên mặt bè, nó có thể bị ướt, cái máy phức tạp ấy thế nào cũng bị hỏng vì nước biển. Tôi đã từng gặp chuyện đó rồi. Tôi đã từng sửa những chiếc máy thu thanh bị rơi xuống nước biển trong thời kỳ chiến tranh. Sửa những cái máy ấy rất chi là khó.

- Không sao đâu, tôi giữ cẩn thận...

- Vytka này, ông Iensen nói đúng đấy. - Alek nói chen vào. - Để tở cất "Máy biến đổi..." vào trong khoang bè cho. Cẩn tắc vô áy náy.

Alek là chúa hay lo. Có những người lúc nào cũng nơm nớp lo sợ gặp phải chuyện xấu nhất trong đời.

- Cá! Các cậu xem, cá lạ chưa kìa! - Yashka lúc ấy hét lên. Cậu ta đứng ở ngay mép bè.

Vytka quay ngay lại, cậu ta quên mất trọng lượng đã giảm xuống, nên suýt bị lặn tòm xuống nước.

- Alek, cậu cầm lấy "Máy biến đổi..." đi. - Vytka nói.

Dọc mép bè không hề có thành hay tay vịn, chỉ có thể bám vào dây chằng hay thành khoang bè. Những làn sóng thoai thoải lắc nhẹ chiếc bè. Nước màu xanh tuyệt vời, trong và sạch tới mức tưởng chừng có thể nhìn rất xa xuống tận đáy đại dương. Rợn cả người khi nghĩ rằng bên dưới ta là mấy kilômét nước âm áp, màu xanh, nổi sóng ở trên mặt và lạnh lẽo, tối tăm ở dưới sâu.

- Cá đâu? - Vytka hỏi.

- Kìa kìa, nhìn xem! Chẳng lẽ cậu không thấy sao?

Nhìn kỹ, Vytka thấy hai cái bóng lơ mờ. Hai con cá rất lớn. Chúng bơi ngang bè một lúc, vây đập khó nhọc rồi sau đó biến nhanh.

- Cá gì thế nhỉ? - Alek hỏi. - Có lẽ là cá mập chẳng?

- Ai mà biết chúng...

- Cá lớn đấy.

Alek thận trọng đi vào khoang bè, cố không có những cử động đột ngột.

Vytka và Yashka nhào mình ra ngoài mép bè, cố nhìn xuyên qua lớp nước lấp lánh ánh nắng ban trưa.

- Sao chúng không nổi lên nữa nhỉ? - Yashka hỏi.

- Đó có thể là những con cá nục vàng. - Vytka nói. - Tor Heyerdahl viết rằng chúng thường bơi cạnh bè.

Một con cá nục lao vọt khỏi mặt nước. Nó bay mấy mét trên không, vẩy vàng lấp lánh trong nắng, rồi lại lao xuống nước, làm bắn những tia nước mặn lên người các cậu bé.

Cá bay, tiếng nước vỗ, những giọt nước lớn rơi xuống - tất cả đều diễn ra trong một nhịp độ chậm chạp đến kỳ lạ, giống như cảnh quay chậm các động tác của vận động viên mà thỉnh thoảng ta vẫn thấy trên màn ảnh.

- Thế ra các cậu dứt khoát không muốn bán cho tôi cái máy của các cậu? - Tiếng nói the thé của lão Iensen vang lên sau lưng các cậu bé.

- Dứt khoát không! - Vytka trả lời, không quay đầu lại.

Ở THÁI BÌNH DƯƠNG

Một cành tre khô buông thõng từ trần khoang bè và lắc lư nhịp nhàng. Nó bị gãy ở ngay chỗ cuối và dễ dàng lắc theo mỗi chuyển động của chiếc bè.

Có người thích ánh nắng, có người lại thích bóng râm. Alek nằm trong bóng râm ở lối vào khoang bè và nhìn cái cành tre ấy, theo dõi nó du đưa chậm chậm từ bên nọ sang bên kia, rồi từ bên kia sang bên nọ. Thoạt tiên, cậu ta hoàn toàn chẳng nghĩ gì cả, chỉ nằm nhìn cành tre, nhìn thành khoang bè, nhìn lão Iensen đang ngồi loay hoay với chiếc máy thu thanh. Có những người mê radiô thường hay thế này: đáng lẽ đi tìm một đài phát thanh ưa thích với một chương trình hay và lắng lẽ ngồi nghe thì họ lại luôn tay vặn núm dò sóng để tìm một cái gì đó còn lý thú hơn. Sau đó, khi không tìm được gì cả, họ không thể bắt lại được làn sóng đã nghe lúc đầu. Có lẽ lão cũng thuộc loại người ấy. Vừa bắt được một làn sóng và nghe qua vài khúc nhạc, lão ta lập tức vặn núm dò sóng và tìm một đài mới giữa những tiếng lào rào và tiếng huýt. Bắt được một phần câu nói của phát thanh viên và không nghe hết, lão ta lại vặn núm, cứ thế suốt.

Alek thấp thỏm không yên. Cậu ta nghĩ bụng: "Các cậu ấy có thể tha hồ gọi mình là thằng dớ dẩn, có thể cười về những sự lo lắng của mình, nhưng đó hoàn toàn không phải là sự hèn nhát, mà chỉ là thận trọng. Mình đã từng cảnh cáo các cậu ấy không nên mở cuộc hành trình như thế này khi chưa hề chuẩn bị gì cả. Để rồi xem còn xảy ra những chuyện gì nữa. Lão Iensen có thể giở giở đủ trò. Nếu lão ta thêm muốn "Máy biến đổi..." như vậy thì lão chẳng chịu yên đâu. Không mua được thì cố đoạt bằng vũ lực. Sao lão lại cứ vặn máy thu thanh luôn tay như vậy nhỉ? Có lẽ lão muốn bắt liên lạc với một kẻ nào đó bằng điện đài chẳng? Rất đơn giản! Lão có thể gọi một tàu chiến đến trước cửa bọn mình "Máy biến đổi...", rồi sau đó bắt cả bọn mình vì tội bơi trên đại dương mà không có giấy phép đặc biệt... - Nghĩ đến đây, Alek thấy rợn cả người. - Tất nhiên, "Máy biến đổi..." này mang lại nhiều điều khó chịu hơn là điều lợi. - Alek tiếp tục suy nghĩ. - Nói trắng ra, lúc này vẫn chưa có điều lợi nào cả. Bọn mình mới chỉ đi bè trên Thái Bình Dương, nhưng vẫn chưa biết toàn bộ chuyện này sẽ kết thúc ra sao. Ngay từ lúc đầu, tốt hơn hết là cứ đưa "Máy biến đổi..." cho một người lớn nào đó. Quả nếu vậy thì đừng có hòng nghĩ tới một cuộc phiêu lưu mạo hiểm nào, nhưng lại không có chuyện nguy hiểm nào cả, không phải nơm nớp lo sợ như bây giờ..."

Alek lại nhìn cành tre khô. Nó lắc lư theo nhịp độ chậm chạp như nhịp độ diễn ra hiện tại của tất cả các hiện tượng gắn liền bằng cách này hay cách khác với gia tốc trái đất.

Alek suy nghĩ: "Hay thật, cái cành tre không phải chỉ nhẹ hơn mà ở nó cũng như cái quả lắc, chục kỳ dao động đã tăng lên. Có lẽ vì thế nên những làn sóng cũng thoải thoải hơn..."

Alek lắng nghe tiếng sóng vỗ và tiếng các cây gỗ chạm nhau, cậu ta lại càng lo sợ hơn.

"Trăm sự đều tại Seryoga cả. - Alek nghĩ bụng. - Cần gì phải đi trên chiếc bè "Kon-Tiki" kia chứ? Chẳng qua là vì cái đầu óc lãng mạn! Có thể lấy một chiếc thuyền con đi dạo trên sông Moskva, hoặc quá lắm là trên biển Moskva thì đâu có chuyện gì lôi thôi. Khốn một nỗi Seryoga sau khi đã "ngón" các cuốn tiểu thuyết phiêu lưu mạo hiểm rồi là muốn đích thân kiểm tra xem Thái Bình Dương như thế nào, có gì đặc biệt không. Biển thì có gì là lạ! Chỉ có sóng lớn hơn mà thôi!"

Càng ngẫm nghĩ, Alek càng tin rằng bọn các cậu đã phạm phải một sai lầm đáng sợ khi đi bè trên đại dương. Càng đi xa, Alek càng tìm thấy nhiều lý do để phản đối cuộc phiêu lưu mạo hiểm này. Cậu ta nghĩ: "Cái chính là không được hành động ngay lập tức khi chưa hề chuẩn bị gì, phải thử máy một

cách có phương pháp thì mới được..."

Lão Iensen lúc ấy thôi vắn nùm dò sóng và đang lắng nghe một đài nào đó. Đài này đang truyền đi một buổi phát thanh bằng tiếng Anh. Thì ra đó là đài phát thanh Honolulu^[39], nghe được rất rõ. Alek nghe cũng hiểu, mặc dù cách phát âm giọng Mỹ của phát thanh viên khác hẳn với cách phát âm mà cậu đã học ở trường và ở nhà. Phát thanh viên đang đọc một bản thông cáo chính thức nào đó: "Sáu giờ chiều ngày hai mươi hai tháng sáu năm..., bộ chỉ huy Hạm đội Thái Bình Dương của Mỹ cùng với Hạm đội hải quân Hoàng gia Anh ở Thái Bình Dương sẽ tiến hành thử vũ khí mới ở vùng đảo Christmas^[40]. Đảo Christmas và khu vực tiếp giáp hòn đảo sẽ là nơi nguy hiểm cho tàu bè qua lại. Đề nghị tất cả các tàu đang ở vùng đó rời ngay khỏi nơi nguy hiểm. Bộ chỉ huy Hạm đội Thái Bình Dương của Mỹ và bộ chỉ huy Hạm đội hải quân Hoàng gia Anh sẽ không chịu trách nhiệm về những thiệt hại có thể gây ra cho tàu bè và con người trong trường hợp các tàu vẫn ở lại trong vùng đã được thông báo nguy hiểm cho tàu bè qua lại".

Alek không hiểu ngay tất cả ý nghĩa của bản thông cáo ấy đối với bọn các cậu. Những người sống ở miền Trung nước Nga đã quá quen với ý nghĩ: những gì xảy ra trên các hòn đảo xa xôi ở Thái Bình Dương không thể liên quan trực tiếp đến họ. Khi đọc báo, nghe đài những tin về các vụ thử vũ khí nguyên tử trên sa mạc hay đại dương, chúng ta thường nghĩ rằng chuyện đó xảy ra ở xa lắc xa lơ, tận cùng bên kia của trái đất, tiếng vang của những vụ nổ ấy đâu sao cũng không vọng tới tai chúng ta được. Chúng ta quên mất rằng trong thế kỷ nguyên tử này, trái đất chật hẹp hơn rất nhiều so với thời kỳ Colomb và Magellan^[41].

Phát thanh viên lại một lần nữa đọc bản thông cáo và sau đó nói cho biết giờ địa phương và ngày: 13 giờ ngày 21 tháng 6. Alek tự nhiên cũng so giờ với đồng hồ của mình. Đồng hồ của Alek chỉ 2 giờ kém 4 phút. Cậu ta nghĩ: "2 giờ... Không biết là 2 giờ chiều hay 2 giờ đêm? Có lẽ là đêm. Nếu ở đây là ngày thì ở Moskva phải là đêm. Thế có nghĩa ở đây bọn mình vẫn nằm trong ngày hôm qua... Không biết từ đây đến đảo Christmas có xa không? Và bây giờ bọn mình ở đâu? Có lẽ bọn mình đang bơi ở ngay cái vùng nguy hiểm ấy chẳng?". Nghĩ như vậy, Alek lại thấy sờn gai ốc. Cậu ta đứng dậy và bước ra khỏi mặt bè.

Vytka và Yashka đang ngồi ở trên mép bè.

- Yashka, tớ đã bảo với cậu rằng việc đó chẳng ăn thua gì đâu! - Vytka nói.

- Tớ thử xem sao.

- Con cá nục không diên đâu, nó đại gì đớp vào món cá hộp của cậu trong khi xung quanh nó đầy cá tươi.

Yashka không chú ý đến câu nói của Vytka, vẫn tiếp tục mở hộp cá. Trên nắp hộp có vẽ một chú cá con vui vẻ với cái đuôi gập lại. Trong hộp đựng những con sardine bình thường có tẩm dầu olive^[42]. Yashka cố móc cá vào lưỡi câu, nhưng không được. Những con cá sardine nát ra ngay. Yashka tay bê bát dầu olive mới móc được vào lưỡi câu một miếng cá nhỏ, và lúc cậu ta vừa mới hất thử cần câu, miếng cá nhỏ đã bắn tung đi.

- Phải bắt một con cá sống. - Vytka nói.

- Chính tớ cũng biết cần phải bắt một con cá sống, nhưng làm sao cậu bắt được nó. Không có giun,

không có dẻ, không có bánh mì, không có đậu. Không có gì sất...

Alek vừa đi đến đã hỏi:

- Các cậu ơi, các cậu có nghe đài không?

- Đài nào?

- Lão Iensen vừa mới bắt được đài Honolulu. Đài phát thông cáo của bộ chỉ huy Mỹ về việc thử vũ khí.

- Thế thì đã sao? Bọn Mỹ bao giờ mà chẳng thử bom với thử đạn?

- Nhưng bọn chúng lại thử ngay ở đây!

- Ở đây là ở đâu?

- Ở ngay cạnh đây thôi, trên đảo Christmas nằm trong vùng Thái Bình Dương này.

- Thôi đi! Cậu nói thật không đấy?

- Chính tai tớ đã nghe: bộ chỉ huy Mỹ không chịu trách nhiệm về những thiệt hại. Tất cả tàu thuyền đều phải rời khỏi vùng nguy hiểm!

- Bao giờ?

- Ngày mai.

Vytka cúi kính nhỏ nước bọt xuống nước.

- Thật là tai bay vạ gió!

Các cậu bé bối rối nhìn mặt đại dương. Những vệt nắng lấp lánh nhảy nhót trên các ngọn sóng. Chân trời quang đãng.

- Cái hòn đảo Christmas ấy ở cách đây có xa không? - Yashka hỏi.

- Ở đâu đó trong vùng biển Thái Bình Dương này thôi.

- Thế bọn mình đang ở đâu?

- Tớ làm thế nào mà biết được! Cần phải xem bản đồ.

- Alek im lặng một lát rồi nói thêm: - Các cậu ơi, cần phải xác định ngay xem bọn mình đang ở đâu, kéo lại dây dề vào cái vùng thử vũ khí ấy và mất xác như bầy thiêu thân thì khôn đấy.

- Làm sao cậu xác định được vị trí hiện nay của mình, khi mà ba bề bốn bên chỉ có độc nước thôi? - Yashka nói.

- Không nên hốt hoảng. - Vytka ngẫm nghĩ rồi nói. - Trong trường hợp bất đắc dĩ, bọn mình sẽ di chuyển sang một chỗ khác nào đó. Nhưng tất nhiên, việc đầu tiên là phải xác định tọa độ của mình.

- Làm thế nào có thể xác định được cậu đang ở đâu, khi xung quanh chẳng thấy gì cả ngoài nước?
- Yashka nhắc lại.

- Nước thì ở đâu mà chẳng giống nhau! Trong những cuốn sách mà tớ đã từng đọc, các thuyền

trường có thể xác định vị trí của mình trên biển cả bằng một cách đặc biệt nào đó...

Nhưng chuyện đó chỉ dễ dàng trong sách vở thôi, còn bọn mình thì chẳng mò ra được đâu. - Yashka kết luận và đi về phía lái để cầm lái thay cho Seryoga.

Lúc đi qua lối vào khoang bè, Yashka ngó vào bên trong. Lão Iensen đang ngồi lom khom bên cái máy phát vô tuyến và đang nối những đoạn dây nào đó. Những linh kiện lấy ra từ máy thu thanh nằm lăn lóc bên cạnh lão.

- Seryoga, bọn tớ vừa mới nom thấy hai con cá! - Yashka báo tin, lúc cậu ta đi đến chỗ lái.

- Tớ cũng nom thấy. - Seryoga nói. - Hai con cá ấy bơi theo bè một lúc lâu. Cậu có nom thấy cá bay không?

- Không.

- Thế mà tớ nom thấy đấy! Chúng nó bay cả đàn, chỉ có điều là bay ở đằng xa thôi. Thoạt tiên, tớ tưởng là chim, sau đó mới hiểu rằng đó là cá.

- Có lớn không?

- Không lớn lắm... Vytka và Alek đang làm gì ở đằng ấy thế?

- Các cậu ấy tìm tọa độ để xem bây giờ bọn mình đang ở đâu.

Việc xác định tọa độ - vĩ độ và kinh độ của nơi tàu đang đỗ - là một nhiệm vụ chính của ngành hàng hải. Trong thời đại chúng ta, mỗi hoa tiêu đều có thể làm được việc đó với độ chính xác cao. Ở giữa biển khơi, nơi mà theo cách diễn tả của Yashka, "xung quanh chẳng thấy gì cả ngoài nước", dấu sao vẫn có những vật định hướng: mặt trời lúc ban ngày, trăng và sao lúc ban đêm. Phải cần đến mấy trăm năm lao động bền bỉ của các nhà bác học mới đưa được khoa hàng hải đến mức hoàn thiện cần thiết. Các cậu bé chỉ dựa vào kiến thức địa lý và vật lý học được ở trường mà cũng cố xác định vị trí của mình ở giữa biển cả.

- Thế đấy. - Vytka vượt thẳng bản đồ và nói. - Xác định kinh độ rất đơn giản, có thể làm việc này bằng cách dựa vào sự khác nhau của thời gian: mỗi giờ khác nhau tương đương với mười lăm độ kinh.

- Muốn làm việc đó chỉ cần biết một chi tiết: giờ địa phương! - Alek nhận xét.

- Bọn mình có thể đoán giờ bằng cách dựa vào mặt trời...

Vytka nheo mắt nhìn mặt trời. Mặt trời lên khá cao, tương tự như mặt trời giữa trưa mùa hè ở Moskva.

- Nếu bọn mình đã bỏ lỡ mất giờ giữa trưa mà cậu làm cách nào xác định được giờ địa phương thì lý thú đấy. - Alek nhận xét.

- Sao cậu lại tin rằng giờ giữa trưa đã qua mất rồi?

- Tất nhiên, lúc trước mặt trời mọc cao hơn. Tớ căn cứ vào bóng mà nhận xét.

- Thôi được, Alek, ta hãy thử bàn cho có lý có lẽ. - Vytka chưa chịu thua. - Lúc này là hai giờ rưỡi đêm tính theo giờ Moskva. Bây giờ bọn mình hãy tính trên bản đồ xem bọn mình có thể đang ở đâu, cho dù chỉ áng chừng thôi. Nếu đi từ Moskva về phía Tây thì cứ 15 độ kinh, giờ địa phương đổi một giờ.

- Được. - Alek nói.

- Đúng thế. - Vytka nói. - Bây giờ hãy tính: Moskva ở 38 độ kinh Đông. Đúng không?

- Gần đúng. Nếu nói chính xác thì phải là 37 độ 4 phút.

- Thì cứ bảo là khoảng 38 độ vậy. Lúc này, bọn mình có thể không cần tính phút. Trừ đi 15 độ, còn lại 23. Đó là một giờ khác nhau. Trừ 15 nữa, còn 8 độ. Đó là hai giờ...

- Tốt hơn hết là hãy tính giờ ngay theo Greenwich^[43] - Seryoga đi đến gần và nói. - Bây giờ, tính toán sẽ đơn giản hơn...

- Đừng làm rối trí, Seryoga! Thế có nghĩa Moskva là hai giờ rưỡi đêm, Na Uy là một giờ rưỡi, Anh là mười hai giờ rưỡi, Ireland là mười một giờ rưỡi.

Lúc Vytka theo cách đó tính đến quần đảo Tuamotu ở Thái Bình Dương thì là mười lăm giờ ngày hôm qua. Vytka ngừng lại, vì rằng ranh giới của múi giờ kế tiếp chạy qua gần đảo Christmas. Cậu ta lại nhìn mặt trời. Giá mà ở Moskva thì Vytka có thể dễ dàng xác định thời gian bằng mặt mà chỉ sai không quá nửa giờ, nhưng ở đây cậu ta hoàn toàn không thể hình dung được mặt trời di chuyển như thế nào. Có một điều không thể hoài nghi: bây giờ đã quá trưa rồi.

- Các cậu ơi, sao không thử xác định giờ địa phương bằng la bàn? - Seryoga bỗng hỏi. - Tớ biết rằng có thể căn cứ vào giờ mà xác định các nước trên thế giới, có nghĩa là ngược lại, có thể căn cứ vào la bàn mà xác định giờ địa phương. Chính là giữa trưa thì mặt trời phải ở ngay phía Nam.

Vytka cũng đã từng đọc sách nói về chuyện đó, nhưng lúc này cậu ta không thể nhớ lại tí mĩ được. Cậu ta xem la bàn. Chiếc bè đi đúng về phía Tây.

- Alek, cậu đưa cho tớ cái bút chì...

Vytka đặt cái bút chì thẳng đứng ở chính giữa la bàn. Bóng cái bút chì ngã từ hướng Nam sang hai mươi một độ về phía Đông.

- Té ra mặt trời đang ở phía Bắc? - Seryoga ngạc nhiên hỏi.

- Có gì là đặc biệt? Điều đó chứng tỏ rằng bọn mình đang ở Nam bán cầu!

- Thế mặt trời đi về phía nào?

- Dĩ nhiên là đi về phía Tây!

- Đi từ phải sang trái?

- Đúng là đi từ phải sang trái.

- Chuyện này vẫn chưa chứng minh được! - Alek bỗng kêu lên.

- Chuyện gì chưa chứng minh được? Chuyện mặt trời đi từ phải sang trái ấy à?

- Không, chuyện bọn mình ở phía Nam xích đạo. Hôm nay là ngày hai mươi hai tháng sáu, một ngày đầu hè. Có nghĩa là trục trái đất nghiêng về phía trên, tớ muốn nói là đầu Bắc nghiêng về phía mặt trời. Như vậy, mặt trời giữa trưa nằm trên đỉnh đầu không phải ở xích đạo, mà là ở chí tuyến Bắc. Nếu bọn mình thấy mặt trời ở phía Bắc thì điều đó có nghĩa là bọn mình ở phía Nam chí tuyến Bắc chứ không phải hoàn toàn ở xích đạo. Bọn mình cũng có thể đang ở Bắc bán cầu!

- Đúng thế. - Vytka đồng ý. - Nhưng ta hãy bàn tiếp xem. Cậu có đồng ý rằng giữa trưa theo giờ địa phương thì bóng ngả đúng về phía Nam không?

- Đồng ý.

- Sau đó, lúc mặt trời lặn, bóng sẽ ngả về phía Đông?

- Gần như thế. Không hẳn ngả về phía Đông, mà vào khoảng ấy...

- Thế có nghĩa là trong sáu giờ, bóng sẽ quay chín mươi độ, cứ mỗi giờ thì quay được mười lăm độ?

- Sao cậu biết mặt trời lặn vào lúc sáu giờ?

- Ở xích đạo, mặt trời bao giờ cũng lặn lúc sáu giờ theo giờ địa phương.

- Sao cậu biết bọn mình đang ở vùng xích đạo?

- Tôi cũng chẳng biết. Ấy là tôi đoán thế... Thôi được, cứ giả dụ là bọn mình không ở vùng xích đạo đi, mà ở một nơi nào đó thuộc phía Nam hoặc phía Bắc xích đạo. Bây giờ có thể là mấy giờ căn cứ theo mặt trời? Quá trưa rồi chứ?

- Quá rồi.

- Nhưng chưa đến bốn giờ chứ?

Alek nhìn mặt trời và đồng ý một cách miễn cưỡng:

- Có lẽ chưa đến.

- Vậy thì bọn mình phải ở một nơi nào đó tại đây! - Vytka trỏ ngón tay vào bản đồ chỉ chít những chấm nhỏ chỉ các hòn đảo. Đa số các hòn đảo này đều có đường chấm đỏ vạch chung quanh, có nghĩa là bao quanh các hòn đảo ấy có những vòng đá ngầm san hô.

Seryoga nhìn bản đồ rồi lại đưa mắt nhìn mặt đại dương mênh mông.

- Cậu nhìn cái gì trên mặt biển thế? - Alek hỏi. - Cậu hy vọng sẽ nom thấy một hòn đảo chẳng? Trên bản đồ có thể bắt gặp các hòn đảo, nhưng trên thực tế hòn đảo nọ cách hòn đảo kia đến hàng nghìn kilômét!

- Hàng nghìn kia ư?

- Sao lại không hàng nghìn? Chính Magellan đã đi suốt cả năm ở vùng này mà chẳng bắt gặp một hòn đảo nào sất. Không thể xác định thời gian bằng la bàn đâu, các cậu ơi! Nếu đơn giản như thế thì người ta đã đeo la bàn thay cho đồng hồ rồi. Mà nếu không biết giờ địa phương thì không thể xác định được kinh độ.

- Không thể xác định chính xác, nhưng có thể xác định áng chừng. - Vytka khẳng khái một mực.

- Ngay áng chừng cũng không thể được! - Alek vẫn bảo vệ ý kiến của mình. - Mà nếu không được, nếu không biết bọn mình đang ở đâu thì tốt hơn hết là phải lộn về trong khi còn chưa xảy ra chuyện gì!

- Nếu bọn mình không thể xác định được kinh độ thì hãy thử xác định vĩ độ trước đã. - Seryoga đề nghị.

- Chỉ có thể đo được vĩ độ vào giữa trưa thôi! - Alek tuyên bố dứt khoát.

- Không phải thế! - Seryoga kêu lên. - Chính tớ đã đọc chuyện Jack London^[44] đi trên chiếc tàu "Snark" đã xác định vĩ độ vào bất cứ lúc nào. Có thể làm việc đó bất cứ lúc nào, chỉ cần có cái máy lục phân thôi.

- Trong khoang bè hẳn phải có máy lục phân. - Vytka nói.

Seryoga đi vào khoang bè.

Lão bán tem vẫn ngồi bên cái máy thu thanh. Gió không thổi vào khoang bè, nên ở đây nóng hơn ngoài mặt bè rất nhiều.

- Ông không thấy nóng sao, ông Ivandopulo? - Seryoga lịch sự hỏi, không phải vì cậu ta thích hỏi, mà chỉ vì cậu ta muốn nói một câu gì đó.

- Cậu cứ gọi tôi là Iensen. - lão bán tem đáp. - tôi quen gọi thế hơn... Cảm ơn cậu, tất nhiên tôi cũng thấy nóng, nhưng không thích ngồi ngoài nắng. Và lại bây giờ các cậu đã làm giảm trọng lượng rồi nên rất khó đi lại, không thể giữ thăng bằng. Không, thà tôi cứ ngồi trong khoang bè này còn hơn... Cậu tìm cái gì ở đây thế?

- Máy lục phân. - Seryoga đáp.

- Nó ở kia thôi! Ngay trước mặt cậu đó!

- Đu-úng. - Seryoga lúng túng kéo dài giọng. - Thế mà tôi không nhận thấy đấy.

- Đó là một cái máy lục phân hàng hải hết sức bình thường. Cậu cần nó để làm gì vậy?

- Thế mà tôi không nhận ra nó ngay... Chúng tôi muốn xác định nơi chúng ta đang ở.

- Các cậu biết làm việc đó rồi chứ?

- Nói chung là biết. Tôi chưa làm thử bao giờ, nhưng tôi nghĩ là tôi có thể làm được.

- Cậu trả lời hết như một viên quan thời trước, khi người ta hỏi ông ta biết chơi violon không. Ông ta cũng nói: "Tôi chưa thử, nhưng tôi nghĩ là tôi có thể chơi được". Không, cậu bạn trẻ ơi, nếu cậu thậm chí không biết mặt mũi cái máy lục phân ra sao thì cậu làm thế nào sử dụng được nó?

- Không sao, chúng tôi sẽ tự mày mò lấy.

- Thế các cậu đã tìm thấy bảng tra cứu chưa?

- Bảng tra cứu nào?

- Bảng dẫn đường bình thường, bảng lịch sao...

- Đó là cái gì vậy?

- Trời ơi, nếu các cậu không biết bảng lịch sao là gì thì các cậu làm sao sử dụng được cái máy lục phân kia?

- Chúng tôi sử dụng được thôi, chúng tôi sẽ đo độ cao của mặt trời trên đường chân trời...

- Rồi sao nữa?

- Rồi sao đó... chúng tôi sẽ xác định... Chẳng lẽ trên cái máy lục phân ấy không ghi rõ kinh độ và vĩ độ?

- Cậu bạn trẻ, cậu làm tôi buồn cười quá! Trên cái máy lục phân quả là có thể đọc được độ, nhưng không phải vĩ độ, mà là độ cao của mặt trời, và phải dựa trên các con số đó mà tính toán trên bảng tra cứu thì mới biết được vĩ độ và kinh độ.

- Ông không phải là thủy thủ, sao ông lại biết điều đó?

- Tôi không phải là thủy thủ, tôi chỉ bán tem và các thứ đồ cũ, nhưng ngày trước, khi tôi làm thợ sửa đồng hồ, tôi phải sửa cả máy lục phân, thời kế biểu và những dụng cụ hàng hải khác.

- Thế ông có biết sử dụng những thứ đó không?

- Làm sao tôi có thể biết sử dụng những thứ đó được? Tôi có phải là hoa tiêu hay thuyền trưởng đâu! Tôi chỉ là người bán hàng thôi. Nhưng tôi biết rằng phải làm các phép tính trên bảng tra cứu.

- Ông ta nói đúng đấy. - Vytka bước vào khoang bè và nói. - Tớ cũng đã đọc là phải làm các phép tính trên bảng tra cứu. Được rồi, bọn mình sẽ tìm xem sao. Thế nào họ cũng phải có cái bảng tra cứu ấy.

- Tớ không biết. - Seryoga nói. - Tớ đã đọc cả lô sách về du lịch, bao giờ người ta cũng viết: "Viên thuyền trưởng neho mắt giờ cái máy lục phân về phía mặt trời và xác định tọa độ của con tàu..."

- Còn tớ thì đã thấy nhiều lần trên phim: người hoa tiêu ngồi trên bản đồ và tính toán trên một tờ giấy...

Bảng tra cứu tìm được một cách dễ dàng. Nó nằm ở ngay một chỗ dễ thấy, rõ ràng là để cho những người đến xem nhà bảo tàng có thể thấy ngay. Đó là một quyển sách khá dày, vào đầu có nhiều công thức và ít phần chữ, sau đó tất cả các trang đều đặc kịt những con số! Các cậu bé lật qua các trang sách, hy vọng tìm thấy dù chỉ là một bản vẽ nhỏ có thể chỉ dẫn cách thức sử dụng máy lục phân, nhưng ngoài những sơ đồ hoàn toàn không hiểu nổi, ở trong quyển sách ấy chẳng có gì sất. Vytka nhận thấy rằng những công thức trong quyển sách nước ngoài ấy nom rất giống những công thức trong sách giáo khoa vật lý - cũng những x và y, những phân số và những dấu căn. Nhưng không biết thứ tiếng nước ngoài đó thì khó mà hiểu được những công thức ấy.

- Ông Iensen, ông có thể đọc hộ chúng tôi những gì người ta viết ở đây không?

Iensen lật mấy trang sách:

- Các cậu bạn trẻ, tôi có thể đọc được những chữ này, nhưng tôi không dịch được đâu.

- Sao vậy?

- Vì tôi không biết cách diễn đạt những chữ ấy bằng tiếng Na Uy, tiếng Anh, còn tiếng Nga thì lại càng mù tịt. Tôi đã nhiều lần thấy những người hoa tiêu trên các tàu thủy tìm đường đi, nhưng cách thức tính toán ra sao, thì tôi chịu. Tất cả những "sin" và những "tang" ấy không phải dành cho tôi! Ngoài ra, đây là bảng tra cứu của năm 1947, chưa chắc nó có thể sử dụng được cho bây giờ, sau bao nhiêu năm rồi. Không, các cậu bạn trẻ ơi, tôi nghĩ rằng tốt hơn hết là nên mở cái máy nhỏ của các cậu và di chuyển trở về Oslo, lúc chưa xảy ra tai họa.

- Tai họa gì?

- Ô, thiếu gì chuyện có thể xảy ra! Các cậu nghĩ xem: bơi trên Thái Bình Dương mà thậm chí không biết được cách xác định vị trí của mình trên bản đồ! Nếu có bão thì sao? Nếu có một cậu nào đó rơi xuống nước thì sao? Nếu bè lọt vào vùng thử vũ khí thì sao? Các cậu có nghe đài không? Hạm đội Mỹ đang chuẩn bị tập trận ở Thái Bình Dương đấy!

- Chúng tôi nghe rồi... Thái Bình Dương lớn lắm mà.

Seryoga và Vytka không muốn tranh cãi với lão Iensen. Các cậu cho rằng những lo lắng của lão ta là vô căn cứ. Đại dương yên ổn, thời tiết rất tốt, trong trường hợp nguy hiểm các cậu có thể di chuyển đến bất cứ nơi nào và bất cứ lúc nào. Seryoga bận tâm đến vấn đề tọa độ không hẳn vì cậu ta sợ lọt vào vùng cấm, mà là vì xác định vị trí của mình trên biển cả là một việc làm "cổ truyền" của những người bị đắm tàu trong tất cả những cuốn tiểu thuyết phiêu lưu mạo hiểm.

- Thế tại sao các cậu không muốn trở về Oslo? - Lão Iensen tiếp tục kéo nêo. - Phải chăng các cậu vẫn chưa chán đi bè? Nếu các cậu không muốn trở về Oslo thì các cậu có thể đến một nước khác nào đó, Anh hoặc Mỹ chẳng hạn... Các cậu có mang theo tiền không đấy?

- Dĩ nhiên là có! - Seryoga nói. - Alek có một rúp, tôi có nửa rúp tiền lẻ...

- Thế mà cũng bảo là có tiền! - Lão Iensen cười khẩy. - Nếu chúng ta đến được một nước văn minh, tôi có thể cho các cậu một ít tiền. Các cậu có đồng ý không?

- Không! - Vytka nói dứt khoát. - Tốt hơn hết là chúng ta cứ đi xa nữa. Còn chuyện tọa độ thì tôi sẽ tự mày mò lấy. Có thể, sẽ tính theo lúc mặt trời lặn, hoặc theo sao Bắc cực.

Chú thích:

[1] Sân bay lớn ở ngoại ô Moskva - N.D.

[2] Đảo núi lửa ở phía Đông Thái Bình Dương, thuộc Chilê - N.D

[3] Điểm 2 trong thang điểm 5 bậc ở Liên Xô trước đây - N.D

[4] Hai nhân vật trẻ em trong các cuốn truyện phiêu lưu nổi tiếng của nhà văn Mỹ Mark Twain (1885 - 1910) - N.D.

[5] Tên chiếc bè ở trong tác phẩm "Hành trình Kon Tiki" của nhà nhân chủng học và khảo cổ học Tor Heyerdahh (người Na Uy) - N.D.

[6] Nikolai Zhukovsky (1847 - 1921): nhà bác học người Nga nổi tiếng - "cha đẻ của ngành hàng không Nga" - N.D.

[7] Konstantyn Eduadevych Tsyolkovsky (1857 - 1935): nhà bác học người Nga nổi tiếng - "cha đẻ của ngành du hành vũ trụ Liên Xô" - N.D.

[8] Một loại nước giải khát có men mà người Nga thường uống - N.D.

[9] Điểm 5 là điểm cao nhất -N.D.

[10] Albert Einstein (1879-1955): nhà vật lý học người Đức nổi tiếng, đã đề ra thuyết tương đối - N.D.

[11] Trong tiếng Nga, "Mama!" cũng có nghĩa là "Mẹ ơi!" - N.D.

[12] Cờ Na Uy - N.D.

[13] Nguyên văn: "màu thịt cá hồi" (thịt cá hồi màu hồng) - N.D.

[14] Tiếng Anh: "Thưa, tôi không hiểu" - N.D.

[15] Tiếng Anh: "Tôi không hiểu, cậu bé Na Uy ạ. Chúng tôi là thủy thủ Mỹ. Cậu có thể vui lòng nói tiếng Anh được không?" - N.D.

[16] Tiếng Anh: Schewing gum (kẹo cao su) - N.D.

[17] Tiếng Anh: Xin lỗi - N.D.

[18] Tiếng Anh: Tôi xin lỗi.

[19] Tiếng sorry phát âm là "sori" na ná với tiếng "sorơ" (sor) trong tiếng Nga, có nghĩa là rác rưởi - N.D.

[20] Quần đảo nằm giữa Thái Bình Dương, phía Tây Papua New Guinea. Ngày 7-7-1978, Anh đã phải trả độc lập cho Salomon, chấm dứt 85 năm thống trị quần đảo - N.D.

[21] Fridtjof Nansen (1861-1930): nhà hàng hải Na Uy nổi tiếng - N.D.

[22] James Cook (1728 - 1779): nhà hàng hải người Anh, có công phát hiện nhiều hòn đảo ở Thái Bình Dương trong ba chuyến thám hiểm vòng quanh thế giới - N.D.

- [23] Charlie Chaplin (1889-1977): diễn viên điện ảnh người Anh, từng đóng vai hề Charlot nổi tiếng thế giới - N.D.
- [24] Đơn vị tiền tệ ở Na Uy, Thụy Điển, Đan Mạch, Séc và Xi-lô-vakia - N.D.
- [25] Hòa bình và hữu nghị! - N.D.
- [26] Côpécch (kopeika) là đơn vị tiền xu ở Nga, bằng 1/100 rúp (rubl) - N.D.
- [27] Tiếng Anh: "Tạm biệt!" - N.D.
- [28] Chiến sĩ thời cổ ở vùng Scandinave - N.D.
- [29] Christophe Colomb (1451-1506): nhà hàng hải Ý nổi tiếng - N.D.
- [30] Aleksandr Sergeevych Pushkyn (1799-1837): nhà thơ kiêm nhà văn Nga vĩ đại - N.D.
- [31] "Sói biển" là danh từ chỉ những người đi biển lành nghề. N.D.
- [32] Tiếng Anh: "Buổi sáng tốt lành" (câu chào) - N.D.
- [33] Tên và họ đầy đủ của Vytka. Vytka là tên gọi thân mật - N.D.
- [34] Họ của Yaska - N.D.
- [35] Mức ngập xuống nước của tàu bè - N.D.
- [36] Thủ đô Bồ Đào Nha - N.D.
- [37] Hải cảng Cộng hòa Liên bang Đức - N.D.
- [38] Eo biển giữa Anh và Pháp, rộng 31 kilômét, dài 185 kilômét - N.D.
- [39] Thủ phủ quần đảo Hawaii thuộc Mỹ ở giữa Thái Bình Dương - N.D.
- [40] Một hòn đảo nằm trong quần đảo Line ở Thái Bình Dương - N.D.
- [41] Fernand de Magellan (1480-1521): nhà hàng hải Bồ Đào Nha nổi tiếng - N.D.
- [42] Olive: một loại cây trồng nhiều ở ven bờ Địa Trung Hải, quả ăn được và thường ép lấy dầu ăn - N.D.
- [43] Cùng một thời điểm, ở những nơi nằm trên các kinh tuyến khác nhau sẽ không nhìn thấy mặt trời như nhau. Lấy vị trí tương đối của mặt trời làm tiêu chuẩn xác định thời gian thì giờ giấc ở các địa điểm đó sẽ khác nhau. Trung bình hai địa điểm cách nhau 15 độ sẽ chênh nhau 1 giờ. Theo quy ước, quả đất chia làm 24 "múi giờ" và đường kinh tuyến gốc là đường chạy qua Greenwich, một đài thiên văn ở Luân Đôn (thủ đô nước Anh). Từ một múi giờ đi sang múi phía Đông thì phải thêm một giờ, đi sang múi phía Tây thì phải bớt đi 1 giờ. Khi giờ GMT (viết tắt Greenwich Mean Time, nghĩa là "Giờ trung bình ở Greenwich) là 24 giờ thì ở Hà Nội là 7 giờ, ở Moskva là 3 giờ, ở La Habana là 19 giờ. - N.D.
- [44] Jack London (1876-1916): nhà văn Mỹ nổi tiếng - N.D.

Mục lục

[TRÒ CHƠI CHƯA THỂ THỰC HIỆN ĐƯỢC](#)

[LÚC MA SÁT](#)

[TAI GA PETRUSHKINO](#)

[NHANH HƠN ÂM THANH](#)

[CÁI MÁY ĐINH VI](#)

[NHỮNG NGƯỜI MOSKVA VÀ XE HƠI "NGƯỜI MOSKVA"](#)

[CỬA HÀNG BÁN TEM](#)

[TRÊN BÈ](#)

[GIA TỐC TRÁI ĐẤT](#)

[Ở THÁI BÌNH DƯƠNG](#)